הלכות אישות פרק י"א - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור איף הלכות אישות פרק י"א

הקדמה צום פרק

דער פרק קומט נאכדעם וואס מ'האט שוין געלערנט קידושין, נישואין, און כתובה. אין פרק י' איז געלערנט געווארן דער יסוד אז **חכמים האבן מתקן געווען א כתובה — כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה** — אז עס זאל נישט גרינג זיין פאר דעם מאן ארויסצוטרייבן זיין פרוי, ווייל עס וועט אים קאסטן געלט. מ'טאר אפילו נישט זיין מיט דער פרוי אן א כתובה.

[דיגרעסיע: פסיכאלאגישער טעם פון כתובה] — ר' יואל אשר האט פארגעלייגט אז דער טעם פון כתובה איז נישט נאר וועגן דעם מאן'ס געלט-חשבון, נאר אז **די פרוי דארף פילן סעקיוריטי** — אפילו אויב דער מאן איז געטריי, דארף זי וויסן אז ס'איז דא א פינאנציעלע קנס אויב ער גייט זי ארויסטרייבן. ר' יצחק האט געענטפערט אז ער האט מער ליב דעם פשוט'ן פשט — אז עס קאסט געלט, און דאס איז וואס האלט אים צוריק (ווי די גמרא זאגט: **אשה רעה וכתובתה מרובה** — א שווערע פרוי מיט א טייערע כתובה).

חכמים האבן קובע געווען: בתולה — מאתים, בעולה (אלמנה) — מנה (מאה). דער פרק גייט לערנען צוויי הויפט נושאים: (1) **פרטי דינים** — ווער הייסט בתולה און ווער הייסט בעולה לגבי כתובה, מיט פארשידענע היכי תמצא'ס; (2) **טענת בתולים** — ווען דער מאן טענה'ט אז זי איז נישט געווען קיין בתולה, שאלות פון נאמנות, און צו מ'גלייבט אים.

[דיגרעסיע: צי איז דאס א פראקטישע אדער לומדישע נושא?] — אין מסכת כתובות זעט מען אז עס איז טאקע געווען א פראקטישע זאך (למשל, **בתולה נישאת ליום הרביעי** — א בתולה'ס חתונה איז מיטוואך, כדי ער זאל קענען גיין צום בית דין). **אבער אסאך הלכות אויף א נושא מיינט נישט דוקא אז עס איז אפט פאסירט — עס קען זיין ווייל עס איז א לומדישע נושא** מיט פארשידענע סוגיות פון נאמנות. אין אמאליגע צייטן זענען געווען **גרויסע עלטער-חילוקים** צווישן חתן און כלה (ווי מ'זעט אין יבמות), וואס האט געמאכט אז אזעלכע שאלות זאלן מער פראקטיש זיין.

די תורה רעדט נישט פון טענת בתולים אלס כתובה-שאלה, נאר פון מוציא שם רע — וואס איז א גאנצע אנדערע נושא (קנס פון מאה כסף). **די הלכה נעמט נישט אן טענות מקח טעות** (אז ער וויל זיך גט'ן ווייל זי איז נישט בתולה), **נאר טענות פאר געלט** (צי באקומט זי מאתים אדער מנה).

הלכה א — הנושא בתולה: בתולה מן האירוסין vs. מן הנישואין

דער רמב"ם'ס ווערטער: הנושא בתולה — אפילו שנתאלמנה או נתגרשה או נחלצה, אם מן האירוסין — כתובתה מאתים. אם מן הנישואין — כתובתה מאה, שמשנישאת הרי היא כבעולה.

פשט

א בתולה איז דא דעפינירט אלס איינע וואס איז נאכנישט נבעל געווארן. אויב זי איז אן אלמנה, גרושה, אדער חלוצה **פון אירוסין** (קידושין אן נישואין), באקומט זי כתובה פון **מאתים**. אויב זי איז אן אלמנה/גרושה/חלוצה **פון נישואין**, באקומט זי נאר **מנה**, ווייל **משנישאת הרי היא כבעולה** — איינמאל זי איז געווען א נשואה, האט זי דעם סטאטוס פון א בעולה.

חידושים און הסברים

1. **בתולה איז א סטאטוס, נישט נאר א פיזישע מציאות:** דער רמב"ם ברענגט ארויס אז **אפילו מ'ווייסט זיכער אז זי איז פיזיש א בתולה** (ס'איז נישט געווען קיין ביאה), אבער איינמאל ס'איז געווען **נישואין**, באקומט זי נאר מנה. דאס מיינט אז "בתולה" און "בעולה" לגבי כתובה איז **א סטאטוס-זאך** (ערשטער זיווג אדער צווייטער זיווג), נישט בלויז א פיזישע פאקט. דאס ווערט פארגליכן צו היינטיגע צייטן — קיינער רעדט נישט פון בתולה/בעולה, אבער יעדער פרעגט צי עס איז א זיווג ראשון אדער זיווג שני.

2. **"חזקת נשואה שתיבעל" — אדער מער ווי א חזקה?** אין געוויסע מקומות שטייט דער לשון **"חזקת נשואה שתיבעל"**, וואס וואלט געמיינט אז עס איז א חזקה/אומדנא אז ביי נישואין איז געווען ביאה. אבער **דא איז עס מער ווי א חזקה — אפילו מ'ווייסט זיכער אז ס'איז נישט געווען ביאה**, באקומט זי נאר מנה. דאס ווייזט אז עס איז **א תקנה באזירט אויף סטאטוס**, נישט אויף מציאות.

3. **פארוואס איז נישואין אן ביאה גענוג?** דאס ווערט פארבונדן מיט וואס מ'האט פריער געלערנט — אז **נישואין איז "ראוי לביאה"** (דער רמב"ם'ס שיטה), א מצב וואס איז צוגעגרייט פאר ביאה, אפילו אן ביאה ממש. דאס איז א **"מצב של ביאה"**, און דערפאר איז עס גענוג צו געבן דעם סטאטוס פון בעולה. אין אזעלכע הלכות וועט שטענדיג זיין א **"לא פלוג"** — מ'גייט נישט טשעקן יעדן פאל באזונדער.

4. **[קליינע הערה: לשון "נחלצה"] — חליצה איז א מעשה וואס די פרוי טוט** (וחלצה נעלו), אבער דער לשון איז "נחלצה" — א פאסיווע פארם, ווי ביי "נתגרשה". אין לשון חכמים **גייטביידע פארמען אויף ביידע** — דער מאן הייסט "גרוש" (כאילו)

פאסיוו) און די פרוי הייסט "נחלצה" (כאילו פאסיוו), אפילו אז עס איז פארקערט.

הלכה ב — כתובה פון משוחררת, גיורת, ושבויה

דער רמב"ם'ס ווערטער: וכן הנושא בתולה משוחררת או גיורת או שבויה — אם נשתחררה השפחה ונתגיירה הגויה ונפדתה השבויה והן פחותות משלש שנים ויום אחד, כתובתן מאתים. ואם היו בנות שלש שנים ויום אחד ומעלה, כתובתן מאה. ומפני מה תיקנו חכמים לאלו כתובה מאה ואף על פי שהן בתולות? הואיל וחזקת הנשואה שתיבעל, וחזקת השפחה והנכרית והשבויה שתיבעל. תיקנו להן מאה... בין נבעלו בין לא נבעלו, והרי הן כבעולות לכל דבר.

פשט

א שפחה וואס איז באפרייט געווארן, א גיורת, אדער א שבויה וואס איז אויסגעלייזט געווארן — אויב דאס איז געשען איידער זי איז געווארן דריי יאר, איז איר כתובה מאתים (ווי א רעגולערע בתולה). אויב נאך דריי יאר, איז איר כתובה נאר מאה, ווייל די חזקה איז אז זי איז שוין נבעל געווארן (א שבויה דורך אונס, א שפחה/נכרית אויף אנדערע אופנים).

חידושים

1. **חזקה אלס דין/סטאטוס, נישט בירור:** דער באגריף "חזקה" דא מיינט נישט א בירור פון מציאות (אז מיר קלערן אויס וואס איז טאקע געשען), נאר עס מיינט א **דין** אדער א **סטאטוס** — אזוי האבן די חכמים מתקן געווען. דער ראיה איז אז דער רמב"ם זאגט בפירוש **"אף על פי שהן בתולות"** — אפילו מיר ווייסן אז זי איז א בתולה, איז נאך אלץ כתובתה מאה. דאס באווייזט אז די חזקה פסק'נט נישט אויס וואס איז באמת געשען, נאר עס באשטימט דעם דין.

2. **צוויי פירושים אין "חזקה" אלס סטאטוס:** ר' יואל אשר שלאגט פאר אז דער סטאטוס מיינט א מין **כבוד-ענין** — אפילו אויב זי און אלע וואס קענען זי ווייסן אז זי איז א בתולה, אבער אין "די גאס" הייסט עס אז ער האט חתונה געהאט מיט א בעולה, און דאס איז נישט "א גוטע שידוך" — דערפאר איז די כתובה נאר מאה. ר' יצחק האלט אז דער רמב"ם זאגט נישט דעם טייטש בפירוש, נאר פשוט אז **די חכמים האבן אזוי מתקן געווען דעם סדר.**

3. **פראקטישע סיבה פאר א כללות'דיגע תקנה:** א "פאני" (אומגעוויינטליכע) הסברה: די חכמים האבן א באגרענעצטע צייט אין בית דין. ווען מען קען מאכן א כלל וואס גייט אלעמאל, מאכט מען אזוי, אנשטאט אריינצוגיין אין יעדן אינדיווידועלן פאל. 99% פון נשואות, שבויות, שפחות זענען בעולות — פאר דעם איין פראצענט זאל מען שרייבן א מסכתא?

4. **"תיקנו חכמים" — באטאנונג אויף תקנה:** דער רמב"ם זאגט **"תיקנו חכמים"** — דאס איז א תקנה, נישט א בירור פון מציאות. דאס שטיצט דעם פירוש אז חזקה דא מיינט א דין/תקנה.

הלכה ג — מוכת עץ

דער רמב"ם'ס ווערטער: מוכת עץ כתובתה מאה. אפילו נשאה על מנת שהיא בתולה שלימה ונמצאת מוכת עץ, כתובתה מאה.

פשט

א פרוי וואס האט פארלוירן אירע בתולים נישט דורך ביאה נאר דורך אן עץ אדער עפעס ענליכעס — איר כתובה איז מאה. אפילו ווען דער מאן האט זי גענומען "על מנת שהיא בתולה שלימה" און עס שטעלט זיך ארויס אז זי איז מוכת עץ, בלייבט די כתובה מאה.

חידושים

1. **"על מנת" מיינט נישט א פארמעלע תנאי:** ר' יואל אשר מיינט אז דער רמב"ם מיינט נישט מיט "על מנת" א פארמעלע תנאי (ווי תנאי בני גד ובני ראובן), נאר בלויז אז ער האט **געמיינט/גערעכנט** אז זי איז א בתולה שלימה. ר' יצחק איז מסופק צי ביי א ממש'דיגן תנאי וואלט געווען אנדערש.

2. **קיין מקח טעות:** די הלכה לערנט אונז **צוויי ריכטונגען** — (א) מצד אחד, זאלסטו נישט זאגן אז ווייל ער האט געמיינט בתולה שלימה, דארף ער באקומען מאתים — ניין, כתובתה מאה. (ב) מצד שני, **פארקערט** — ער קען אויך נישט זאגן אז ס'איז א מקח טעות און ער וויל זיך צוריקציען פון דער חתונה גאנץ. **תוספות** זאגט אז אפילו ווען א מענטש מיינט אז ס'איז א בתולה, שטערט מקח טעות נישט — ער פארלירט נאר אין כתובה (מאתים ווערט מאה), אבער ער קען נישט אינגאנצן אוועקגיין.

3. **חילוק צווישן שידוך-ווערט און כתובה-דין:** ס'איז דא צוויי נפרד'ע ענינים — (א) ווי חשוב זי איז אלס שידוך (לגבי דעם איז זי נאך אלץ א מיידל, קיין מקח טעות), (ב) לגבי כתובה איז דא א ספעציפישער חילוק צווישן בתולים און נישט בתולים. דערפאר: "על מנת שהיא בתולה" מיינט **"על מנת שלא נבעלה"** — אז זי האט א **דין בתולה לגבי כתובה**, נישט אז זי מוז האבן פיזישע בתולים.

הלכה ד — קטנה פחותה מבת שלש, און קטן פחות מבן תשע

דער רמב"ם'ס ווערטער: קטנה מבת שלש שנים ולמטה שנבעלה, אפילו בועלה אדם גדול, כתובתה מאתים, שסופה שתחזור בתולה כשאר הבתולות. וכן גדולה שבא עליה קטן מבן תשע שנים ולמטה, כתובתה מאתים כאילו לא נבעלה כלל, שביאת בן תשע שנים ויום אחד ביאה, פחות מזה אין ביאתו ביאה.

פשט

א מיידל אונטער דריי יאר וואס איז נבעל געווארן — אפילו פון א גדול — איר כתובה איז מאתים, ווייל אירע בתולים וואקסן צוריק.

א גדולה וואס איז נבעל געווארן פון א קטן אונטער תשע — איר כתובה איז אויך מאתים, ווייל ביאת קטן הייסט נישט ביאה.

חידושים

1. **"בתוליה חוזרין" — מער ווי א פיזישע זאך:** ביי קטנה מבת שלש, דאס וואס "בתוליה חוזרין" מיינט נישט בלויז אז פיזיש וואקסן צוריק די בתולים, נאר עס מיינט אז **ס'איז בכלל נישט קיין ביאה** — עס האט קיין הלכה'דיגע באדייטונג נישט. אפילו אויב די בתולים וואלטן נישט וואקסן צוריק די בתולים...

חידושים

1. **"בתוליה חוזרין" — מער ווי א פיזישע זאך:** ביי קטנה מבת שלש, דאס וואס "בתוליה חוזרין" מיינט נישט בלויז אז פיזיש וואקסן צוריק די בתולים, נאר עס מיינט אז **ס'איז בכלל נישט קיין ביאה** — עס האט קיין הלכה'דיגע באדייטונג נישט. אפילו אויב די בתולים וואלטן נישט ווועקגעפאלן, וואלט עס נאך אלץ געווען א ביאה (ווי מיר זעען ביי א בתולה וואס ווערט נבעלה און די בתולים בלייבן). נאר דא, ווייל זי איז אונטער דריי יאר, איז עס **בכלל נישט קיין ביאה**, און דאס וואס בתוליה חוזרין איז א סימן/ראיה דערפון.

2. **ביאת קטן — צי ס'נעמט אוועק בתולים פיזיש:** ר' יואל אשר פרעגט: ביי קטן מבן תשע, וואו דער רמב"ם זאגט **"אין ביאתו ביאה"** אבער רעדט נישט פון "בתוליה חוזרין" — מוז דאך זיין אז פראקטיש נעמט א קטן נישט אוועק קיין בתולים. ר' יצחק חולק און זאגט: **ס'שטייט נישט דאס** — ס'קען זיין אז ביאת קטן נעמט טאקע נישט אוועק בתולים, אבער ס'קען אויך זיין אז עס איז אפילו נישט אויפן לעוועל פון מוכת עץ.

3. **דער חילוק צווישן קטן און עץ:** אן **עץ** וואס גייט אריין **הייסט יא א מין ביאה** (מוכת עץ כתובתה מאה) — דאס הייסט, עץ נעמט אוועק בתולים. אבער א **קטן מבן תשע** — זיין ביאה הייסט **גאר נישט**, ער איז נישט בעסער ווי אן עץ. דערפאר, אויב דער קטן האט פיזיש אוועקגענומען בתולים, וואלט זי לכל הפחות זיין ווי מוכת עץ. ר' יואל אשר מסיק אז מסתמא נעמט א קטן מבן תשע פיזיש נישט אוועק קיין בתולים, און דערפאר איז כתובתה מאתים (נישט בלויז מאה ווי מוכת עץ).

4. **מחלוקת רב ושמואל — ירושלמי vs. בבלי:**

ר' יואל אשר'ס שיטה (לויט דעם ירושלמי): דער ירושלמי זאגט „קטן הבועל את הגדולה, פחות מבן תשע, אין לה חזרה — אין בכוחו לילך בסימנים." דאס מיינט אז א קטן האט פשוט נישט די פיזישע כוחות אויסצורייסן בתולים. דאס איז א פראקטישע, מציאות'דיגע זאך. דערפאר, ווען דער רמב"ם זאגט „כאילו לא נבעלה", מיינט ער אז פראקטיש בלייבן די בתולים אינטאקט. ראיה: ביי קטנה זאגט דער רמב"ם „סופה שתחזור בתולה" — א פראקטישע זאך. אויב ביי קטן וואלט דער טעם געווען א ריין הלכה'דיגע סברא, וואלט דער רמב"ם ביי ביידע פאלן גענוצט דעם זעלבן לשון. אבער דער רמב"ם גיט ביי יעדן פאל א באזונדערע פראקטישע סיבה.

ר' יצחק'ס שיטה (לויט שמואל אין בבלי): שמואל זאגט „אין מכת עץ בבשר" — דאס מיינט אז הלכה'דיג הייסט עס נישט מכת עץ. רב האלט אז ביאת קטן איז „כמכת עץ" — עס ווערט קלאסיפיצירט ווי מכת עץ. שמואל חולק: עס איז נישט קיין ביאה (ווייל אונטער תשע איז „אין ביאתו ביאה"), און עס איז אויך נישט קיין מכת עץ — עס איז גארנישט. עס איז א **דריטע קאטעגאריע:** נישט ביאה, נישט מכת עץ, נאר „גארנישט." ראיות פאר דער דריטע קאטעגאריע: א פרוי וואס איז געבוירן אן בתולים, אדער א גדולה וואס „נושרו בתוליה" — דאס זענען פאלן וואו עס איז נישטא קיין בתולים אבער עס איז אויך נישט קיין מכת עץ. מכת עץ מיינט אז עפעס איז געשען — א מעשה, א חבלה. אבער ווען גארנישט איז געשען (ווי ביי ביאת קטן לויט שמואל), איז עס א באזונדערע קאטעגאריע אן שום „פגם" — נישט מוסר'דיג און נישט גופני.

5. **חידוש וועגן מכת עץ:** מכת עץ איז א „פגם גופני" — עפעס שלעכטס איז געשען (א חבלה, אן עקסידענט), אבער עס איז נישט קיין „פגם מוסר'י." אבער ביי ביאת קטן אונטער תשע, איז נישטא אפילו דער גופני'ער פגם — ווייל הלכה'דיג איז גארנישט געשען. עס ווערט פארגליכן צו א פרוי וואס איז געבוירן אן בתולים — קיין שום חסרון חשיבות.

6. **נאך א חידוש:** אפילו א ביאה וואס ווארפט נישט ארויס קיין בתולים (די בתולים בלייבן אינטאקט) — מאכט פונדעסטוועגן אויס „בתולה" לענין דין, ווייל „דין ביאה" איז א וויכטיגע זאך בפני עצמה. די בתולים זענען אין א געוויסן זין נאר א סימן אויף די ביאה, נישט פארקערט.

הלכה ה — כתובת בתולה: בוגרת, סומא, אילונית

דער רמב"ם'ס ווערטער: בתולה — אפילו אויב זי איז א בוגרת, אדער סומא (בלינד), אדער אילונית — כתובתה מאתים.

פשט

אלע סארטן בתולות באקומען כתובת בתולה פון מאתים, אן קיין חילוק.

חידושים

ביי בוגרת איז טעכניש מעגלעך אז זי איז נישט קיין בתולה אין דעם פיזישן זין (ווייל מיט עלטער קענען בתולים אוועקגיין), און ביי אילונית אויך — ווייל איר גאנצע סיסטעם איז אנדערש, אפשר איז נישטא קיין בתולים. פונדעסטוועגן איז איר כתובה מאתים. דער עיקר חשיבות פון בתולה איז „א פרישע נייע מיידל" — אבער דער רמב"ם פסק'נט אז אפילו ווען דער אספעקט פעלט (ווי ביי א בוגרת פון 25, אדער א סומא), בלייבט דער דין פון כתובת בתולה.

הלכה ו — חרשת ושוטה: נישט מתקן געווען כתובה

דער רמב"ם'ס ווערטער: חרשת ושוטה — לא תיקנו להם חכמים כתובה. שוטה — לא תיקנו לה נישואין כלל. חרשת — תיקנו לה נישואין אבער לא תיקנו לה כתובה, כדי שלא ימנעו ולא ישאו אותה. כשם שאין לה כתובה — [אויך אלע הלכות כתובה].

פשט

מן התורה קענען חרשת און שוטה נישט מקודש ווערן. ביי שוטה האבן חכמים בכלל נישט מתקן געווען נישואין. ביי חרשת האבן חכמים יא מתקן געווען נישואין (דרבנן'דיגע קידושין), אבער נישט מתקן געווען כתובה — כדי מענטשן זאלן נישט אפגעשראקן ווערן פון חתונה האבן מיט איר.

חידושים

1. **דער טעם פארוואס חכמים האבן מתקן געווען נישואין ביי חרשת:** חכמים האבן געזארגט אז א חרשת זאל נישט בלייבן אליין פאר אייביג, ווייל דאס וואלט געפירט צו הפקרות — מענטשן וואלטן געקומען צו איר אן שום שוץ. דערפאר האבן זיי באשאפן דרבנן'דיגע קידושין.

2. **פארוואס נישט מתקן געווען כתובה — א „דזשיניעס געדאנק":** ווייל עס איז שווער צו טרעפן א שידוך פאר א חרשת, האבן חכמים באוואוסטזיניג אוועקגעלאזט די כתובה, כדי צו געבן א מאטיווייישאן פאר מענטשן צו חתונה האבן מיט איר — מ'שפארט זיך די כתובה. מיט א כתובה וואלט קיינער נישט געוואלט. דאס איז א „הם אמרו והם אמרו" — דיזעלבע חכמים וואס האבן מתקן געווען כתובה ביי אלע פרויען, האבן דא באוואוסט נישט צוגעלייגט כתובה צו זייער תקנה פון נישואי חרשת.

3. **„כשם שאין לה כתובה" — ברייטערע באדייטונג:** דער רמב"ם מיינט נישט נאר די עיקר כתובה (מנה/מאתים), נאר אלע הלכות כתובה — אויך תנאי כתובה, מזונות, וכו'. דאס איז אויך א חלק פון דעם "אינסענטיוו" — עס איז "ביליג" חתונה צו האבן מיט א חרשת, ווייל מ'האט נישט קיין פינאנציעלע חיובים.

4. **ווער גיט איר צו עסן?** ס'איז דא א "קופה של צדקה" וואס איז אלעמאל פאראן, און אירע עלטערן אדער אנדערע ווענלן זיך דארפן אן עצה געבן. דער מאן איז פטור פון מזונות.

5. **פארוואס ביי שוטה האבן חכמים בכלל נישט מתקן געווען נישואין:** חכמים האבן געהאלטן אז עס איז נישט קיין מצוה צו רחמנות האבן אויף א שוטה און איר געבן א מאן — „ס'וועט נישט טויגן." דער משל פון **"אין אדם דר עם נחש בכפיפה"** מיינט נישט אז א שוטה איז ממש א שלאנג, נאר אזוי ווי מען קען נישט רעדן לאגיש מיט א שלאנג — מען קען נישט מאכן א "דיעל" מיט א שלאנג וואס וויל בייסן — אזוי קען מען נישט רעדן מיט א שוטה.

6. **דער כלל אז חכמים מאכן נישט תקנות וואס העלפן נישט:** חכמים מאכן נישט קיין תקנות וואס העלפן נישט אויך נאך דער תקנה. ביי א חרש — מ'קען מאכן קידושין און ס'וועט פונקציאנירן. ביי א שוטה — אפילו אויב מ'וועט חתונה מאכן, וועט זי/ער נישט ווערן חתונה געהאט, ווייל ס'גייט נישט העלפן. דאס ווערט קאנטראסטירט מיט "היינטיגע חכמים" וואס מאכן א "מחאה" — אבער מחאה איז נישט קיין ענין. די תורה קען טון זאכן אפילו ס'העלפט נישט (אזוי איז דער דין), אבער חכמים דארפן וויסן אז אויב א זאך קען נישט העלפן, זאלן זיי עס נישט מתקן זיין.

הלכה — כנסה חרשת ונתפקחה: כתובתה מאה

דער רמב"ם'ס ווערטער: אויב א פקח האט גענומען א חרשת און זי איז נתפקחה (געווארן הערנדיג), באקומט זי כתובה ותנאי כתובה, און איר כתובה איז מאה (ווי א בעולה).

פשט

ווען איר סטאטוס ווערט אויפגעהויבן צו א פקחת, ווערט דער מאן אויטאמאטיש מחויב אין כתובה ותנאי כתובה.

חידושים

1. **די כתובה ווערט נישט נאר מחויב ביים חתונה-מאמענט, נאר יעדן טאג מחדש.** אויב מ'האט פארגעסן איין טאג די כתובה, דארף מען מאכן א נייע. דעריבער, אפילו נעכטן איז ער געווען פטור, היינט — אויב ער וויל ווייטער לעבן מיט איר — דארף ער א כתובה. דאס איז דער יסוד פארוואס ער ווערט יעצט מחויב.

2. **פארוואס כתובתה מאה (ווי א בעולה) און נישט מאתיים?** ווייל זי איז א בעולה, פון דעם זעלבן מאן וואס האט איר גענומען ווען זי איז געווען א חרשת. אפילו אז ס'איז "אזויווי א נייע מענטש" — די בתולים זענען שוין אוועק.

3. **"ס'איז נישט פער"** — דער מאן קען זאגן אז ער האט חתונה געהאט אויף אנדערע תנאים. ענטפער: ער איז יעצט פטור פון דאמאלס, אבער אויב ער וויל ווייטער לעבן מיט איר, קומט ארויף דער נארמאלער חיוב אז איינער וואס לעבט מיט א פרוי דארף א כתובה.

הלכה — שוטה: אין בית דין משיאין אותו / אין תקנת נישואין

דער רמב"ם'ס ווערטער: א שוטה — חכמים האבן נישט מתקן געווען קיין נישואין בכלל. בית דין מאכט נישט חתונה א שוטה.

פשט

אין קיין תקנה פון נישואין פאר א שוטה, נישט באופן כללי און נישט באופן פרטי.

חידושים

1. **וואס אויב איינער האט נישט געפאלגט?** ס'האט קיינמאל נישט אנגעהייסן קיין עכטע קידושין, ווייל חכמים האבן זיך נישט מתקן געווען קידושין פאר א שוטה. ממילא, ווען זי ווערט געזונט, דארף ער געבן פרישע קידושין — און דאס איז א פרישע חתונה מיט א בעולה, מיט כתובה ווי נארמאל.

2. **דער רמב"ם אליין ברענגט נישט דעם דין פון "פקח שנשא שוטה ונתפקחה"** — ווייל ס'איז נישט געווען קיין קידושין בכלל, ממילא ווען זי ווערט געזונט איז עס פשוט א נייע חתונה מיט א בעולה, קיין שאלה.

3. **צי האט זיך דער מצב פון שוטים געביטן מיט דער צייט:** אפשר האט זיך דער מצב פון חרשים (און אפשר אויך שוטים) געביטן מיט דער צייט — אזוי ווי מען ווייסט היינט אז מען קען לערנען חרשים. ממילא קען זיין אז א שוטה וואס מען האט אסאך געהאלפן, איז שוין נישט אין דער קאטעגאריע פון "אין אדם דר עם נחש בכפיפה." אבער ס'איז דא אסאך שוטים וואס זענען טאקע "א נחש בכפיפה."

4. **צי איז דא אן איסור צו חתונה האבן מיט א שוטה:** ר' יואל אשר שטעלט א חידוש'דיגע שאלה: א נארמאלער מענטש (פיקח) וואס וואוינט מיט א פרוי א שוטה — קיין איסור וועט עס לכאורה נישט זיין, ווייל דער רמב"ם זאגט נאר אז "אין בית דין משיאין" (בית דין טוט עס נישט), אבער עס שטייט נישט "אסור." ר' יצחק איז שטארק נישט מסכים: ער האלט אז מ'טאר בכלל נישט חתונה האבן מיט א שוטה, ווייל "אין עומדות הקידושין" — קידושין גייט נישט, ממילא טאר מען נישט. "אין בית דין משיאין אותם" מיינט מ'טוט עס נישט, מ'טאר עס נישט טון.

5. **דער גדר פון שוטה:** ר' יואל אשר מיינט אז שוטה מיינט נישט סתם איינער וואס האט נישט קיין שכל, נאר איינער וואס טוט "דברים משונים" — א משוגענער, א ווילדער. ר' יצחק האלט אז שוטה מיינט איינער וואס האט נישט קיין דעת, וואס פארשטייט נישט. שוטה איז רעלאטיוו — ווען משיח וועט קומען און מענטשן וועלן האבן שכל, וועלן רוב היינטיגע מענטשן באקומען א דין שוטה. היינט וואס די גאנצע וועלט איז "משוגע," דארף מען זיין א גאר גרויסער שוטה צו האבן א דין שוטה. ער ציטירט רבי שמעון בר יוחאי וואס האט געזאגט אז ער גייט פטור'ן די גאנצע וועלט ווייל רעלאטיוו צו אים זענען זיי אלע שיכורים/שוטים.

הלכה — נשא חרשת או שוטה וכתב לה מאה מנה

דער רמב"ם'ס ווערטער: אויב איינער האט גענומען א חרשת אדער שוטה און האט פון זיך אליין געשריבן א כתובה פון מאה מנה — איז ער מחויב צו באצאלן. "רצה להזיק נכסיו — הרשות בידו."

פשט

כאטש ער איז פטור געווען פון כתובה, אויב ער האט פרייוויליג געשריבן א כתובה, איז עס א גילטיגע התחייבות ווי יעדער קנין.

חידושים

1. **דער אינטערעסאנטער לשון "רצה להזיק נכסיו":** מ'וואלט געקענט זאגן "ווייל ער איז א גרויסער רחמן" אדער "א זיסער איד" — אבער דער רמב"ם ניצט דעם לשון פון "מזיק זיינע נכסים." דער לשון מיינט נישט אז זיין כוונה איז צו מזיק זיין, נאר אז **דיין אייגענע נכסים קענסטו טון מיט וואס דו ווילסט** — אפילו אויב ס'איז אן א גוטע כוונה, "סתם א משוגענער וואס גיבט אוועק געלט" — אז דו האסט זיך אונטערגענומען, האסטו זיך אונטערגענומען.

2. **פראקטיש:** בית דין וועט תובע זיין פאר איר (חרשת/שוטה), ווייל "פתח פיך לאלם" — מ'רעדט פאר די וואס קענען נישט רעדן פאר זיך אליין.

3. **דער חידוש:** מ'וואלט געמיינט אז ווייל חכמים האבן נישט מתקן געווען כתובה, זאל אויך א פרייוויליגע כתובה נישט גילטן. קא משמע לן אז עס גילט.

הלכה — חרש או שוטה שנשא פקחת — ונתפקח/נתרפא

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווען א חרש אדער שוטה האט גענומען א פקחת — "אין לנשותיהם עליהם כלום." אבער אויב "רצו לקיימן אחר שהבריאו" — ווען ער ווערט געזונט און וויל ווייטער לעבן מיט איר — "יש לה כתובה מנה" (ווי א בעולה).

פשט

ביז ער ווערט געזונט איז נישט געווען קיין עכטע קידושין (ביי שוטה) אדער נאר מדרבנן (ביי חרש). ווען ער ווערט געזונט און וויל ווייטער לעבן, איז עס ווי א נייע חתונה מיט א בעולה.

חידושים

"רצו לקיימן" מיינט ער וויל יעצט מאכן נייע נישואין. "יעצט אן קוקן אונז נישט וואס איז געווען ביז יעצט, הייבט זיך אן א נייע הלכה."

הלכה — בית דין שהשיאו החרש: נוטלת כל מה שכתבו לה

דער רמב"ם'ס ווערטער: אויב בית דין האט חתונה געמאכט דעם חרש און געשריבן א כתובה — "נוטלת כל מה שכתבו לה בית דין."

פשט

וואס בית דין האט געשריבן אין דער כתובה פאר דעם חרש, באקומט זי.

חידושים

1. **חילוק צווישן חרשת און חרש:** ביי א **חרשת** איז דא אן **אויטאמאטישע תקנה** — יעדער וואס איז מקדש א חרשת האט קידושין מדרבנן. אבער ביי א **חרש** זעט אויס ווי **נאר אויב בית דין ווערט אינוואלווד** — ס'איז נישט אויטאמאטיש. דער חילוק איז ווייל א כתובה דארף געשריבן ווערן, און א חרש קען נישט אליין שרייבן/זיך מתחייב זיין. דעריבער דארף בית דין זיך אריינמישן ווי אפוטרופסים — זיי שרייבן די כתובה אויף זיינע נכסים, ווייל קיין פרוי וואלט נישט געוואלט חתונה האבן אן א כתובה.

2. **גרויסער חידוש:** אפילו ווען דער חרש ווערט שפעטער נתפקח, קען ער **נישט** זאגן "איך האב קיינמאל נישט געוואלט" — ווייל בית דין האט עס געטון פאר זיין טובה ווען ער איז נאך געווען א חרש, און ער דארף עס רעספעקטירן. דאס איז א חידוש, ווייל

ער באקומט דאך יעצט בעלות אויף זיינע נכסים ווען ער ווערט נתפקח. בית דין האט שוין מתחייב געווען, און זי איז שוין מוחזק אין דעם זכות — "נוטלת" מיינט אז זי האט שוין א זכות וואס ער קען נישט צוריקנעמען.

הלכה — שוטה: אין בית דין משיאין אותו

דער רמב"ם ווערטער: "אבל השוטה אין בית דין משיאין אותו, שלא תיקנו לו חכמים נישואין כלל."

פשט

בית דין מאכט נישט חתונה א שוטה, ווייל חכמים האבן בכלל נישט מתקן געווען נישואין פאר א שוטה.

חידושים

דער רמב"ם רעדט נישט נאר באופן כללי (קיין תקנה כללית) נאר אויך באופן פרטי — בית דין זאל קיינמאל נישט גיין און חתונה מאכן א שוטה.

הלכה — דין קטן

דער רמב"ם ווערטער: וכן הקטן — לא תיקנו חכמים נישואין לקטן, אף על פי שתיקנו לחרש. פארוואס? ווייל א קטן וועט גדול ווערן, אבער א חרש וועט נישט אויסגעהיילט ווערן. ביי קטנה יתומה האבן חכמים יא מתקן געווען נישואין "כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר."

פשט

חכמים האבן נישט מתקן געווען קידושין פאר א קטן (אנדערש ווי א חרש), ווייל א קטן וועט באלד גדול ווערן און קענען מאכן געהעריגע קידושין מדאורייתא. א חרש האט א מחלה וואס ווערט נישט אויסגעהיילט, אבער א קטן האט א "מחלה" וואס ווערט אויסגעהיילט מיט דער צייט.

חידושים

1. **דער חילוק צווישן קטן און חרש:** חכמים גייען נישט מיט תקנות וואס זענען נישט נויטיג. א חרש אן תקנה וועט בלייבן אויף אייביג אליין, אבער א קטן וועט ווארטן אביסל און ווערן א גדול.

2. **פארוואס האבן חכמים יא מתקן געווען פאר א קטנה יתומה:** א קטנה יתומה איז די מערסט וואלנעראבלע — זי האט נישט קיין טאטע, נישט קיין משפחה וואס באשיצט איר, און "כאפערס" קענען איר כאפן. חכמים האבן מתקן געווען אז מען קען נעמען א "פראטעקטאר" — א מאן וואס זאל אויף איר וואטשן. א נארמאלע קטנה האט א טאטע, א משפחה — זי האט נישט דעם פראבלעם. דערפאר האט מען געלערנט אז א טאטע זאל נישט מקדש זיין זיין קטנה (ווייל זי האט א טאטע וואס באשיצט איר). נאר א יתומה וואס וועט זיין אן קידושין וועט זיין "די הפקר מיידל."

3. **ביי א קטן איז נישטא די חשש פון מנהג הפקר** — דערפאר האבן חכמים נישט מתקן געווען קידושין פאר א קטן.

הלכה — "ואין משיאין את הנער עד שבודקין אותו"

דער רמב"ם ווערטער: "ואין משיאין את הנער עד שבודקין אותו ויודע שהביא סימנין."

פשט

מען זאל נישט משיא זיין א יונגן מאן ביז מען טשעקט אז ער האט שוין סימני גדלות.

חידושים

1. **פארוואס דארף מען בודק זיין:** היות אז ביי א קטן איז בכלל נישט דא קיין תקנה פון קידושין (נישט מדאורייתא און נישט מדרבנן), איז ווען איינער מאכט חתונה מיט איינער וואס זעט נאך אויס יונג, דארף מען זיך פארזיכערן אז ער האט שוין סימנים, ווייל אויב נישט וועט עס נישט זיין קיין קידושין בכלל. ביי א קטנה איז נישט אזוי שלים, ווייל העכסטנס וועט זיין נאר קידושין דרבנן.

2. **"אין משיאין" — א רעקאמענדאציע אדער א דין:** ר' יואל אשר שלאגט פאר אז "אין משיאין" קלינגט ווי א רעקאמענדאציע — אז א רב/מסדר קידושין זאל נישט משיא זיין אן צו טשעקן.

3. **מקור אין גמרא:** אין גמרא שטייט "בודקים לקידושין ולגירושין ולחליצה ולמיאונים" — ס'איז דא זאכן וואס מ'דארף בודק זיין.

4. **"המשיא אשה לבנו קטן"** — אין גמרא רעדט מען וועגן "המשיא אשה לבנו קטן," און ס'איז דא א שאלה צי "קטן" דארט מיינט ממש א קטן אדער סתם צו קליין. ס'איז דא אן ענין פון "סמוך לפרקו," און אז א קטן ממש — ס'איז עפעס אן ענין פון זנות.

הלכה ז — קטן בן תשע שנים ויום אחד שנשא אשה

דער רמב"ם ווערטער: קטן, אפילו בן תשע שנים ויום אחד, שנשא אשה — אין לו כתובה. והם הגדיל וקיימה — יש לו עיקר כתובה.

פשט

א קטן וואס האט חתונה געהאט — אפילו ער איז שוין בן תשע (וואס זיין ביאה איז ביאה) — האט זי נישט קיין כתובה. ווען ער איז גדול געווארן און ער איז מקיים די נישואין, האט זי עיקר כתובה.

חידושים

1. **קיין עשיון ביי קטן:** ביי א קטן איז נישטא קיין חיוב כתובה ווייל ס'איז נישטא קיין הלכה'דיגע קידושין דאורייתא — ס'האט נישט קיין "עשיון" (תוקף).

2. **צוויי גרסאות אין רמב"ם:** אין אנדערע דרוקן שטייט "יש לו עיקר כתובה מנה" — וואס

מיינט אז נאך'ן גדלות באקומט זי נאר מנה (נישט מאתיים), ווייל ער האט שוין אוועקגענומען בתולים אלס קטן (בן תשע שנים ויום אחד קען ארויסנעמען בתולים). אבער אין אנדערע גרסאות שטייט סתם "עיקר כתובה" — וואס קען מיינען מאתיים אויב זי איז א בתולה, מנה אויב נישט. איןביידע גרסאות — נאר עיקר כתובה, נישט תוספת כתובה.

הלכה ז (המשך) — גר שנתגייר הוא ואשתו

דער רמב"ם'ס ווערטער: וכן גר שנתגייר הוא ואשתו — כתובתה מנה, שעל מנת כן קיימה.

פשט

א גוי'אישע פאר וואס האבן זיך ביידע מגייר — איר כתובה איז מנה, ווייל זי איז שוין נישט קיין בתולה.

חידושים

1. **"שעל מנת כן קיימה" — וואס מיינט "קיימה"?** דער רמב"ם מיינט: הגם ווען זיי האבן חתונה געהאט אלס גוים האבן זיי זיך נישט אונטערגענומען קיין כתובה, אבער פון ווען ער איז מקיים די נישואין אלס איד, איז עס אזוי ווי א נייע התחייבות — און דער חיוב כתובה הייבט זיך אן.

2. **צי דארף מען נייע קידושין?** אין קיין ראשון שטייט נישט בפירוש צי א גר וגיורת דארפן מאכן נייע חופה וקידושין. די אחרונים זאגן יא. מען קען זאגן אז ס'איז פשוט אז מען דארף, אדער פשוט אז מען דארף נישט — ווייל "קיימה" קען מיינען אז ער לעבט ווייטער מיט איר, וואס איז אזוי ווי קידושי ביאה, בהתאם צום כלל "אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות." אין רמב"ם שטייט נישט בפירוש אז ער האט געמאכט נייע קידושין.

3. **גמרא'ס מנהג — להבחין בין זרע:** אין גמרא שטייט אז מען דארף מאכן פרישות (הפסקה) צווישן גיור און ביאה, כדי להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא בקדושה.

4. **כללדיגע נקודה פון הלכה ז':** נארמאלערהייט וואלט מען געזאגט אז כתובה גייט אויף די ערשטע נישואין. אבער דער רמב"ם לערנט אונז אז ביי קטן שהגדיל און גר שנתגייר — פון ווען זיי ווערן אן "עכטע הלכה'דיגע קאפל" (גדולים אדער אידן), הייבט זיך אן דער חיוב כתובה מיט'ן קיום.

איבערבליק פון הלכות ז' — ווער האט מנה

ביז אהער האט דער רמב"ם געגעבן א ליסטע פון ווער באקומט מנה: חרש ושוטה, קטנה, קטן שהגדיל, גר שנתגייר — אלע האבן מנה. דאס איז אלעס תקנות חכמים.

הלכה ח — טענת בתולים: יסוד

דער רמב"ם'ס ווערטער: כל בתולה שכתובתה מאתיים — יש לה [=עליה/כנגדה] טענת בתולים. וכל שכתובתה מנה, או שלא תקנו לה חכמים כתובה — אין לה טענת בתולים.

פשט

נאר ביי א בתולה וואס איר כתובה איז מאתיים קען דער מאן טענה'ן טענת בתולים (אז ער האט נישט געטראפן בתולים). ביי איינע וואס איר כתובה איז מנה אדער וואס חכמים האבן נישט מתקן געווען א כתובה — איז נישט שייך טענת בתולים.

חידושים

"יש לה" מיינט "יש עליה/כנגדה": דער לשון "יש לה טענת בתולים" מיינט נישט אז זי האט א טענה, נאר אז דער מאן האט א טענה קעגן איר — ער קען זאגן: איך בין נאר מחויב מאתיים ווייל דו ביסט א בתולה, אבער איך האב נישט געטראפן בתולים, ממילא וויל איך נישט צאלן מאתיים.

הלכה ח (המשך) — המתייחד עם ארוסתו

דער רמב"ם'ס ווערטער: והמתייחד עם ארוסתו קודם נישואין [אין לו טענת בתולים].

פשט

איינער וואס האט זיך מתייחד געווען מיט זיין ארוסה פאר די נישואין — קען נישט טענה'ן טענת בתולים.

חידושים

1. **וואס מיינט "מתייחד"?** ר' יואל אשר האט פארגעלייגט אז "מתייחד" מיינט אז ער האט שוין געוואוינט מיט איר (מער ווי סתם יחוד). ר' יצחק האט שטארק חולק געווען: "מתייחד מיינט מתייחד" — יחוד הראוי לביאה, ווי די גמרא זאגט "האוכל אצל חמיו ביהודה" — אין יהודה איז געווען א מנהג אז דער חתן האט זיך מתייחד מיט זיין ארוסה (נישט געוואוינט, נאר געווען אליינס אויף אן אופן וואס ביאה איז שייך). פון דעם קען ער מער נישט טענה'ן טענת בתולים, ווייל אפשר האט ער אליין איר בועל געווען.

2. **חידוש — טענת בתולים קוקט אויף די מציאות, נישט אויף'ן זמן פון נישואין:** מען זעט אז טענת בתולים איז נישט געבונדן צום מאמענט פון נישואין, נאר צו דער מציאות — אויב דו אליין ביסט דער וואס האט אוועקגענומען בתולים, קענסטו נישט טענה'ן.

3. **קשיא פון שוטה שנתפקחה:** ביי שוטה שנתפקחה האט ער אויך אליין בועל געווען אלס שוטה, און דאך באקומט זי נאר מנה (ווייל פון ווען ס'איז א "לעגיטימע" נישואין הייסט זי א בעולה). פארוואס זאל דא ביי מתייחד זיין אנדערש? ענטפער: ביי שוטה — ער האט חתונה געהאט אלס שוטה, ס'איז א פארמעלע נישואין סיטואציע; ביי מתייחד — ער האט עס אליינס געמאכט פאר די נישואין, ער קען נישט קומען מיט טענות.

הלכה — ומה היא טענת בתולים: שני סימנים

דער רמב"ם'ס ווערטער: ומה היא טענת בתולים? זה שנשא בתולה שחזקתה שהיא בתולה, וטוען ואומר לא מצאתיה בתולה. שני סימנים הן לבתולים: האחד — דמים ששותתין

ממנה בסוף ביאה ראשונה, והשני — הדוחק שימצא בה בביאה ראשונה בשעת תשמישו.

פשט

דער רמב"ם דעפינירט וואס טענת בתולים איז: ווען איינער האט חתונה געהאט מיט א בתולה וואס האט א חזקה אלס בתולה, און ער טענה'ט אז ער האט זי נישט געטראפן אלס בתולה. צוויי סימנים פון בתולים: (1) בלוט ביי דער ערשטער ביאה, (2) דוחק/ענגקייט ביי דער ערשטער ביאה.

חידושים

דער רמב"ם גייט יעצט ארויסלייגן זיין מהלך אין טענת בתולים, און אויף דעם זענען דא גאנצע מחלוקת'ן — וואס איז דער טייטש פון טענת בתולים, און וואס געשעט באופן כללי.

הלכה — אם אמרה מפני שנפלתי (טענה פון מוכת עץ)

דער רמב"ם'ס ווערטער: הנושא בתולה שכתובתה מאתים, וטען ואמר לא מצאתיה בתולה, שואלין אותה. אם אמרה אמת הוא אומר, לא מצאני בתולה מפני שנפלתי והכני עץ או קרקע והלכו בתולי — נאמנת. ער קען נאר מאכן חרם סתם — שאין הדבר ודאי לו.

פשט

ווען זי זאגט אז זי האט פארלוירן אירע בתולים דורך א פאל אויף א עץ אדער קרקע (מוכת עץ), גלייבט מען איר. אירע כתובה ווערט אראפגעזעצט צו מנה (נישט מאתים), ווייל פיזיש איז זי נישט קיין בתולה. אבער ער קען נישט טענה'ן מקח טעות, ווייל זי איז נישט א בעולה — זי האט נישט מזנה געווען.

חידושים

1. **מקח טעות נאר אויף סטאטוס, נישט אויף פיזישע בתולים:** מקח טעות זאגט מען נישט אויף די פיזישע בתולים, נאר אויף דעם סטאטוס. אויב זי וואלט געווען אן אלמנה (א בעולה), וואלט ער געקענט טענה'ן מקח טעות. אבער ווען זי איז נאר מוכת עץ, איז איר סטאטוס נישט געטשעינדזשט — זי איז נישט קיין בעולה, נאר פיזיש פעלן די בתולים.

2. **ברי ושמא — ברי עדיף:** דער יסוד פארוואס מען גלייבט איר איז ווייל זי זאגט "ברי" (זיכער — איך ווייס וואס איז געשען) און ער זאגט "שמא" (אפשר). ברי ושמא — ברי עדיף, ווי די גמרא זאגט.

3. **חרם סתם — תקנת הגאונים:** דער רמב"ם זאגט אז ער קען נאר מאכן א **חרם סתם** — א קללה אויף ווער עס זאגט שקר. דאס איז נישט פון דער גמרא, נאר א **תקנת הגאונים:** אפילו ווען איינער פארלירט מצד הדין, קען ער נישט משביע זיין יענעם, קען ער נישט מחייב זיין — האבן די גאונים מתקן געווען אז ער קען מאכן א חרם סתם. דאס איז נישט א שבועה, נישט א חרם מיט א נאמען (ווי אין הלכות תלמוד תורה), נאר א כללי'ע קללה: "מי שטוען שקר כדי לכבנו ממון שאני חייב — יהא בחרם." דער צוועק איז נאר צו דערשרעקן — אפשר וועט זי צוריקציען אויב זי ליגט. ס'קאסט נישט קיין געלט, ווייל ס'טוט נישט גארנישט ממש.

4. **"שאין הדבר ודאי לו"** — וויבאלד ער ווייסט נישט פאר זיכער וואס איז געשען (ער איז נישט געווען דארט), קען ער נישט מער טון ווי א חרם סתם.

הלכה — אם אמרה איש בא עלי באונס אחר שנתארסתי לו

דער רמב"ם'ס ווערטער: אם אמרה הן אמת שלא מצאני בתולה, איש בא עלי באונס אחר שנתארסתי לו — הרי זו נאמנת, וכתובתה מאתים כמו שהיתה.

פשט

ווען זי זאגט אז זי איז באונס געווען נאכדעם וואס זי איז שוין מקודשת געווען צו אים, גלייבט מען איר, און איר כתובה בלייבט מאתים.

חידושים

1. **נסתחפה שדהו — "דיין פעלד איז געווארן דיינס":** ווען ער האט זי מקדש געווען, האט ער מקדש געווען א בתולה. וואס נאכדעם איז געשען (אונס) איז נישט איר שולד, און ס'איז "אויף אים" — ווי די גמרא זאגט "נסתחפה שדהו" (דיין פעלד איז פארפלייצט געווארן). ער האט שוין "געקויפט" א בתולה, און וואס שפעטער איז געשען איז זיין פארלוסט. ווי איינער וואס קויפט א קאר אין געשעפט, נעמט עס אהיים, און עס ברעכט זיך — ער קען נישט צוריקגיין צום געשעפט.

2. **בתולה-סטאטוס vs. פיזישע בתולים:** דאס וואס א בתולה איז ווערט מאתים איז נישט (נאר) ווייל די ערשטע ביאה איז א "בעסערע ביאה" — ס'איז וועגן דעם סטאטוס. אבער למעשה, ווען ער האט שוין מקדש געווען, איז עס שוין "זיינס".

3. **כתובה הייבט זיך אן פון נישואין, אבער אשת איש פון קידושין:** ס'איז אינטערעסאנט, ווייל כתובה איז חל פון נישואין, נישט פון אירוסין. אבער אשת איש איז הונדערט פראצענט פון קידושין — דער חילוק צווישן כתובה (וואס הייבט זיך אן פון נישואין) און אישות (וואס הייבט זיך אן פון קידושין) איז נאר א זמן-חילוק. מפרשים פרעגן אויף דעם, אבער דער רמב"ם זאגט קלאר אז אזוי איז די הלכה.

הלכה — ווען ער טענה'ט שמא קעגן איר ברי (אונס נאך אירוסין)

דער רמב"ם'ס ווערטער: ער קען טענה'ן שמא — אפשר עד שלא ארסתיך נאנסת (פאר אירוסין), אדער מקחי מקח טעות, אדער אפשר איז זי גאר א זונה. אבער אין משגיחין בטענתו — מען הערט זיך נישט צו, ווייל זי זאגט ברי און ער זאגט שמא.

פשט

ער קען פרובירן טענה'ן דריי זאכן: (1) אפשר איז דער אונס געווען פאר אירוסין — דעמאלט נאר מנה; (2) מקח טעות — ער וויל זי אפשיקן; (3) אפשר איז זי א זונה — ער טאר נישט מיט איר וואוינען. אבער קיינס העלפט נישט, ווייל ער ווייסט נישט פאר זיכער.

חידושים

1. **קיין חתיכה דאיסורא:** קיין איסור-שאלה (חתיכה דאיסורא) קומט נישט ארויס פון זיין שמא-טענה, ווייל ער האט נישט קיין ודאי'ע ידיעה.

2. **חרם סתם אויך דא:** ער קען נאר מאכן א חרם סתם — **"מי שטוען שקר כדי לכבנו ממון שאני חייב"** — דאס זעלבע ווי אין דער פריערדיגער הלכה.

הלכה — וועןביידע שטרייטן זיך אויב ער האט בכלל בעל געווען

דער רמב"ם ווערטער: טען ואמר לא מצאתיה בתולה, והיא אמרה לא בא עלי ובתולה אני — בדקין אותה, או חוזר ובועל בפני עדים.

פשט

ווען ער זאגט "זי איז נישט קיין בתולה" און זי זאגט "ער האט מיך בכלל נישט בעל געווען, איך בין נאך א בתולה" — קען מען עס אויסטרייען: אדער מ'שיקט אן עקספערט צו בודק זיין, אדער ער בועל נאכאמאל בפני עדים.

חידושים

"בפני עדים" — נישט ממש בפני עדיםביים מעשה: "חוזר ובועל בפני עדים" מיינט נישט אז די עדים זעען דעם מעשה ביאה אליין, נאר אז מ'זעט בפני עדים (די ראיות/סימנים) — דער רמב"ם וועט דאס שפעטער אויסלערנען.

הלכה — ווען זי זאגט "בא עלי ובתולה מצאני"

דער רמב"ם ווערטער: אמרה בא עלי ובתולה מצאני ככל הבתולות — שואלין אותו מה היה הדבר עד שאמרת שאינה בתולה. אם אמר מפני שלא מצאתי דם...

פשט

ווען זי טענה'ט אז ער איז טאקע בועל געווען אבער זי איז געווען א נארמאלע בתולה, פרעגט מען אים וואס איז זיין ראיה אז זי איז נישט קיין בתולה. דאס ברענגט צוויי סארט טענות: טענת דמים (קיין בלוט) און טענת פתח פתוח (קיין דוחק).

חידושים

1. **דער בית דין פרעגט אים אליינס** — ס'איז אינטערעסאנט אז דער בית דין פרעגט אים אליינס וואס איז זיין טענה, מ'ווארט נישט אז זי זאל דאס זאגן. אפשר ווייסט זי אויך נישט פון די מציאות'דיגע תירוצים (ווי משפחות אן בלוט).

2. **פארוואס גלייבט מען אים** — פון דעם אליין וואס מ'מאכט אלע בדיקות זעט מען שוין אז מ'גלייבט אים. דער בית דין זוכט תירוצים — אפשר זענען ביידע געזעצט און ס'איז א מיסטעיק. ערשט ווען אלע תירוצים פאלן אוועק, איז ער נאמן מיט זיין טענה.

הלכה — טענת דמים: בדיקת משפחה

דער רמב"ם ווערטער: בודקין במשפחתה שמא אין להן דם כלל... אם נמצאו כולן כן...

פשט

אויב ער טענה'ט אז ער האט נישט געטראפן בלוט, בודק מען אין איר משפחה צי ס'איז דא אזא מציאות אז זיי האבן נישט קיין דם נידה און נישט קיין דם בתולים.

חידושים

וואס מיינט "כולן" — לכאורה וואלט גענוג געווען אויב ס'איז דא אין די משפחה אזא זאך, פארוואס דארף מען "כולן"? ענטפער: ס'איז תלוי אין די מציאות — אויב דאס איז א גענעטיש זאך וואס איז נאר ווען "כולן" האבן עס, דעמאלטס איז "כולן" דווקא.

הלכה — ווען די משפחה האט נישט דעם מצב: חולי/רעב

דער רמב"ם ווערטער: שמא חולי גדול יש בה שיבש לחלוחית האיברים, או שמא היתה מתענה ברעב — מרטבין אותה ומאכילין אותה ומשקין אותה עד שתבריא ותיבעל שניה, ונראה אם תוציא דם אם לאו. ואם אין שם חולי ולא רעב — הרי זו טענת בתולים.

פשט

אויב די משפחה האט נישט דעם מצב, זוכט מען אנדערע סיבות — קראנקהייט אדער הונגער. מ'היילט זי און מ'איז בועל נאכאמאל. אויב קיין תירוץ איז נישטא — איז ער נאמן מיט טענת בתולים.

חידושים

"הרי זו טענת בתולים" אפילו ביי טענת דמים אליין — דער רמב"ם פסק'נט אז אפילו ווען נאר דמים פעלן (אבער דוחק איז יא געווען), איז עס א גילטיגע טענת בתולים. דער יסוד: **שכל בתולה יש לה דם, בין קטנה בין נערה בין בוגרת, אלא מחמת חולי** — יעדע בתולה מוז האבן דם, סיי קטנה סיי נערה סיי בוגרת, אויסער פון קראנקהייט.

הלכה — טענת פתח פתוח: בוגרת vs. נערה

דער רמב"ם ווערטער: שמא בגרה... שרוב הבוגרות אין להם דוחק שהגדישן בו הרבה, שהרי גדלה ונתרפאו איבריה וכלו בתוליה... אם לא בגרה... שמא הטית, שמא בעל בנחת הרבה... אם אמר לא, אלא ודאי פתח פתוח מצאתי — הרי זו טענת בתולים, לכל בתולה שלא בגרה, בין קטנה בין נערה.

פשט

ביי טענת פתח פתוח: אויב זי איז א בוגרת, איז פתח פתוח קיין ראיה ווייל בוגרות האבן נאטירלעך וויניגער דוחק. אויב זי איז א נערה, זוכט מען אנדערע תירוצים (הטיה, בעילה בנחת). נאר ווען אלע תירוצים פאלן אוועק, איז עס א גילטיגע טענת בתולים — אבער נאר ביי נערה/קטנה.

חידושים

1. **"כלו בתוליה" ביי בוגרת** — "כלו" מיינט נישט ליטעראלי, ווייל בלוט איז נאך דא, אבער דער דוחק ווערט וויניגער.

2. **דער רמב"ם'ס שיטה:** טענת פתח פתוח גילט נאר ביי נערה/קטנה, נישט ביי בוגרת. אבער טענת דמים גילט ביי אלע — אויך ביי בוגרת.

הלכה — מחלוקת מיט די גאונים

דער רמב"ם'ס ווערטער: יש גאונים שהורו שהבוגרת אין לה טענת דמים [אבער יא טענת פתח פתוח]... ואין דרך התלמוד מראה דבר זה... וטעות בנוסחאות שלהם... כבר בדקתי על ספרים רבים וקדמונים... שאין לבוגרת אלא טענת דמים בלבד.

פשט

די גאונים האלטן פונקט פארקערט פון דעם רמב"ם: א בוגרת האט נישט קיין טענת דמים אבער יא טענת פתח פתוח. דער רמב"ם חולק און זאגט אז דאס שטאמט פון א טעות אין זייערע גירסאות פון דער גמרא.

חידושים

1. **דער רמב"ם'ס מעטאדאלאגיע פון נוסחאות:** דער רמב"ם זאגט "כבר בדקתי על ספרים רבים וקדמונים" — ער האט פערזענלעך נאכגעפארשט אין פילע אלטע כתבי יד פון דער גמרא. דער רמב"ם איז געווען א "שטארקער ריסוירטשער" וואס האט געטשעקט כתבי ידות.

2. **[דיגרעסיע: דער חזון איש'ס שיטה וועגן כתבי יד]** — דער חזון איש האלט אז א כתב יד איז נישט בעסער ווי א דרוק, וואס ווערט גערופן "א פאני שיטה." אין צייטן פון די ראשונים האט מען נאר געלערנט פון כתבי יד, און מ'האט געמוזט מברר זיין וועלכע גירסא איז ריכטיג — דאס איז א "פאסט-פרינט" שיטה וואס איז נאר מעגלעך נאכדעם וואס ס'איז דא א דרוק.

3. **"דרך התלמוד"** — דער לשון "דרך התלמוד" נוצט דער רמב"ם אויך אין אנדערע ערטער (ווי אין דער הקדמה צו פירוש המשניות — "דרך התלמוד עמוקה היא עד מאד"). דער רמב"ם מיינט נישט אז ס'שטייט מפורש אנדערש פון די גאונים, נאר אז פון דעם אופן ווי מ'לערנט די סוגיא זעט מען נישט ווי זיי.

הלכה יא — פארוואס גלייבט מען דעם מאן בטענת בתולים

דער רמב"ם'ס ווערטער: חכמים הם שתיקנו עיקר כתובה לאשה, והם תקנו ואמרו שכל הטוען טענת בתולים והאשה מכחשת אותו, עליה להביא ראיה ולא עליו. שחזקה היא שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה והופך שמחתו לאבל.

פשט

דער יסוד פון נאמנות דעם מאן איז א חזקה — א מענטש מאכט נישט א שמחה'דיגע חתונה און דרייט עס איבער אין טרויער אומזיסט. ווייל חכמים האבן מתקן געווען די כתובה, האבן זיי אויך מתקן געווען אז דער מאן איז נאמן, און די פרוי דארף ברענגען ראיה.

חידושים

1. **"מכחשת" — נאר ווען ביידע זאגן ברי:** "מכחשת" מיינט ווען ביידע זאגן מיט זיכערקייט — ער זאגט "לא מצאתי בתולים" און זי זאגט "כן בתולה הייתי." אבער ווען איר גרסה בארויגט זיין פראבלעם (ז.ב. זי גיט א תירוץ פארוואס ס'איז נישטא בתולים), איז ער נאמן און זי דארף ברענגען ראיה. דאס איז מער ווי א פשוט'ע ברי ושמא, ווייל אפילו ווען ביידע קענען טעכניש בלייבן גערעכט, גלייבט מען דעם מאן.

2. **"אין אדם טורח בסעודה ומפסידה" — נישט א פיזישע/פינאנציעלע חזקה, נאר אן עמאציאנעלע:** וואס איז אויב עמעצער אנדערש האט באצאלט פאר די חתונה? דער רמב"ם מיינט נישט די פיזישע הוצאות, נאר די מצב רוח — ער האט געמאכט א שמחה, ער וויל זיין א נארמאלער חתן, און יעצט דרייט ער עס איבער אין א גרויסע בושה. א מענטש טוט דאס נישט אומזיסט.

3. **[דיגרעסיע: ראיה פון ברכות — טרדת בתולים]:** אין ברכות שטייט אז א חתן איז פטור פון קריאת שמע "אם לא עשה מעשה" ווייל ער איז "טרוד בטרדת בתולים." רש"י פירש: "חושש שמא לא ימצאנה בתולה." דאס ווייזט אז בתולים איז אמאל געווען א גרויסע דאגה. דער רמב"ם אין פירוש המשניות זאגט אויך "שמא לא ימצאנה בתולה." דאס איז א באלאנס: כדי צו בארויגן די כלה האט מען מתקן געווען כתובה; כדי צו בארויגן דעם חתן האט מען אים געגעבן נאמנות אויב ער טענה'ט טענת בתולים.

4. **א קאונטער-קשיא:** מ'קען זיך פארשטעלן א קעיס וואו א חתן ווייל דווקא ארויס פון דעם שידוך (ז.ב. זיין טאטע האט געמאכט דעם שידוך און ער איז נישט צופרידן), און ער זוכט א וועג ארויס — דעמאלט איז "הופך שמחתו לאבל" נישט קיין ראיה אז ער איז ערליך.

הלכה יב — ביז ווען קען ער טענה'ן טענת בתולים

דער רמב"ם'ס ווערטער: עד מתי יש לו לטעון טענת בתולים? אם נסתרה — מיד. ואם לא נסתרו — אפילו לאחר שלשים יום.

פשט

אויב ער האט זיך מתייחד געווען מיט איר נאך דער ערשטער ביאה (נסתרה), מוז ער גלייך גיין צו בית דין. אויב ער האט זיך נישט מתייחד, קען ער אפילו נאך דרייסיג טאג נאך טענה'ן.

חידושים

1. **"מיד" מיינט "עד מיד" — נאר גלייך:** אויב ער לעבט ווייטער מיט איר (נסתרה), ווייזט דאס אז ער האלט יא פון איר און ער האט נישט קיין טענות. דעריבער מוז ער גלייך גיין צו בית דין — דאס איז דער טעם פארוואס א בתולה'ס חתונה איז מיטוואך, כדי ער זאל קענען גלייך דאנערשטאג גיין צו בית דין.

2. **"ואם לא נסתרו אפילו לאחר שלשים יום":** דער רמב"ם שטעלט נישט קיין לימיט — אזוי לאנג ווי ער איז נישט צוריק מיט איר, קען ער טענה'ן. "שלשים יום" איז נישט א מאקסימום, נאר א דוגמא אז אפילו נאך אזוי לאנג קען ער נאך.

הלכה יג — פסק הגאונים: תוספת כתובה

דער רמב"ם'ס ווערטער: הורו כל הגאונים שזה שאמרו חכמים שהוא נאמן אם הכחישתו — להפסידה עיקר כתובה. אבל התוספת יש לה, אלא אם כן נודע בראיה ברורה שהיתה בעולה, או שהודתה לו שהיא בעולה קודם שנתארסה והטעתו.

פשט

אלע גאונים פסק'נען אז דעם מאן'ס נאמנות דורך "אין אדם טורח בסעודה" גילט נאר אויף עיקר כתובה (מאתים). אבער תוספת כתובה (וואס ער האט פרייוויליג צוגעלייגט) מוז ער יא באצאלן, סיידן ער האט א ראיה ברורה אז זי איז געווען בעולה, אדער זי האט מודה געווען אז זי האט אים פארנארט.

חידושים

1. **פארוואס דארף מען "חכמים הם שתקנו" — נישט גענוג מיט חזקה אליין?** איבעראל איז א חזקה גענוג אליין, פארוואס דארף דער רמב"ם צוגעבן אז "חכמים הם שתקנו והם הסכינו"? דער תירוץ: די חזקה פון "אין אדם טורח בסעודה" איז א **שוואכע חזקה** — ס'איז "היי מורי והיי מורי" (קוועסטשענעבל), ווייל פון דער אנדערער זייט האט יעדע פרוי אויך א חזקת בתולה ביז מ'ווייסט אנדערש. ווייל ס'איז א שוואכע חזקה, האבן חכמים זי נאר אנגעווענדט אויף זייער אייגענע תקנה (עיקר כתובה), אבער נישט אויף תוספת כתובה וואס ער האט פרייוויליג אויף זיך גענומען.

2. **מחלוקת רשב"א vs. גאונים/רמב"ן:** דער רשב"א לערנט אז "אין אדם טורח בסעודה" איז א "געהעריגע חזקה" — א פולע חזקה וואס ארבעט אויך אויף תוספת כתובה. אבער די גאונים און רמב"ן קוקן אן די חזקה ווי א שוואכערע זאך — נישט אן אמת'דיגע חזקה, נאר ווייל כתובה איז א דין דרבנן, האבן חכמים אין אזא פאל אים נישט מחייב צו צאלן. דער רמב"ם פסק'נט ווי די גאונים.

3. **"הם אמרו והם אמרו" — טבע פון די חזקה:** לויט די גאונים איז די חזקה א "הם אמרו והם אמרו" — חכמים האבן אנגעזאגט כתובה, און חכמים האבן אויך געזאגט אז אין אזא סיטואציע פטר'ט מען אים. עס איז נישט א נאטורליכע חזקה וואס שטייט אויף אייגענע פיס. אלע חזקות זענען אייגנטליך תקנות חכמים — "גארנישט איז עכט" — אבער דער חילוק איז צווישן א חזקה וואס חכמים האבן פארמולירט אלס א כלל'דיגער דין, צו א חזקה וואס איז בלויז א סברא פארוואס חכמים האבן א ספעציפישע תקנה געמאכט.

4. **דער רא"ש'ס חולק'נדע שיטה:** דער רא"ש פסק'נט אז "טורח בסעודה" קען יא גיין אויף תוספת כתובה אויך, ווייל תוספת כתובה גיט ער אויך ווייל ער איז צופרידן מיט זיין כלה. אבער דער רמב"ם פסק'נט ווי די גאונים.

5. **מקח טעות — אויף וואס גייט עס?** "מקח טעות" מיינט נישט אז די קידושין ווערן בטל (ער דארף נאך א גט), נאר אז ער איז פטור פון דער כתובה-סכום פון בתולה (מאתים) און באצאלט נאר ווי אן אלמנה (מנה). דאס איז "מקח טעות אויף די כתובה."

הלכה — שבועה אויף תוספת כתובה

דער רמב"ם'ס ווערטער: לפיכך יש לו להשביעה בנקיטת חפץ כדין כל הנשבעין ונוטלין, ואחר כך תגבה תוספת. ואין לה היא להשביעו שלא מצאה בתולה, ואחר כך תפסיד עיקר כתובה, שהחזקה היא שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה. ויש לה להחרים סתם.

פשט

פאר תוספת כתובה גייט מען צוריק צו נארמאלע הלכות — זי דארף שווערן (נשבע ונוטל) כדי צו באקומען די תוספת. אבער פאר עיקר כתובה בלייבט די חזקה בכוח, און זי קען אים נישט משביע זיין — בלויז א חרם סתם.

חידושים

1. **פארוואס קען זי אים נישט משביע זיין אויף תוספת כתובה?** אויב די חזקה איז שוואך גענוג אז זי ארבעט נישט אויף תוספת, פארוואס קען זי נישט אים משביע זיין (אנשטאט זי זאל שווערן)? דער תירוץ: די חזקה איז שוואך — זי קען נישט באשיצן תוספת כתובה — אבער זי איז נאך שטארק גענוג אז זי קען אים נישט צווינגען צו שווערן. ממילא בלייבט נאר די אפציע פון חרם סתם.

2. **פארוואס דארף דער רמב"ם נאכאמאל זאגן "ואין לה להשביעו"?** דער רמב"ם האט דאך שוין פריער געזאגט אז זי קען אים נישט משביע זיין. דער תירוץ: איינמאל דער רמב"ם האט אריינגעברענגט דעם נושא פון שבועות (אז זי דארף שווערן פאר תוספת), וואלט מען געקענט טראכטן אז אויך זי קען אים משביע זיין. דעריבער זאגט דער רמב"ם נאכאמאל אז די חזקה ארבעט נאך אלץ צו פטר'ן אים פון שבועה, כאטש זי ארבעט נישט צו פטר'ן אים פון תוספת.

3. **"נשבע ונוטל" — דער מעכאניזם פאר תוספת:** דער רמב"ם שטעלט עס אוועק ווי א נארמאלע "נשבע ונוטל" — ווי ביי יעדן פאל וואו איינער וויל מוציא זיין געלט פון א מוחזק. כאטש ס'איז דא א שטר (כתובה), ווערט עס באהאנדלט ווי א רעגולערע ממון-טענה.

הלכה — "חוזר וכותב לה מאה": ווען ער וויל בלייבן מיט איר

דער רמב"ם'ס ווערטער: רצה לקיימה חוזר וכותב לה מאה, שאסור לאדם לשהות עם אשתו שעה אחת בלא כתובה כמו שביארנו.

פשט

אויב דער מאן ווערט געגלייבט מיט זיין טענת בתולים (און זי פארלירט עיקר כתובה), אבער ער וויל נאך אלץ בלייבן מיט איר — דארף ער איר שרייבן א נייע כתובה פון מאה (ווי א בעולה), ווייל מ'טאר נישט וואוינען מיט א פרוי אן א כתובה.

חידושים

1. **מקח טעות — וואס מיינט עס ביי קידושין?** דער רמב"ם זאגט נישט קלאר וואס געשעט ווען טענת בתולים ארבעט און דער מאן וויל א גט — צי דארף ער צאלן עפעס, צי איז עס אינגאנצן מקח טעות. דער רמב"ם רעדט נאר וועגן דעם פאל וואו ער וויל בלייבן מיט איר.

2. **מקח טעות איז מבטל די גאנצע כתובה, נישט נאר א חלק:** ווען מ'פארקויפט א קאר פאר טויזנט דאלאר און עס איז נאר ווערד פינף, איז "בטל מקח" מיינט די גאנצע טראנזאקציע גייט צוריק, נישט אז מ'גיבט צוריק דעם חילוק. אזוי אויך דא — מקח טעות איז מבטל די גאנצע כתובה (נישט בלויז רעדוצירט פון 200 צו 100). דער רמב"ם'ס לשון "חוזר וכותב לה מאה" — ער שרייבט א **נייע** כתובה, וואס מיינט די אלטע איז אינגאנצן בטל.

3. **דריי מעגליכקייטן פון מקח טעות:** (א) מקח טעות איז מבטל די קידושין אינגאנצן; (ב) מקח טעות מיינט בלויז אז ער דארף צאלן ווי א בעולה (מאה אנשטאט מאתיים); (ג) מקח טעות איז מבטל די כתובה אינגאנצן. דער רמב"ם'ס לשון "חוזר וכותב לה מאה" ווייזט אויס ווי אפציע (ג) — די אלטע כתובה איז אינגאנצן בטל, און ער דארף שרייבן א נייע.

4. **בטל מקח vs. אונאה:** א קלארער חילוק — אונאה איז ווען דער מקח בלייבט בתוקף און מען גיט צוריק דעם הפרש, אבער בטל מקח איז א גאנצע ביטול פון דער טראנזאקציע.

5. **[דיגרעסיע: הלכות תנאי vs. הלכות מקח טעות]** דער רמב"ם באהאנדלט דעם ענין ווי הלכות תנאי (תנאים אין קידושין), נישט ווי הלכות מקח טעות. דאס מיינט אז דער פאקוס איז נישט אויף "דער מקח איז בטל" אלס א ממון'דיגע טראנזאקציע, נאר אויף ספעציעלע כללים וואס אפליצירן ביי קידושין. ביי קידושין זענען דא ספעציעלע הלכות פון מקח טעות, וואס באזירן זיך אויף א **חזקה** — אז קיין מאן וויל נישט וואוינען מיט א פרוי וואס האט באשטימטע מומין, און ווען ער וואלט געוואוסט וואלט ער נישט מקדש געווען. דאס איז א יוניקע סברא ביי קידושין. אבער אין אונזער פאל, וואו דער קונה האט שוין הנאה געהאט פון דער סחורה (ביאה), איז דער מעקאניזם אנדערש.

תמלול מלא

הלכות אישות פרק י"א — בתולה ובעולה לגבי כתובה

הקדמה לפרק

ר' יצחק: א גוטן,

ר' יואל אשר: מיר לערנען הרמב"ם, ספר נשים, הלכות אישות, פרק י"א. מיר האבן שוין געטון קידושין, אביסל נישואין, און כתובה, און יעצט גייען מיר ווייטער אויף כתובה. מיר האבן געלערנט אין די פריערדיגע פרק, אין די צענטע פרק, די ענין אז תקנת חכמים,

ר' יצחק: יא,

ר' יואל אשר: אז ביי נישואין ווערט מען מחויב בכתובה, אדער מ'שרייבט א כתובה.

ר' יצחק: ס'איז א חיוב, רייט? חכמים האבן מתקן געווען.

ר' יואל אשר: עד כדי כך, מ'טאר אפילו נישט זיין מיט די ווייב אן א כתובה. רייט?

ר' יצחק: דאס איז געווען נוגע צו נעכטן, אבער יעצט האלט מען שוין צוריק ביי די עיקר, אזוי ווי נושא, אז זיי האבן מתקן געווען אז וואס? אז כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, יא?

ר' יואל אשר: נישט קלה מיט א קו"ף.

ר' יצחק: זאל זיין א כלה און נישט א קלה. מ'זאל איר נישט קענען גרינג פארטרייבן, זאל אים עס קאסטן געלט. די חכמים האבן פארשטאנען מענער. די איינציגסטע זאך וואס ער מאכט נישט גט'ן זיין ווייב איז טאמער זי איז טייער. די גמרא זאגט אז די ערגסטע זאך איז אשה רעה וכתובתה מרובה. איינער האט א שווערע פרוי און א טייערע כתובה.

דיגרעסיע: פסיכאלאגישער טעם פון כתובה

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט צו דו זאגסט אז זיי האבן פארשטאנען דעם מאן. איך מיין אז זיי האבן פארשטאנען די ווייב, אז די ווייב וויל פילן סעקיור. אפילו אויב דער מאן איז גענוג געטריי און אלעס, אבער די ווייב וויל פילן אז ער גייט אויך האבן א געלט קנס אויב נישט. זי דארף די עקסטערע פילינג פון סעקיוריטי.

ר' יצחק: דו האסט זייער ליב די פסיכאלאגישע,ווארעמע זאכן. איך האב ליב אז ס'קאסט געלט. שוין. עניוועי, בקיצור, האבן זיי געזאגט אז וואס? אז טאמער איז מען נושא בתולה, יעדער איינער ווייסט אז א בתולה איז ווערט מער ווי אן אלמנה. ס'איז דא וואס טענה'ן פארקערט, זי האט שוין עקספיריענס. אבער על כל פנים, לגבי נישואין איז דער כלל, אזוי איז געווען אמאליגע צייטן. איך מיין היינט אויך, אבער נישט אין די סענס אז מ'צאלט געלט, איך ווייס נישט פונקט.

ר' יואל אשר: ניין, אמאל איז מסתמא געווען מער ווערט. ס'איז דא די זאך פון "מי שעשאו כלי", ס'איז דא עפעס א...

ר' יצחק: היינט טראכט מען ווייניגער וועגן דעם, ווייל דו זעסט אז ס'איז געווען א גאנצע זאך, דער חתן גייט גיין אין בית דין. די תקנה איז זייער וויכטיג. א בתולה איז ווערט צוויי הונדערט. נישט ווערט, ס'איז ווערט דאפלט.

ר' יואל אשר: בתולה האבן חכמים קובע געווען צוויי הונדערט, און פאר א בעולה הונדערט.

תוכן הפרק: פרטי דינים און טענת בתולים

ר' יצחק: דאס איז וואס מיר גייען לערנען. יעצט דארפן מיר לערנען די פרטים. בעסיקלי צוויי זאכן. קודם כל, אסאך פרטים פון ווער הייסט בתולה און אלמנה לגבי דעם. ס'איז דא פארשידענע קעיסעס. א קלארע קעיס איז קלאר, אבער ס'איז דא פארשידענע היכי תמצא'ס וואס למשל אפילו זי איז דא טעקניקלי א בתולה, נאך אלץ באקומט זי נאר אן אלמנה ווייל זי האט שוין טעקניקלי חתונה געהאט, וכדומה. אדער אנדערע קעיסעס וואס מ'דארף וויסן וואס איז די הלכה.

און צווייטנס, מיר גייען עס לערנען, וויבאלד אז דא איז דא דער גרויסער חילוק פון א בתולה און א נישט בתולה, איז אסאך מאל מאכט זיך אז ס'איז א דין תורה וועגן דעם.

ר' יואל אשר: ער האט געהאט עקספעקטעישן פון א בתולה, און ער האט געמאכט כתובה פאר א בתולה, און ער טרעפט אז זי איז נישט קיין בתולה.

ר' יצחק: אדער ער טענה'ט, דארף מען וויסן צו מ'גלייבט אים, און וואס וויל ער אויפטון מיט דעם? ער וויל אויפטון פארדינען הונדערט מנה, הונדערט זוז.

ר' יואל אשר: סאו דא אמאל ווען ער וויל טענה'ן מקח טעות, און מ'איז זיך מתייחס צו דעם אויך צו דאס הייסט מקח טעות.

ר' יצחק: אבער דא בעיקר רעדט מען נישט, אויב איך געדענק.

ר' יואל אשר: און נאכדעם איז דא פארשידענע טאקע נאמנות פון דעם, און זי טענה'ט אז ער האט יא געהאט בתולה, און ער טענה'ט אז ער נישט, וכדומה,

ר' יצחק: וויאזוי גלייבט מען? פון די מקח טעות, מ'רעדט מער פון די...

ר' יואל אשר: ניין, מ'לייגט די מקח טעות נאר אין א זייט, מ'מאכט עס אוועק. די הלכה נעמט נישט אן קיין טענות מקח טעות, מ'נעמט יא אן טענות פאר געלט.

דיגרעסיע: צי איז דאס א פראקטישע אדער לומדישע נושא?

ר' יצחק: ס'איז אינטערעסאנט, די טענה איז, זיי אביסל אין מיין קאפ. אקעי, איך בין דער וואס האט נישט ליב די סארט זאכן. זאג אז אונזער קאפ איז אביסל פאני אז א מענטש האט יעצט חתונה געהאט, און ער דאגה'ט אז אויב וועט ער זיך גט'ן, וועט ער דארפן צאלן צוויי מאל אזוי פיל. ס'איז אביסל פאני די טענות וואס צילן פון וואס מ'רעדט. ס'מאלט א זאך מער סענס, אויב די עיקר איז מעג איך טו עס. אבער די פראבלעם איז מעג איך טו עס, קען ער דאך געבן א גט. שאלה נאר געבן א גט מיט ווייניגער געלט. סאו, עפעס סאמהאו די געלט איז יא זייער וויכטיג דא.

ר' יואל אשר: ווען מ'זעט אז ס'איז דא אסאך הלכות אויף דעם, מיינט אז ס'איז וויכטיג ביי אסאך מענטשן. אסאך מאל א הלכה... ווען ס'איז דא אסאך דוגמאות, איז פשט אז ס'האט זיך אסאך מאל געמאכט. אבער אסאך מאל קען זיין אז ס'איז זייער א לומדישע נושא. ס'איז דא דערין אפאר מיני נאמנות און אפאר לומדישע נושאים. ממילא וועגן דעם האבן מיר דאך געמאכט אלע מיני פעלער און וויכוחים. לאו דוקא ווייל ס'איז א זאך וואס האט זיך זייער אויפגעמאכט, אזוי ווי דו פרעגסט. פארוואס זאלן מענטשן זיך דארגן אזוי שטארק וועגן די מאתיים א טאג נאך די חתונה פאר אסאך יארן שפעטער?

ר' יצחק: יא, און וויאזוי הייסט עס, איך מיין אז גראדע די נושא איז יא א זאך וואס אמאל איז געווען, אבער היינט איז דאס בעיקר למדות.

ר' יואל אשר: ניין, דאס זאג איך, אבער דאס אז ווייל ס'איז דא אסאך גמרות אדער אסאך הלכות וועגן דעם, איז לאו דווקא אז ס'איז געווען מער אפט, נאר ווייל ס'איז דא מער למדות, האבן די חכמים געטראכט פון נאך היכי תמצא'ס.

ר' יצחק: דאס קען זיין.

ר' יואל אשר: די אנדערע זאך קען זיין אז אמאל אין די צייטן פלעגן מענטשן, איז געווען גרויסע עידזש געפס צווישן מענטשן. אזוי זעט מען קלאר אין מסכת יבמות, וואס איז אין אנדערע הלכות, אויך האבן מיר געהאט אין הלכות עריות. פארוואס זאל היינט זיין די הוה אמינא אז א מענטש זאל חתונה האבן מיט זיין באבע וכדומה? אקעי, ניין, אבער איך זאג, איינמאל דו טראכסט אז

ר' יצחק: ס'קען זיין א

ר' יואל אשר: זאך אז א זעכציג יעריגער מענטש זאל נעמען א זעכצן יעריגע מיידל, עפעס וואס אונז טראכטן נישט היינט, איז דאך ס'איז יא נארמאל, ער גייט דאך נאך אביסל שטארבן. זי איז א בתולה אדער נישט בתולה. מ'ווייסט אז די גאנצע מערידזש גייט נישט אנהאלטן פאר צו לאנג, ער איז די עלטערע מערידזש.

ר' יצחק: איך מיין אז מ'קוקט אין מסכת כתובות, זעט מען אז ס'איז יא געווען, אמאל איז עס יא געווען א פראקטישע זאך. זעסטו דאך אזא, יעדע חתונה מאכט מען מיטוואך לכבוד דעם. ס'קען

נישט זיין אז דאס איז לכבוד ווייל די רבנים האבן אסאך למדות, רייט? ס'וועט זיין ווייל ס'האט זיך געמאכט, יעדע דריטע חתונה האט זיך געמאכט א מדובר וועגן דעם. אקעי, יעדע צענטע, איך ווייס נישט, עפעס אזא נאמבער.

ר' יואל אשר: ס'איז זייער אינטערעסאנט. אפילו נאכדעם וואס דו זאגסט אז ס'האט זיך געמאכט, און לכבוד דעם לויפט מען אייביג צו די דיין, איך מיין, ווי אפט? אויב מ'וועט זיך גט'ן, וועל מיר זען וואס... פארוואס דארף איך געט זארגן וועגן דעם?

ר' יצחק: דאס איז א קשיא. פארדעם זאג איך אז ס'מוז זיין אז ס'איז יא נפקא מינה יעצט, ס'איז נישט א שאלה אויב מ'גייט זיך גט'ן, אפשר פלאנט ער זיך צו גט'ן. ס'מוז זיין, ס'מוז זיין.

ר' יואל אשר: אבער ס'איז א ענין פון אז דו האסט מיך אפגענארט. איך האב געמיינט אז דו ביסט ווערד מער ווי דו בערסט. און די כתובה איז נאר די היכי תמצא, וואו די פרייס טעג לעגט.

ר' יצחק: רייט, איך מיין אז ס'מוז זיין, און מ'קוקט אין היסטוריה, איך קען, וויפיל תורה איז נאר געווען וועגן דעם, איך ווייס נישט. אבער מ'זעט אז ס'איז געווען אזא מדובר. און די תורה אליינס, איך מיין, איינער דארף דאך וויסן, אויף די חכמים קען מען זאגן אז זיי האבן ליב למדות, און זיי לערנען יגדיל תורה ויאדיר. אויף די חומש אליינס, די גמרא זאגט אויך אויף די תורה יגדיל תורה ויאדיר, מ'זאגט נישט. ס'קען זיין אז ס'איז דא אין די חומש אויכעט זאכן וואס זענען נאר אזא געשמאקע לומדות, אזוי ווי התנפקות וקשקשת. וואס נאך האבן זיי געזען יגדיל תורה ויאדיר? איך וויל מיר גדענקען אויף דעם. און מיר האבן געזאגט א פשט אז "ויידע" מיינט אז מ'לערנט זיך א שטיקל סייענס. געדענקסט די פשט פון... על כל פנים, ס'איז דא אין די חומש אזעלכע זאכן, אבער באופן כללי, אין פרשיות וואס ס'שטייט א גאנצע מעשה, איז פשט אז ס'איז א זאך וואס מ'דארף רעדן וועגן דעם. סאו די גאנצע... אין תורה שטייט נישט טענת בתולים.

ר' יואל אשר: די תורה הייבט זיך עס אן מיט מוציא שם רע. רייט.

ר' יצחק: אין תורה שטייט נישט טענת בתולים.

ר' יואל אשר: עס קען זיין אז אלס מוציא שם רע איז געווען זייער... אז אויב איינער האט געוואלט באשמוצן א פרוי, אזוי ווי היינט, היינט זאגט מען וואס האט צו טון מיט די נערוועס. דעמאלטס איז געווען די זאך, זי איז א זונה, איך האב געטראפן "לא מצאתי בתולים".

ר' יצחק: היינט איז אויך דא א זונה פרוי. יא, ס'איז א זאך דא. על כל פנים, ס'איז געווען א זאך, מסתמא דער מוציא שם רע אויכעט, דער מוציא שם רע צאלט א מאה מנה, פארוואס?

ר' יואל אשר: ווייל דאס האט ער געוואלט מפסיד זיין. און מיט דעם הייבט מען אן די נושא, און מ'גייט מען, און אויב נישט, דעמאלטס...

ר' יצחק: בקיצור, זעסטו אפשר אין יעדע דור, אזוי ווי דו זאגסט, יעדע מאל קלאפט זיך אויס אנדערש פונקטליך די הלכה, לויט ווי די חכמי הדור פארשטייען די הלכה איז, אבער דאס אז ס'איז אן אקטועלע נושא, אקעי, עניוועיס, וואס אונז לערנען יעצט איז יא א הלכות פרטי דינים, וואס איז ווער איז מנה און ווער איז מאתים, און ווען איז מען מקבל באגלייט.

הלכה א — הנושא בתולה: בתולה מן האירוסין לעומת בתולה מן הנישואין

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם אזוי:

ר' יואל אשר: הנושא בתולה. זאגט דער רמב"ם, בתולה איז אזא פיזישע זאך, איינער וואס איז נאכנישט געווארן נבעל. **אפילו שנתאלמנה או נתגרשה או נחלצה,** אפילו אויב זי האט באקומען, זי האט שוין געהאט א מאן, זי איז אן אלמנה. ס'מיינט אויביסלי אז זי איז קיינמאל נישט געווען מיט דעם מאן. **או נתגרשה, או נחלשה,** אדער זי האט באקומען חליצה. ס'טייטשט אויכעט אז זי האט שוין געווען חתונה געהאט צו איינעם, און זי האט באקומען חליצה פון איינעם פון די ברידער.

הערה: לשון "נחלצה"

ר' יצחק: ביי די ווער,

ר' יואל אשר: ס'איז געווען נאך אלץ א בתולה.

ר' יצחק: ווייל יעדער איינער ווייסט אז גרישה איז א זאך וואס געשעט, זי איז נתגרש. חליצה איז א זאך וואס זי טוט, יא? נחלצה. ס'דארף הייסן אשה חלצה. די זעלבע זאך מענטשן פרעגן אז א גרוש, ער איז נישט קיין גרוש, ער איז א מגרש. אבער מ'זעט אין די לשון חכמים אז ס'גייטביידע אויףביידע. זי איז א נחלצה, און ער איז א גרוש. ס'איז נישט קיין... מ'קערט נישט וועגן דעם.

ר' יואל אשר: החולץ ליבם תהא, און זי איז דער נחלץ. יא, אקעי.

ר' יצחק: ס'איז ווירד. ער איז נישט דער חולץ, זי איז אים חולץ.

ר' יואל אשר: וחלצה נעלו, רייט.

ר' יצחק: אזוי איז די גאנצע אידיע איז אז זי איז אים חולץ.

המשך הלכה א: אם מן האירוסין — כתובתה מאתים

ר' יואל אשר: רייט. אקעי. איז אזוי, ווען קען מען טאקע הייסן א בתולה? איז אזוי, **"אם מן האירוסין נתאלמנה"**, אויב די סיבה פארוואס זי איז אן אלמנה אדער א גרושה אדער א חלוצה איז ווייל ס'איז שוין געווען קידושין,

ר' יצחק: אבער ס'איז נאכנישט געווען נישואין,

ר' יואל אשר: איז דעמאלטס **"כתובתה מאתים"**. ווייל אז זי זאגט זי איז א בתולה, און זי שטעלט זיך אראפ אלס בתולה, און בסך הכל איז זי נאר געווען מקודשת, איז זי טאקע א בתולה. דאס אז זי איז געווען מקודשת איז נישט קיין ראיה, ס'מאכט איר נישט אויס בתולה. אבער **"אם מן הנישואין"**,

ר' יצחק: אויב זי איז שוין געווען אבער חתונה געהאט,

ר' יואל אשר: נישואין,

ר' יצחק: בבחינת נעכטן. וואס איז טייטש נישואין? ס'איז געווען א קניפ חופה.

ר' יואל אשר: ס'איז געווען חופה, און נאכדעם "כניסה לביתה", און "בא עליה" כדומיה.

ר' יצחק: ניין, נישט "בא עליה". דאס איז דאך דער חידוש.

ר' יואל אשר: אונז ווייסן אז נישט,

ר' יצחק: אונז ווייסן אז ס'איז געווען א נישואין,

ר' יואל אשר: אבער זי רופט זיך בתולה. זי זאגט פאר יעדן איינעם אז זי איז א בתולה, אז זי איז קיינמאל נישט געווען, אבער אונז ווייסן אז ס'איז געווען א חתונה.

ר' יצחק: ניין, אונז ווייסן, אונז ווייסן, ער איז געשטארבן. אבער דאך,

ר' יואל אשר: איז דאך **"כתובתה מאה"**. דעמאלטס קוקט מען נישט אויף דאס אז פיזיקלי איז זי א בתולה, נאר **"משנישאת הרי היא כבעולה"**. איינמאל זי איז געווען א נישואין, באקומט זי שוין די סטאטוס ווי א בעולה. ס'איז זייער אינטערעסאנט אז בתולה און בעולה איז נישט נאר א פיזישע זאך, ס'איז אויך א סטאטוס זאך. אבער אין אנדערע פלעצער וועלן מיר זען אנדערש. אקעי.

דיסקוסיע: בתולה/בעולה — פיזישע מציאות אדער סטאטוס?

ר' יצחק: ווי האט מען געזען אנדערש? מ'וועט זען, ער האט געזען, אויך "כתובתה מאתים". ניין, אבער פארקערט. אבער ניין, זיי האבן געלערנט. ס'קען זיין אז ס'איז דא אזוי ווי א חזקה, אבער דא איז אפילו...

ר' יואל אשר: אפילו מ'ווייסט זיכער.

ר' יצחק: יא, אפילו מ'ווייסט זיכער. ווייל נסיעה... יא,

ר' יואל אשר: איך מיין אז ס'איז א סטאטוס זאך. ס'איז א זיווג ראשון אדער זיווג שני. אפילו היינט. היינט איז קיינער נישט ביזיין בתולה און בעילה, אבער יעדער איינער וועט פרעגן. איך מיין אז ס'איז זייער נוגע, ס'איז בכלל נישט די זעלבע שאלה.

ר' יצחק: ס'שטייט יא אין געוויסע פלעצער אז ס'איז א חזקה. ס'איז די לשון "חזקת נשואה שתיבעל". אבער איך מיין אז די ווארט איז, אפילו מ'ווייסט קלאר אז

ר' יואל אשר: ס'איז נישט מיין חזקה. אזוי ווי איינמאל מ'האט חתונה געהאט, האט מען עס שוין אראפגעשטעלט אזוי, אדער ס'איז אן ענין פון סטעטוס. אקעי, לאמיר זען, ס'וועט מסתמא ווערן קלערער מיט די צייט.

ר' יצחק: קען זיין אז ווייל געווענליך, אזוי ווי מ'האט געלערנט, אז נישואין איז אפילו ווען ס'איז נישט ביאה. דער רמב"ם זאגט אז ס'איז "ראוי לביאה", אבער ס'איז נישט אפילו נישט קיין ביאה. פארוואס? ווייל ס'איז א "מצב של ביאה". יא, איך קען זיך פארשטעלן. אז, עגעין, אלעמאל וועט זיין א געוויסע לא פלוג אין די סארט הלכות, ווייל מ'וועט דאך נישט יעדע מאל טשעקן עקסטער יעדע פאל. בקיצור,

ר' יואל אשר: עניוועי,

ר' יצחק: איז דאס די חידוש אין די הלכה, רייט?

רמב"ם הלכות אישות פרק י"א – חזקה, מוכת עץ, וביאת קטנים

הלכה ב – כתובת משוחררת, גיורת ושבויה

ר' יצחק: יעצט קומט נאך א הלכה, ס'איז אויך א חזקה לכאורה. סאו לויט די סמיכות פון די נעקסטע הלכה זעט אויס אז דאס איז יא אן ענין פון חזקה. אבער איך מיין אז אלעמאל, חזקה איז נישט נאר אזוי ווי א בירור. חזקה קען מיינען אז דאס הייסט... פארשטייסט וואס איך זאג?

ר' יואל אשר: ס'איז איר סטאטוס, דאס איז איר מצב.

ר' יצחק: יא, אדער דאס הייסט די דין.

קריאה אין דער הלכה

ר' יצחק: "וכן", קוק די נעקסטע הלכה. **"וכן הנושא בתולה"** – איינער נעמט א בתולה.

ר' יואל אשר: מ'ווייסט אז זי איז א בתולה, אבער זי איז אנדערע פעלער: **"משוחררת"** – זי איז געווען א שפחה, **"או גיורת"** – זי איז געווען א גויה און זי האט זיך מגייר געווען, **"או שבויה"** – זי איז געווען געפאנגען.

איז אזוי, **"אם נשתחררה השפחה ונתגיירה הגויה ונפדתה השבויה והן פחותות משלש שנים ויום אחד"** – אויב פון דריי יאר אלט זענען זיי שוין משוחרר אדער שוין א איד אדער שוין אויסגעלייזט – **"כתובתן מאתים"**, ווייל אונטער דריי יאר וועלן מיר שוין זען.

"ואם היו בנות שלש שנים ויום אחד ומעלה" – אויב איז זי געווען א שפחה ווען זי איז שוין געווען העכער פון דריי יאר, אדער זי איז געווען א גויה אדער שבויה – **"כתובתן מאה"**, איז נאר הונדערט.

דער רמב"ם'ס טעם

און דער רמב"ם איז גלייך מסביר די טעם, און לאמיר צוריקקומען צו דעם. זאגט דער רמב"ם, **"ומפני מה תיקנו חכמים לאלו כתובה מאה ואף על פי שהן בתולות?"** – פארוואס טאקע האבן די חכמים קובע געווען אז די משוחררת, גיורת, די דריי, אפילו אויב מיר ווייסן אז זי איז א בתולה, אפילו זי זאגט אז זי איז א בתולה, באקומט זי נאר... דארט האבן זיי נישט געמאכט דעם חילוק. פארוואס דעמאלטס זאגט מען אז מ'באקומט נאר... אייביג מאה אויב זי איז געווען העכער דריי.

זאגט דער רמב"ם, **"הואיל וחזקת הנשואה שתיבעל"**. אה, ער גייט אויך ארויף אויף די ערשטע. ס'איז דא א חזקה. אה, לעיל גייט ער ארויף אויף די אלע, ביידע הלכות. אקעי, זייער גוט, אויך אויף די נשואה. מן המעתיק נחום: לעיל כתיב מאה, **ואף על פי שהן בתולות, הואיל וחזקת הנשואה שתיבעל**, די חזקה פון א נשואה איז אז זי ווערט נבעל, אז איר מאן גייט איר בועל זיין, **וחזקת השפחה והנכרית והשבויה שתיבעל** אויף אנדערע אופנים, ס'טייטשט אז א שבויה ווערט נאנס.

ר' יצחק: און אזוי ווייטער.

ר' יואל אשר: איז **תיקנו להן מאה**, האבן די חכמים קובע געווען מאה, און זיי האבן נישט אריינגעגאנגען צו אין יעדע אינדיווידזשועל קעיס איז טאקע אזוי. זיי האבן געמאכט בכלל, **בין נבעלו בין לא נבעלו. והרי הן כבעולות לכל דבר**, זיי הייסן אזויווי בעולות, ווייל ס'איז דא די חזקה.

דיון: חזקה אלס סטאטוס, נישט בירור

אבער ס'איז זייער גוט אזויווי דו זאגסט, אז מ'זאגט נישט אז די חזקה פסק'נט אויס אויף איר, ווייל דעמאלטס וואלט ער נישט געוואלט פאר א בתולה.

ר' יצחק: ס'שטייט קלאר אפילו בתולה, ס'מיינט אז מ'דארף האבן קלארע ראיות.

ר' יואל אשר: סאו אפשר די ווארט איז נישט סטאטוס, נאר... יא, סטאטוס, וואטעווער, אז ס'איז אן ענין פון כבוד אזוי, אז ס'פאסט פאר יעדן איינעם צו נעמען א בתולה. און אפילו אויב זי און אירע אלע פרענדס, יעדער איינער וואס טראסט איר ווייסט אז זי איז א בתולה, אבער אויב אין די גאס הייסט אז ער האט חתונה געהאט מיט א בעולה, האט ער נישט די כבוד אדער די זאך, אה, ס'איז א גוטע שידוך. אקעי.

ר' יצחק: אגעין, דער רמב"ם זאגט נישט דאס, דאס איז וואס אונז האבן געזאגט. וואס דער רמב"ם זאגט איז מער אז די חכמים האבן געמאכט אזוי די סדר, אזוי הייסט געווענליך אזוי.

איך וואלט געזאגט א פאני זאך, די חכמים האבן א לימיטעד צייט צו זיצן אין בית דין און דן זיין יעדע קעיס. סאו ווען די חכמים קענען מאכן א רול וואס גייט אלעמאל זיין די זעלבע, מאכן זיי, ס'איז זיי אסאך צייט. שטעל דיר פאר ער דארף טשעקן צו זי איז טאקע א בתולה, ס'הייבט זיך אן פרטי פרטים. ווייסטו וואס? נשואה, 99% פון נשואות, און 99% פון שבויה'ס, אגעין, בזמנם, מ'דארף וויסן וואס הייסט א שבויה, באט שפחה, די אלע זאכן, 99% איז בעולה. פאר די איין פראצענט זאלן שרייבן א מסכתא גמרא? לאז, פאר, בתולה, בעולה.

ר' יואל אשר: גוטן טאג. נו, נו, קען זיין אז ס'איז א שינוי מציאות, אז ס'איז נישט די זעלבע שיינע שידוך.

ר' יצחק: אבער ער זאגט נישט דעם טייטש.

ר' יואל אשר: ניין, הואיל וחזקה אין אישה בועלת, ממילא הייסט עס קביעות ביי מענטשן כאילו. ניין.

ר' יצחק: אבער ער זאגט "תיקנו חכמים" פאר דעם. ניין, איך זאג "הואיל וחזקה", ער זאגט "תיקנו להם" פאר דעם.

ר' יואל אשר: ניין, "תיקנו חכמים".

ר' יצחק: ווייל די גאנצע זאך.

ר' יואל אשר: איז א תקנת חכמים פון מאה און מאתיים. אויך דא האבן זיי אויסגעשטעלט די תקנה לויט דעם.

ר' יצחק: בקיצור, מ'קען לערנען וויאזוי מ'וויל, יעדער איינער זאל אהיימגיין.

ר' יואל אשר: און טראכטן וואס זיי ווילן.

הלכה ג — מוכת עץ

ר' יואל אשר: "מוכת עץ כתובתה מאה". וואס טייטשט "מוכת עץ"? גייט דער רמב"ם שפעטער מסביר זיין. איינער וואס די סיבה פארוואס זי האט נישט בתולים איז נישט ווייל זי איז שוין געווארן נבעלה לאיש, נאר ס'איז געשען אזוי, דער פאל וויאזוי זיי כאפן אן איז "עץ", ס'איז אריינגעפאלן אויף אן עץ אדער כדומה, און דאס האט אוועקגענומען די בתולים.

איז וואס? איז **"כתובתה מאה"**, אויף די כתובה מאה, ווייל הגם סטאטוס-ווייז ווערט זי אנגעקוקט ווי א מיידל.

ר' יצחק: זי האט גארנישט שלעכט געטון, אזויווי דו זאגסט, אבער פיזיש איז זי נישט קיין בתולה.

ר' יואל אשר: איז ממילא כתובתה מאה. זאגט דער רמב"ם, **"אפילו נשאה על מנת שהיא בתולה שלימה ונמצאת מוכת עץ כתובתה מאה"**.

ר' יצחק: דאס הייסט, ווען ער ווייסט זי איז א מוכת עץ, אפילו ער האט געמיינט אז.

ר' יואל אשר: זי איז א בתולה שלימה און ער האט זיך געראכטן אויף א כתובה פון מאתיים, און **"ונמצאת מוכת עץ"**.

ר' יצחק: וואס איז יעצט די כתובה?

ר' יואל אשר: זאגט מען נישט אז היות ער האט שוין חתונה געהאט על דעת זה, דארף ער יעצט געבן מאתיים, נאר ס'איז כתובה מאה.

דיון: מקח טעות און "על מנת"

ר' יצחק: איך מיין אז ס'מיינט אויך פארקערט.

ר' יואל אשר: ער קען אויך נישט זאגן אז ער.

ר' יצחק: וויל זיך צוריקציען פון די מקח טעות.

ר' יואל אשר: ווייל דער רמב"ם מיינט דאך זיכער נישט דא "על מנת", אז מ'האט געזאגט "על מנת". אויב מ'האט געזאגט "על מנת", אויב ער זאגט "על מנת שהיא בתולה" און זי איז א מוכת עץ.

ר' יצחק: אויב מ'מאכט ממש א תנאי ווייס איך נישט.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם האט דא אנגעהויבן די ווערטער "על מנת". איך גלייב נישט אז ער מיינט צו זאגן דא, צו רעדן וועגן מקח טעות.

ר' יצחק: ווייל... יא יא, ער רעדט וועגן מקח טעות, אוודאי. דאס מיינט בעיקר די הלכה.

ר' יואל אשר: ניין, ס'זעט נישט אויס אזוי, לאמיר זען. שפעטער גייט ער ענדיגן.

ר' יצחק: דאס איז די חידוש. אז געווענליך, אפילו מקח טעות מיינט ער האט גארנישט, ער איז געקומען יוצא בלא כתובה, אדער אפילו אן קיין גט אפשר, ווייסט, לויט הלכות מקח טעות. זאגט ער ניין, כתובתה מאה.

די תירוץ איז, אזוי ברענגט ער פון תוספות, אז למעשה, אפילו ווען א מענטש מיינט אז ס'איז בתולה, מקח טעות שטערט אים נישט. דאס הייסט, עפעס פארלירט די כתובה, פארלירט ער. דאס זאגט ער, מצד אחד זאלסטו נישט זאגן וואס הייסט א בתולה. א בתולה איז זי נישט. מצד שני, נישט דאס מיינט ער ווען ער זאגט על מנת שהיא בתולה. על מנת שהיא בתולה מיינט על מנת שלא נבעלה. על מנת שיש לה דין בתולה לגבי כתובה. דאס שטייט איז פארקערט, האט ער אברהם געקומען פארצופן.

ר' יואל אשר: ס'איז דא צוויי זאכן: ס'איז דא ווי חשוב זי איז, אדער וואסערע מין שידוך מ'האט געטון, און לגבי דעם וואלט ווען געווען נוגע מקח טעות. און דאס האט זיך טאקע גארנישט געטוישט. זי הייסט נאך אלץ א מיידל.

נאר מיר האבן דא אן עקסטערע זאך, אז לגבי כתובה איז דא א חילוק צווישן בתולים און נישט בתולים. סאו דא צוטיילט מען עס. א מקח טעות ווייל זי איז מער נישט קיין מיידל, זי איז א מיידל, נאר זי האט נישט פסולים מיידל, איז נאר וואס א מיידל.

ר' יצחק: קיצור, זי האט גארנישט שלעכטס געטון, אבער עפעס שוואכער איז זי, עפעס א שוואכערע זאך. ס'איז נישט ווערד נאר א הונדערט.

ר' יואל אשר: לגבי לכתובה, יא. זאגט דער רמב"ם אזוי.

הלכה ד — קטנה מבת שלש וקטן מבן תשע

ר' יצחק: יעצט, נאך איין הלכה פון וואס מיינט מעילה? דאס איז אויך א גדר, אזוי ווי א כלל פון די חכמים. יא.

ר' יואל אשר: רייט. זאגט דער רמב"ם, **קטנה מבת שלש שנים...** ער דארף דאך נישט וואלט זאגן, ווייל ער האט דזשארט געזאגט וועגן די גיאורות. איינער וואס איז קלענער ווי בת שלש שנים ולמטה, וואס איז געווארן נבעל, ס'איז איינער איז איר בועל געווען, אפילו אויב דער בועל איז געווען אן אדם גדול, איינער וואס איז שוין א גדול איז נישט קיין קטן.

כתובתה מאתים, מ'זאגט נישט אז די בעילה האט איר געמאכט אויס בתולה, ווייל אונטער די עידזש קען מען נישט ווערן אויס בתולה. פארוואס? ווייל **סופה שתחזור בתולה כשאר הבתולות.** אויב איז שוין דא דארטן דער קרום בתולים, וואלט רעווער ס'בלאקט די וואס ס'איז טייטש אנגערופן בתולים.

ר' יצחק: גייט צוריקוואקסן. רייט, איז ממילא, ס'הייסט נישט קיין ביאה כאילו. אזוי איז באמת די זאך.

ר' יואל אשר: אויב ס'וואלט געווען א ביאה.

ר' יצחק: אפילו ס'איז נישט אוועקגעפאלן די בתולים, יא? איינער האט געמאכט א ביאה און די בתולים איז אוועקגעפאלן, ס'איז נאך אלץ א ביאה, ס'העלפט נישט דאס. ס'איז נאר ווייל זי איז ווייניגער פון בת שלוש, איז ממילא דאס וואס בתוליה חוזרין מיינט אז ס'איז אמת'דיג מער פון דעם, אז ס'איז נישט קיין ביאה בכלל.

ר' יואל אשר: א הלכה'דיגע ביאה. ניין, אבער ס'זעט אויס ווי ס'איז דא צוויי זאכן, אויך דאס אז פראקטיש גייט זי ווערן צוריק א בתולה.

ר' יצחק: בתוליה חוזרין דאס מאכט אפילו נישט קיין קושיא. אוודאי, ס'דארף זיין בײדע. ווייל ער לערנט כתובתה מאתים.

ביאת קטן מבן תשע

ר' יואל אשר: "וכן גדולה שבא עליה קטן מבן תשע שנים ולמטה", דאס הייסט נישט קיין ביאה, אפילו די מיידל איז שוין א גדולה, אבער דער בועל, דער מאן, איז געווען א קטן מבן תשע שנים ולמטה, איז אויך **כתובתה מאתים כאילו לא נבעלה כלל, שביאת בן תשע שנים ויום אחד ביאה, פחות מזה אין ביאתו ביאה.** הייסט נישט קיין ביאה.

ניין, אבער דא רעדט ער נישט פון בתוליה חוזרין. ניין, אוודאי, ס'דארף זיין אט ליעסט אזויווי מוכת עץ. ניין, דא מוז זיין אויך א פראקטישע זאך אז איינער פון קטן מבן תשע שנים רייסט נישט ארויס קיין בתולים.

דיון: צי קטן מבן תשע רייסט ארויס בתולים?

ר' יצחק: ניין, ניין, ניין, ס'שטייט נישט דאס, לייג נישט, האסט ליב ארײנצולייגן זאכן.

ר' יואל אשר: פארשטייסט? ווייל ס'שטימט דאך נישט.

ר' יצחק: איך האב דיר געזאגט פאר די ערשטע הלכה, איך קען נישט זיין ערגער ווי מוכת עץ. אמת'דיג, פאר די ערשטע הלכה איז אויך ווייל ס'הייסט נישט קיין בתולים. און איך האב דיר געזאגט, אויב זי האט נאך בתולים, דאס איז תלוי אין די פראקטישע זאך. אויב זי האט בתולים, איז זי נישט מסוים.

ר' יואל אשר: מסוים מיינט די ביאה האט נאכנישט אוועקגענומען די כתובה. אויב האט זי נישט בתולים, יא. שטייט פראקטיש קען ער יא.

ר' יצחק: ס'שטייט נישט דא. ס'קען זיין אז ס'הייסט אפילו נישט קיין מוכת עץ. אפשר איז דא עפעס א קלענערע לעוועל פון מוכת עץ.

ר' יואל אשר: ניין, ס'קען נישט זיין.

ר' יצחק: פארוואס קען נישט זיין?

ר' יואל אשר: ס'קען נישט זיין. דער קינד איז נישט ערגער ווי אן עץ. ער איז נישט בעסער ווי אן עץ. ער איז יא. פארוואס איז ער בעסער ווי אן עץ? אן עץ הייסט יא א ביאה אדער נישט א ביאה?

ר' יצחק: יא. אה, אקעי. ס'איז גארנישט נישט געשען, ס'איז נישט געווען קיין ביאה. ס'איז גארנישט נישט געשען.

ר' יואל אשר: מה שאין כן ווען אן עץ גייט אריין איז יא געווען א ביאה. אן עץ האט איר גע'בועלי'ט געווען. סא מ'רעדט מיר אויך אן עץ וואס איז עלטער פון תשע שנים.

דיון אין מחלוקת רב ושמואל וועגן קטן הבועל את הגדולה, און הלכות כתובת בתולה

המשך דיון: קטן הבועל את הגדולה — מחלוקת רב ושמואל

די שיטה פון דעם ירושלמי

ר' יואל אשר: אויב האט זי נישט בתולים, יא. ס'טייטש פראקטיש קען ער יא.

ר' יצחק: ס'שטייט נישט דא. ס'קען זיין אז ס'הייסט אפילו נישט קיין מכת עץ. אפשר איז דא עפעס א קלענערע לעוועל פון מכת עץ.

ר' יואל אשר: ניין, ס'קען נישט זיין.

ר' יצחק: פארוואס קען נישט זיין?

ר' יואל אשר: ס'קען נישט זיין. דער קינד איז נישט ערגער ווי אן עץ, און נישט בעסער ווי אן עץ.

ר' יצחק: ער איז יא.

ר' יואל אשר: פארוואס איז ער בעסער ווי אן עץ? אן עץ הייסט יא א ביאה? אה,

ר' יצחק: אקעי. גארנישט איז נישט געווען, ס'איז נישט געווען קיין ביאה. ס'איז גארנישט געשען.

ר' יואל אשר: און מה שאין כן ווען אן עץ גייט אריין איז יא געווען א פעולה. אן עץ האט איר גע'בעל'ט געווען. סאו מ'רעדט מען אויך אן עץ וואס איז עלטער פון תשע שנים ויום אחד.

ר' יצחק: איז עפעס אן עכטע זאך? וואס? איז עפעס אן עכטע זאך? יא.

ר' יואל אשר: ניין, ס'קען נישט זיין.

ר' יצחק: פארוואס קען עס נישט זיין? זאגט דער הייליגער ירושלמי, **"קטן הבועל את הגדולה, פחות מבן תשע, אין לה חזרה, אין בכוחו לילך בסימנים."** א קטן קען נישט אויסרייסן בתולים, ס'איז דא א כלל אזא.

ר' יצחק: אבער שמואל אין די גמרא זאגט בפירוש נישט אזוי. שמואל אין די גמרא זאגט, **"אין מכת עץ בבשר."** ס'הייסט נישט מכת עץ.

ר' יואל אשר: ניין, ער זאגט די זעלבע זאך. "אין מכת עץ בבשר", אבער די כח האור פון א קטן מאכט נישט אים.

די שיטה פון שמואל אין בבלי

ר' יצחק: יא, יא, דאס איז א טייטש פון דער מענטש, אבער די פשוט'ע טייטש פון די גמרא, וואס רוב אלע נארמאלע מענטשן האבן פארשטאנען, ס'איז דא א מחלוקת, קטן הבועל את הגדולה, רב אמר הויא כמכת עץ, אזוי ווי דו זאגסט. שמואל אמר אין מכת עץ בבשר, ס'הייסט נישט מכת עץ.

און דאס וואס דער רמב"ם זאגט, כאילו לא נבעלה, דער רמב"ם זאגט נישט אז ס'בלייבט בתולים. במחילה, ס'שטייט נישט דאס, ס'שטייט אז ס'איז נישט קיין ביאה, און דו פארשטייסט אז אן קיין ביאה, ס'איז גארנישט געשען. נישט דא קיין בתולים? נישט קיין פראבלעם. ס'איז דא אזא זאך, אפשר וועט מען זען פרטים פון מכת עץ, וועט מען זען אז ס'איז דא עפעס א לעוועל וואס איז נאך וויינגער ווי מכת עץ. איך ווייס נישט.

ר' יואל אשר: לכאורה די פשט פון די ירושלמי מאכט, עס איז גלאטיגער, עס איז מער סימפל, ווייל ס'איז זייער שווער צו זאגן אז א ביאה וואס האט ארויסגענומען שער, וואס האט ארויסגענומען בתולים, זאל זיין שוואכער ווי אן עץ וואס האט ארויסגענומען בתולים.

ר' יצחק: ס'איז נישט געווען קיין ביאה, רבונו של עולם, ס'איז נישט געווען. דו זאגסט אז ס'איז געווען א ביאה, האלטסט אין איין זאגן דלא קרן אברהם?

ר' יואל אשר: ניין. און ער האט אפילו ארויסגעריסן בתולים.

ר' יצחק: רבינו, **"שביאת בן תשע שנים ויום אחד ביאה, פחות מזה אין ביאתו ביאה".** אויב ער טענה'ט אז ער האט איר געמאכט א ביאה,

ר' יצחק: איז עס אן אנדערע נושא. ס'איז דא צוויי זאכן: ס'איז דא א זאך "מוכת עץ", און ס'איז דא א זאך "ביאה". ביאה איז דאס נישט. מוכת עץ איז דאס אויך נישט. איז דאס גארנישט. משה,

ר' יואל אשר: אמר שמואל איז א "נישט ביאה".

ר' יצחק: ניין,

ר' יואל אשר: מוכת עץ מיינט א פראקטישע וועג פון עפענען די בתולים אן א ביאה.

די דריטע קאטעגאריע — נישט ביאה און נישט מכת עץ

ר' יצחק: נישט אמת. דאס איז דאך א מחלוקת. דער רב האלט אזוי ווי דיר. דאס איז א גרויסער איד. דער רב איז געווען דער ראש ישיבה פון א גאנצע ישיבה, ער האט געהאלטן ווי דיר אז ס'איז א מוכת עץ. אבער שמואל דינגט זיך אויף אים, ער זאגט "אין מוכת עץ לפוסלה". ער זאגט נישט אין מציאות, ס'איז נישט קיין מחלוקת אין מציאות, ס'מאכט נישט קיין סענס. ס'איז א מחלוקת אין הלכה. דאס הייסט נישט קיין מוכת עץ. א גוטן טאג.

סאו וואס הייסט עס? גארנישט. ווייל ס'איז נישט געווען קיין ביאה. סאו וואס איז געשען? גארנישט. זי איז געבוירן. ווען זי איז געבוירן אן בתולים, האט זי נישט קיין דין פון מוכת עץ. ס'איז דא אזא זאך ווי אן בתולים וואס איז נישט מוכת עץ. ס'איז נישט אמת אז מוכת עץ מיינט עניטינג וואס איז אן בתולים. באלד וועט מען עס זען. ס'איז גארנישט געשען. ס'איז נישט געווען קיין ביאה. וואס איז געשען? איך ווייס נישט. מעדזשיק. ס'איז גארנישט געשען, קענסטו נישט האבן קיין טענות. אקעי. גייען מיר לערנען ווייטער.

ראיה פון דעם רמב"ם'ס לשון ביי קטנה

ר' יואל אשר: פארוואס דעמאלטס ביי קטנה זאגט דער רמב"ם "סופה שתחזור בתולה"? ס'וואלט בכלל נישט אויסגעפעלט. ער קען זאגן אז ס'האט נישט קיין דין ביאה. סאו אלא מאי, קלאר פון דעם רמב"ם וואלט מען געלערנט אז ניין, דאס איז א וועג פון זאגן אז ס'איז איין ביאה. ניין, ניין, ווייל אויב דו זאגסט אזוי,

ר' יצחק: וואלט דער רמב"ם געזאגט אויף ביידע זאכן,

ר' יואל אשר: ווייל דאס הייסט נישט קיין הלכה'דיגע בעילה. ווען ער זאגט "סופה שתחזור בתולה", זעט אויס אז ביי ביידע רעדט מען פון א פראקטישע זאך. ביי קטנה איז די סיבה "שתחזור", און ביי גדולה מיט א קטן, ווייל א קטן קען נישט מנשר זיין שערות.

ר' יצחק: ניין, ס'איז נישט אמת. אויך די הלכה איז אויף די הלכות איסורי ביאה. ס'הייסט נישט קיין ביאה.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קיין עקסטערע זאך. ס'איז נישט קיין עקסטערע זאך, ס'איז די זעלבע זאך. ביידע הלכות אין די זאך. ס'קען זיין אז די סיבה פארוואס "אין ביאתו ביאה" איז דאך אויך די זעלבע סיבה,

ר' יצחק: ווייל ער קען נאכנישט מאכן א געהעריגע ביאה. אונז האבן אזא חזקה אז אונטער תשע

ר' יואל אשר: האט ער נאכנישט די כוחות צו מאכן א פולע ביאה. ממילא איז "אין ביאתו ביאה" לגבי ענין איסורי ביאה, און אויך וועגן דעם איז ער נישט מנשר שערות. דער הייליגער רמב"ם זאגט נישט גארנישט וואס דו ווילסט זאגן, אבער ער זאגט אז "אין ביאתו ביאה" מאכט די חילוק צווישן די קטנה און די גדולה וואס א קטן איז געקומען.

ר' יצחק: די זעלבע זאך,

ר' יואל אשר: פארוואס ס'איז נישט קיין בעילה. אדער דא זאגט ער א פראקטישע זאך, "סופה שתחזור בתולה", אדער דא זאגט ער א פראקטישע זאך, ווייל א קטן קען נישט מאכן קיין בעילה. אזוי זעט מיר אויס פשט,

ר' יצחק: ס'איז א בעסערע פשט זעט מיר אויס. אקעי.

ר' יואל אשר: ער האט אויך אזוי פארשטאנען.

ר' יצחק: וואלט איך אים אזוי... יא, ווייל ער מיט דיר זענען ביידע מענטשן וואס זענען אנטי-לומדות.

ר' יואל אשר: גארנישט טוט נישט קיין... אנטי-לומדות? ר' משה רייסט זיך איין אז ער האט

ר' יצחק: מורא צו מאכן לומדות.

ר' יואל אשר: מ'דארף זיין אן עכטע למדן דאך צו פארשטיין. שוין, זאג דיר אן ווייטער.

ר' יצחק: שוין, עסט, ווייסטו וואס? זאג דיין פשט.

סיכום די מחלוקת

ר' יואל אשר: ס'איז זייער שווער, איך ווייס נישט. לאמיר אמאל... א נישט, דארף מען דא באשאפן א נייע קעטעגאריע פון עפעס וואס אויבנאויף א נארמאלע מענטש זעט אויס מער ווי מוכת עץ, ווייל אן אבר פון א... יא, איך מיין ס'איז געווען בעילה, ס'איז געווען רבונו של עולם, ס'איז געווען דאס וואס אונז קענען... ס'איז דא א הלכה'דיגע הייסן נישט בעילה. ס'איז דא אזא... ס'איז דא אזא נאך ווייניגער ווי מוכת עץ.

ר' יצחק: איינער זאך, ס'איז דא נישט קיין חידוש. ס'איז דא מפורש אזא הלכה. ס'איז דא אזא הלכה למשל מיחא. מוכת עץ איז א געוויסע פגם, א געוויסע מילה.

ר' יואל אשר: מיחא איז אן אנדערע זאך, ווייל ס'איז נישט...

ר' יצחק: ס'איז דא אזא זאך, אויב איינער איז געבוירן אן בתולים למשל, אקעי, אדער ס'איז גדולה און נושרו בתוליה, ס'איז דא כמה וכמה אופנים וואס האט נישט קיין בתולים און נישט קיין מקסט. און דאס וואס דו זאגסט אז א דריטע קערגל איז געווען א חידוש, לאז נאך אן, ס'איז א קלארע זאך אז ס'איז דא א דריטע קערגל מקסט. ס'איז א געוויסע מום אזוי ווי, הגם אז ס'איז נישט קיין בעילה, ס'איז נישט קיין פגם מוסר'י, ס'איז נישט גארנישט צו טון שלעכט, אבער ס'איז יא עפעס א פגם גופני, דו וועסט עס רופן.

ר' יואל אשר: לאמיר זען שפעטער, ווען דער רמב"ם רעכנט אויס מיקת עץ, רעכנט ער אויס נאך אופנים וואס זענען נישט ממש מיקת עץ. אבער ס'זעט אויס אז אונטער די גערער געווארן מיקת עץ, גייט אריין אלעס וואס איז ארויסגעקומען פון מיקת עץ.

די באדייטונג פון ביאה און בתולים

ר' יצחק: שלא איז דא אזא זאך פון נישט האבן מיקת עץ, וואס איז נישט קיין מיקת עץ. מיקת עץ, עפעס איז געשען. ס'מוז נישט זיין מיט א האלץ, ס'קען זיין מיט עפעס אנדערש. אבער דאס איז עקזעקטלי געווען די מחלוקת רב ושמואל. אין מיקת עץ ובשר איז טייטש, ס'איז נישט מיקת עץ. אויב ס'איז א בעילה, איז עס א בעילה. און ביי די ווער, א בעילה, אפילו... וואס ווארפט נישט ארויס קיין בתולה, מאכט ער אויך אויס בתולה, יא? לענין דעם. שטימט? זי האט געהאט א בעילה אן די בתולים זאל אוועקגיין. ס'איז ווייטער אויסגיין, זייער גוט. די דין ביעה איז זייער א וויכטיגע זאך. די גאנצע בתולים איז אין א געוויסע זין נאר א סימן אויף די ביעה.

פארקערט, דאס איז אז ס'איז דא אזא זאך, מ'קען עס עץ, א שטיקל חידוש, תירוץ איז אז מ'קען עץ עץ איז א געוויסע מום אזוי ווי... פארוואס האסטו באקומען א חבלה? ווערט דאך געהייסן, וואס דערפאר, קיינער האט דאך נישט געהייסן אין דיין שול, ס'איז געווען אן עקסידענט. וואס זאל איך טון? איך בין נאך אלץ עפעס פחות חשיבות כביכול.

אבער א זאך וואס ס'איז נישטא קיין שום חסרון חשיבות, ווייל ס'איז געווען א יונגל פון דריי יאר אלט, אדער זי איז געווען ווייניגער דריי, שטערט נישט. אדער א יונגל ווייניגער פון ניין, זי איז געווען ווייניגער דריי,

ר' יואל אשר: יא. אקעי, זאגט דער רמב"ם ווייטער. גייען מיר אריין גיין, מיר לייגן יעצט די זאך אין א זייט, מיר גייען יעצט צו אויף קעטעגאריעס פון פרויען.

הלכות כתובת בתולה — קעטעגאריעס פון פרויען

בתולה — אפילו בוגרת, סומא, אילונית

ר' יצחק: דאס הייסט, ווער האט א...

ר' יואל אשר: וואס איז די כתובה? זאגט דער רמב"ם, **בתולה, נישט קיין חילוק צו זי איז א... אפילו אויב זי איז שוין א**

בוגרת, או סומא, א בלינדע פרוי, או אילונית, א פרוי וואס האט נישט קיין סימני פרויען, וואס קען נישט האבן קיין קינדער, וכדומה, וואס מיר האבן שוין געלערנט אין די צווייטע פרק, איז כתובתה מאתים. ווייל זי איז א בתולה,

ר' יצחק: ס'איז נישט קיין חילוק. ס'קען זיין אז טעקניקלי איז זי נישט קיין בתולה, ווייל אסאך מאל ווען זי איז שוין עלטער הייסט נישט קיין בתולה, און א חלק פון חשיבות...

ר' יואל אשר: און אפשר ביי אילונית איז אויך די זעלבע זאך, אז ווייל איר גאנצע סיסטעם איז אנדערש, אפשר איז נישטא קיין בתולים.

ר' יצחק: יא. און אויך בכלל, די גאנצע חשיבות פון א בתולה איז אז ס'איז א פרישע נייע מיידל פון די פעקעדזש. זי איז שוין פינף און צוואנציג, גייט מיר אן, די גאנצע נושא איז אנדערש. און ממילא,

ר' יואל אשר: כתובתה מאתים. אה, מ'וועט זאגן סומא, זי האט נעבעך נישט קיין אויגן, זי איז נאך אלץ געווען די זעלבע. אבער מיט דעם... איך טראכט אריין,

ר' יצחק: עס איז נישט גארנישט איינע בתולות, עפעס א פרישע... שוין.

חרשת ושוטה — לא תיקנו להם חכמים כתובה

ר' יואל אשר: אבל החרשת והשוטה...

ר' יצחק: אה, דער רמב"ם גייט כאילו אויף זיין ליסט, ער זאגט אין פרק ב' אילונית איז א שיינע זאך, גייט ער אין חרשת והשוטה.

ר' יואל אשר: חרשת והשוטה, האבן מיר שוין געלערנט, איז נישט דא ביי זיי קיין נישואין. אין די תורה איז נישט דא ביי זיי קיין קידושין און נישואין. אבער די חכמים האבן מתקן געווען נישואין ביי חרשת.

ר' יצחק: קודם כל,

ר' יואל אשר:ביידע האבן נישט קיין... ביי ביידע... אונז האלטן מיר יעצט אינמיטן לערנען כתובה, אבער איך וויל געבן די בעקגראונד.

ר' יצחק: איי, דער רמב"ם גייט אריין צו געבן די בעקגראונד.

די בעקגראונד פון חרשת ושוטה

ר' יואל אשר: חרשת איז אויף חכמים מתקן געווען קידושין. און שוטה וועלן מיר שוין זען. זאגט דער רמב"ם, **אבער אויף זיי צוויי, לא תיקנו להם חכמים כתובה,** האבן די חכמים בכלל נישט מתקן געווען די כתובה. פארוואס? **השוטה לא תיקנו לה נישואין כלל.** די חכמים האבן נישט מתקן געווען קיין נישואין פאר א שוטה. חרשת יא, אבער שוטה, זאגן די חכמים, ס'איז נישט קיין מצוה צו רחמנות האבן אויף א שוטה און איר געבן א מאן, ס'וועט נישט טויגן.

ביי חרשת, אבער א פרוי וואס איז טויב, איז נישט נישט ניש... ס'איז דא א הלכה אז די חכמים האבן מתקן געווען נישואין, אבער הגם זיי האבן מתקן געווען נישואין, אבער **"לא תיקנו לה כתובה"**, זיי האבן אבער נישט מתקן געווען א כתובה.

דער טעם פארוואס חכמים האבן נישט מתקן געווען כתובה ביי חרשת

פארוואס? קוק זייער א שיינע זאך. מן התורה קען זי נישט ווערן נתקדש אויך נישט. די חכמים האבן געקומען און געזאגט אז אונז ווילן נישט אז א חרשת זאל יעצט בלייבן פאר אייביג אליין, און נאכדעם וועט עס ווערן א הפקר, מענטשן וועלן קומען, זי וועט זיין הפקר פאר מענטשן, וכדומה. האט מען מתקן געווען אז א מאן קען איר יא נעמען, און זיי האבן געמאכט א דרבנן'דיגע קידושין.

אבער זיי האבן דאך באשאפן די גאנצע קידושין, האבן זיי נישט צוגעלייגט צו די געווענליכע מצוה פון אלע כתובות. רייט, אלע כתובות האבן זיי דאך צוגעלייגט, ס'איז א "הם אמרו והם אמרו". ווען זיי האבן געמאכט קידושין, האבן זיי נישט צוגעלייגט דאס וואס כתובה קומט אייביג מיט. פארוואס? מיט א דזשיניעס געדאנק. **"כדי שלא ימנעו ולא ישאו אותה".** ס'איז דאך שווער צו טרעפן א שידוך פאר א חרשת, און דאס איז דאך בכלל פארוואס די חכמים האבן מתקן געווען, אז זיי זאלן נישט בלייבן אליין.

איז א כתובה איז דאך א שווערע זאך, האבן זיי געמאכט אז ס'איז דא נאך א מאטיוויישאן פאר מענטשן צו חתונה האבן מיט איר, ווייל מ'שפארט זיך די כתובה. אזוי האט מען איר געשאפן... כאילו, מיט א כתובה, מ'זוכט שוין בקושי אזוי, מיט א כתובה וועט ער זיכער נישט טרעפן. און ס'זעט אויס אז מענטשן האבן געטראכט וועגן דעם. ס'הייסט, אן א כתובה? אקעי,

ר' יצחק: ס'קאסט מיר נישט, העכסטנס א גט. א נישט-גט קאסט, קען נישט. איך הער.

די ברייטערע באדייטונג פון "אין לה כתובה"

און נישט נאר כתובה האט זי נישט, **"כשם שאין לה כתובה"**,

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם,

ר' יצחק: דאס אז די חכמים האבן נישט מתקן געווען כתובה, מיין איך נישט צו זאגן נאר די מאה ומאתים וואס מ'דארף געבן ווען מ'שטארבט, נאר איך מיין אויף אלע הלכות כתובה. אונז וועלן מיר לערנען שפעטער אז כתובה נעמט אויך אריין

ר' יואל אשר: וויאזוי א מענטש

ר' יצחק: דארף זיך אויפפירן מיט זיין ווייב ווען ער

ר' יואל אשר: איז חתונה געהאט.

קידושין מדרבנן: חרשת, שוטה, וחרש — חיובי כתובה ותנאי כתובה

הלכה: חרשת — אין לה כתובה ותנאי כתובה

ר' יואל אשר: ער טוט געבן א גוטע זאך אז ער לייזט איר אויס פון זיין אליין, אבער די געלט, די עסן, וועלן דארפן אירע עלטערן אדער ווער ס'איז זיך דארפן אליין אן עצה געבן. זי האט נישט

מזונות. **"ולא תנאי מתנאי כתובה"**, די אלע זאכן וואס מיר וועלן שפעטער לערנען, אז ווען א מענטש האט חתונה ווערט ער מחויב מיט פארשידענע זאכן וואס הייסט חיובי כתובה, האט ער נישט. ער האט נישט קיין חיוב איר צו מפרנס זיין, און נישט די אנדערע זאכן וואס הייסט תנאי כתובה.

ר' יצחק: ס'איז אינטערעסאנט, ווייל דאס איז לכאורה אויך א חלק פון די אזויווי אינסענטיוו אז ס'איז אזוי ביליג חתונה צו האבן מיט איר.

ר' יואל אשר: **"לא תיקנו לה כתובה"** מיינט צו זאגן די גאנצע מצוה.

ר' יצחק: איך פארשטיי וואס דו מיינסט צו זאגן, פריער האסטו געזאגט אז מ'קען עס מאכן אנדערש. ער האט חתונה געהאט מיט איר,

ר' יואל אשר: דארף ער איר נישט געבן צו עסן?

ר' יצחק: דו האסט צוגעלייגט א מעשה אז דער טאטע גייט געבן.

ר' יואל אשר: ניין, ס'איז דאך דא א קופה של צדקה. דאס אז א מענטש דארף געבן פאר זיין ווייב איז אין א געווענליכע פאל.

ר' יצחק: איך פארשטיי, קופה של צדקה איז אלעמאל.

ר' יואל אשר: ווער גייט חתונה האבן מיט איר? דער קבצן פון שטעטל, יא?

הלכה: כנסה חרשת ונתפקחה — כתובתה מאה

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם, **"וכשם שאין לה כתובה"**. אה, זאגט דער רמב"ם, וואס טוט זיך אין אזא פאל? **"אם כנסה חרשת"**, א מענטש איז געגאנגען און ער האט געכאפט א מצוה און ער

ר' יצחק: האט חתונה געהאט מיט א חרשת,

ר' יואל אשר: **"ונתפקחה"**, צו זיין מזל איז זי געווארן,

ר' יצחק: זי האט געקענט אנהייבן הערן.

ר' יואל אשר: נו, יעצט וואס איז? קען ער זאגן, "איך האב חתונה געהאט מיט דיר ווען דו ביסט געווען א חרשת, ס'איז נאר געווען א כתובה מדרבנן, א חתונה מדרבנן"? אבער יעצט, איינמאל איר ווערט איז ארויפגעגאנגען, באקומט זי יא א כתובה ותנאי כתובה. ער ווערט מחויב אויטאמאטיש, ווייל יעצט ווערט עס אזויווי א קידושין דאורייתא. איך מיין שפעטער וועלן מיר לערנען מער.

ר' יצחק: דאס איז נאך א נושא צו ס'איז דאורייתא.

ר' יואל אשר: די עיקר איז, ס'ווערט יעצט א געהעריגע קידושין. ניין, איך זאג, דא איז נישט די חכמים האבן צוריקגעלייגט, נאר... איינמאל די חכמים האבן געזאגט אז ביי יעדע דאורייתא'דיגע קידושין איז דא כתובה,

דיון: פארוואס באקומט זי כתובה אויב ס'איז געווען א דרבנן'דיגע קידושין?

ר' יצחק: איז דאך א דרבנן'דיגע קידושין, איך מיין אז א דרבנן'דיגע קידושין זאלן אויך האבן א כתובה אויב ס'איז דא אזא זאך, אזויווי א קטנה וכדומה. די ווערטער איז נישט דאס,

ר' יואל אשר: די חילוק איז...

ר' יצחק: איך מיין אז די ווערטער וואלטן געווען... איך וועל דיר זאגן א פשוט'ע זאך: די כתובה ווערט מען נישט מחויב נאר ווען מ'האט חתונה. כתובה איז מחויב יעדן טאג עקסטער. אויב מ'האט פארגעסן איין טאג די כתובה, דארף מען מאכן א נייע. סאו לאמיר זאגן, נעכטן איז געווען פטור, היינט, אויב ער וויל ווייטער לעבן מיט איר, דארף ער יעצט מאכן א כתובה. אקעי, גוטע פשט. און פארדעם שטימט די כתובתה מאה.

ר' יואל אשר: וויפיל איז די כתובה? די כתובה איז אבער מאה, ווייל זי איז דאך א בעולה. פון וועם איז זי א בעולה? פון דעם מאן וואס האט איר גענומען. אבער נאר יעצט איז דאך אזויווי א נייע מענטש.

ר' יצחק: ער וואלט געווען א חרשת, אבער די פקחת האט נישט קיין אייגענע בתולה. בקיצור, כתובתה מאה, ווייל ס'איז א בעולה, אזוי זאגט דער פשט פון דעם, אבער איך מיין אז ס'איז א גוטער פשט. געבויט אויף דעם אז די כתובה ווערט אים מחויב, ווייל הגם, קענסטו פרעגן אז ס'איז נישט פער, איך האב דיר חתונה געווען מיט דעם, על מנת שתשלים לה כתובה, יא, אבער נא פראבלעם, קענסטו געבן יעצט, דו ביסט זיין פטור, אבער דו ווילסט ווייטער לעבן, קומט ארויף אויף דיר דער נארמאלער חיוב, אז איינער וואס לעבט מיט א פרוי דארף א כתובה.

הלכה: שוטה — אין תקנת נישואין כלל

דין פקח שנשא שוטה ונתפקחה

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך אויב איינער האט נישט געפאלגט די חכמים און יא גענומען א שוטה? אויף דעם שטייט נישט, ווייל ס'קען זיין אז ס'האט קיינמאל נישט אנגעהייסן קיין עכטע קידושין.

ר' יצחק: וואס?

ר' יואל אשר: א שוטה? יא, ער האט נישט געפאלגט די חכמים און ער

ר' יצחק: האט חתונה געהאט מיט איר.

ר' יואל אשר: יא, און...

ר' יצחק: דארף זיין די זעלבע הלכה.

ר' יואל אשר: לכאורה וועט מען זאגן, ניין, אז דו דארפסט יעצט געבן פרישע קידושין, ווייל ס'איז נישט געווען קיין קידושין ביז יעצט. חכמים האבן זיך נישט מתקן געווען. ממילא, ס'איז א פרישע חתונה. א פרישע חתונה איז כתובה. פשוט. ווייטער, דער רמב"ם זאגט זייער

ר' יצחק: קלאר אז א שוטה... לא הזכיר רבינו דין פקח שנשא שוטה, ווייל שוטה האט נישט קיין נישואין.

ר' יואל אשר: ממילא אויב ער וועט חתונה מאכן,

ר' יצחק: וועט עס יעצט פריער געבן א חתונה.

ר' יואל אשר: רייט ער מיר בכלל נישטא קיין שאלה, איז אזוי ווי אייביג ווען א מענטש האט יעצט חתונה מיט א בעולה.

הלכה: נשא חרשת או שוטה וכתב לה מאה מנה — רצה להזיק נכסיו

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער. וואס טוט זיך אזא פאל נשא חרשת או שוטה?

ר' יצחק: דאס הייסט, אן יעצט קען זאגט אז ער דארף נישט געבן בכלל קיין כתובה. אבער וואס האט ער יא געגעבן?

ר' יואל אשר: יא, **נשא חרשת או שוטה וכתב לה מאה מנה.** ער האט געשריבן א כתובה, מאה מנה. מאה מנה מיין איך? פון די הונדערטער, מאה מנה. ער האט געשריבן אויף זיין אייגענע טורנ'ס. ער האט געשריבן מאה מנה, נישט לאנד מות סיים, אסאך מער, יא. און דעמאלטס, זאג מיר נישט אז ווייל חכמים האבן נישט מתקן געווען ווערט ער פטור. אויב האט ער זיך מתחייב געווען, איז ער חייב. אזוי ווי יעדע מאל ווען א מענטש איז זיך מתחייב עפעס א קנין. פארוואס? **"נשא רצה להזיק נכסיו".** דו ווילסט דוקא... ס'איז אן אינטערעסאנטע לשון. דו ביסט דאך נישט מחויב, פארוואס האסטו עס געטון? ווייל דו ביסט זייער ברייט, דו ווילסט אוועקגעבן דיין געלט פאר די פרוי.

דיון: פארוואס די לשון "רצה להזיק נכסיו"?

ר' יצחק: "רצה להזיק" מיינט נישט דיין כוונה איז צו מזיק זיין,

ר' יואל אשר: נאר ס'איז אינטערעסאנט אז איך האב אים געגעבן אזא נעגאטיווע... איך וואלט געזאגט, אקעי, ווייל ער איז א גרויסער רחמן, ער איז א זייער זיסער איד,

ר' יצחק: ער וויל שטיצן און צו מאכן א פרוי. ניין, אבער דאס וואס עס מיינט,

ר' יואל אשר: דיין אייגענע נכסים קענסטו דיך צאלן. אפילו אויב דו האסט נישט קיין שום גוטע כוונה, סתם א משוגענער וואס געבט אוועק געלט, אבער אז דו האסט זיך אונטערגענומען, האסטו זיך אונטערגענומען.

ר' יצחק: ער מיינט אז ס'איז דיין געלט, קענסטו טון מיט דעם וואס דו ווילסט.

ר' יואל אשר: "נאק יורסעלף אויט", דו האסט נישט געמוזט אוועקגעבן.

ר' יצחק: אפשר טאקע דיין "ריזען" איז ווייל דו האסט איר זייער ליב, ס'איז נישט די ווארט. אדער "וואטעוועך", ער האט אן אנדערע חשבון פארוואס. איך ווייס נישט פארוואס. דער עיקר איז אז א מענטש, ס'איז אזוי ווי "מתנה על מה שכתוב בתורה", קיין דין אויף זאכן. דו ווילסט אוועקגעבן דיין אייגענע געלט, אונז גייען דיך נישט סטאפן. "נאו פראבלעם". איי, איך זאל געבן די הונדערט מנה פאר ר' איציק? אבער איך האלט נישט פון דעם. ער זאל געבן די הונדערט מנה פאר אונזער ישיבה. אקעי,

ר' יואל אשר: האב נישט מורא, יעדער שוטה האט שוין עפעס א רבי'לע וואס האט זיך ארויפגעזעצט צו מאכן אלע געלט פון אים.

ר' יואל אשר: יא, ניין, ס'איז נישט געגעבן. לכאורה וועט אפילו זיין א דין אז די בית דין וועט תובע זיין פון איר,

ר' יצחק: אזוי ווי אייביג. יא, ער וועט שוין א שטר.

ר' יואל אשר: וואס איז די שאלה? איז דאס איר א חרשת, אבער ס'וועט זיך שוין מאכן איינער, אזוי ווי יעדער א חרשת, "פתח פיך לאלם". אויף דעם איז דאך געדווענט "פתח פיך לאלם".

דיון: וואס איז דער חידוש פון דעם דין?

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער. וואס איז די חידוש פון דעם? פארוואס דארף דאס שטיין? לכאורה דאס איז א דין אייביג. איינער מאכט א קנין,

ר' יצחק: ער געט יא פאר א שוטה. איך האב שוין געזאגט אז די פאלן זענען דערגעגן. און נאכדעם, ס'איז פשוט, איך בין מסכים אז ס'איז פשוט, און ס'איז אזוי דאס דין.

ר' יואל אשר: איך שוין פשוט'ע זאכן, יא.

הלכה: חרש או שוטה שנשא פקחת ונתפקח — רצו לקיימן אחר שהבריאו

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער, וואס טוט זיך אזא פאל? מ'זעט אז מ'איז געלעבן וועגן א געזונטער מענטש וואס נעמט א פרוי וואס איז א חרשת או שוטה. וואס טוט זיך ווען א חרש או שוטה, דער מאן איז א חרש או שוטה, **שנשאה נשם פקחה,**

ר' יצחק: זי האט גענומען א געזונטע פרוי.

ר' יואל אשר: און יעצט, ער איז געווארן קלוג, ער איז געווארן געזונט, אדער ער איז געווארן אויס שוטה, אדער ער איז געווארן אויס חרש. און יעצט, ער האט דאך נישט געשריבן קיין כתובה, יא? מ'קען דאך נישט מחיב זיין א חרש גארנישט. און יעצט, זאגט די פרוי, העי, דו ביסט געווארן אן אויסשוטה? דו ביסט געווארן געזונט? יעצט געב אהער דאס געלט. ס'איז די הלכה, **אין לנושיהם מלאים כלום,**

ר' יצחק: די ווייבער האבן נישט קיין טענות פון כתובה. אבער,

ר' יואל אשר: איז נאר וואס דען? מער פון דעם, מער פון דעם, זאגט ער, דער רמב"ם בעצם, דאס אז ער "נשאו נשים" מיינט אז ער האט פאר יעדן איינעם געזאגט אז ער... באמת איז עס נישט געווען קיין חתונה, ווייל א חרש שוטה איז נישט דא קיין לא חתונה. נאר וואס דען? ער איז געווארן געזונט. וואס טוט זיך יעצט? איז אזוי, **"רצו לקיימן אחר שהבריאו"**, אויב וועט ער טאקע זיי האלטן ווייטער, דארף ער לכאורה נייע קידושין, ניין? אוודאי. ווייל "רצו לקיימן אחר שהבריאו" מיינט ער

ר' יצחק: וויל יעצט מאכן א נישואין.

ר' יואל אשר: יעצט אן קוקן אונז נישט וואס איז געווען ביז יעצט, הייבט זיך יעצט אן א נייע הלכה. וואס איז עס יעצט? עס איז יעצט א געזונטער מענטש וואס האט חתונה מיט א געזונטע בעולה. איז **"יש לה כתובה מנה"**, אזוי ווי יעדע בעולה, בעלמא.

הלכה: בית דין שהשיאו החרש — נוטלת כל מה שכתבו לה

ר' יואל אשר: "ואם בית דין הן שהשיאו החרש", אבער אויב איז דא א פאל אז די בית דין האט... אזוי ווי די בית דין נעמט זיך אן פאר די חרשת, זעט מען אז די בית דין נעמט

ר' יצחק: זיך אויך אן פאר די חרש.

ר' יואל אשר: נישט א שוטה, אבער א חרש יא. אויב די בית דין האט געזאגט אז אונז מאכן אז דאס זאל הייסן א... ס'איז אינטערעסאנט, ס'איז נישט אן אויטאמאטישע קידושין, אנדערש ווי חרשת. וואס אייביג ווען א מענטש האט חתונה מיט א חרשת, האבן חכמים מתקן געווען א תקנה. דא זעט אויס ווי נאר אויב די בית דין ווערט אינוואלווד?

דיון: פארוואס דארף בית דין זיך אריינמישן ביי א חרש?

ר' יצחק: ניין, ניין, ווייל קוק ווייטער, ווייל זיי האבן געשריבן א כתובה. וואס איז די כתובה? די כתובה, וויאזוי קענסטו מאכן אליינס אפשר?

ר' יואל אשר: ווייל ס'איז דא א תקנה.

ר' יצחק: אבער א כתובה, וויאזוי קענסטו? די פשט איז, די בית דין, געוועהנליך האבן געזאגט אז א חרש למשל דארף נישט קיין כתובה געבן, אפשר? ער האט דאך נישט בכלל קיין כתובה, איך ווייס נישט וואס ער דארף. אבער די בית דין האבן זיך עוסק מיט תקנת החרשים, און זיי האבן חתונה געמאכט דעם מענטש. קיין פרוי האט נישט געוואלט חתונה האבן א כתובה. האבן זיי געזאגט, ווייסט וואס, ער וועט דיר געבן כתובה על נכסיו, און זיי וועלן זיך ווי אפוטרופוס'ן,

ר' יואל אשר: עפעס אזא סארט זאך. אה, אזא גוט. בית דין...

ר' יצחק: בית דין גייט עס ארויסנעמען פון אים. ער ווייסט נישט. וויאזוי ער האט איר געלט? ער האט גע'הרש'נט פון זיין זיידע. וואס איז א חילוק? עפעס אזא זאך.

ר' יואל אשר: איז **נוטלת כל מה שכתבו לה בית דין**. אבער דער מסתמא דא דער חידוש איז, אז אפילו אויב ער איז געווארן שפעטער נתפקח, קען ער נישט זאגן איך האב קיינמאל נישט געוואלט, ווייל דער בית דין האט עס געטון פאר דיין טובה ווען דו ביסט נאך יא געווען א שוטה. יעצט ביסטו טאקע דער שטאט'ס חכם, בארויגט זיך, און מ'האט געמיינט דיין טובה, און ער דארף עס רעספעקטן. דא ליגט א גרויסע חידוש, יא, ווייל ער באקומט דאך יעצט לכאורה בעלות אויטאמאטיש אויף זיינע נכסים.

ר' יצחק: אקעי, אבער זיי האבן נישט צוגעזאגט. אבער זיי האבן נישט צוגזאגט,

ר' יואל אשר: ער האט שוין מתחייב געווען.

ר' יצחק: איך ווייס נישט אויב ער קען זאגן איך האב נישט געוואלט.

ר' יואל אשר: ניין, נוטלת, עס זעט אויס אזוי ווי אז זי איז שוין מוחזק אין דעם, אדער זי האט שוין אין דעם זכות, ער קען עס נישט טון. יא, קען זיין.

הלכה: שוטה — אין בית דין משיאין אותו, שלא תיקנו לו חכמים נישואין כלל

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, האסטו יעצט געזען אז בית דין לייגט זיך אריין צו חתונה מאכן א חרש, אבער א שוטה טוט מען עס קיינמאל נישט.

ר' יצחק: א שוטה זעט מען אז די בית דין קען אפילו פערזענליך אזוי זיך אריינמישן, געבן כתובות אפילו.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **"אבל השוטה אין בית דין משיאין אותו"**. פארוואס? **"שלא תיקנו לו חכמים נישואין כלל"**. במקום שאין תקנת חכמים עומדת, לא תיקנו לו נישואין. ס'טייטש, חכמים האבן זיך אנגענומען פאר חרש און פאר חרשות, ווייל ס'איז נישט פיין, זיי קענען זיין חתונה געהאט, ס'איז נישט אזוי שלעכט ווי א שוטה. האבן די חכמים געזאגט אז אויב דער בית דין שאצט

ר' יצחק: אפ אז ס'פעלט אויס, דארף מען זיי חתונה מאכן.

ר' יואל אשר: אייביג דארף זיין בית דין אדער נישט? נישט אזוי קלאר. עס זעט אויס אז אין חרשת איז דא אויטאמאטיש אייביג קידושין מדרבנן אויב מ'איז מקדש א חרשת,

ר' יצחק: און די בית דין פון דעם שטאט קענען זיך אוועקזעצן און מאכן חתונה.

ר' יואל אשר: אבער א שוטה איז, קודם כל, די בית דין האט נישט באופן כללי געמאכט אזא תקנה, אבער יעצט רעדט ער אפילו באופן פרטי, זאלסטו קיינמאל נישט גיין און חתונה מאכן א שוטה און נאך געבן א כתובה. פארוואס? ווייל ס'גייט נישט העלפן, דאס איז די ווארט. די חכמים פיקסן פראבלעמס וואס נאכדעם וואס מ'האט עס געפיקסט, איז עס געפיקסט געווארן. אקעי, ס'איז נישטא קיין קידושין, אונז ווילן יא ס'זאל זיין קידושין, מ'וועט חליצה געבן. אבער מ'וועט חתונה מאכן א שוטה,

ר' יואל אשר: וועט זי נישט ווערן חתונה געהאט. זיי זענען מסביר אז חרשות ווילן אונז, די סיבה פארוואס חכמים האבן מתקן געווען א קידושין פאר חרשות איז כדי זיי זאלן קענען האבן קינדער. איך געדענק אז מ'זאל איר פראטעקטן, אפשר נאר אויף א קטנה וואס איז א יתומה. אבער א שוטה, זאגט דער רמב"ם, אז די גמרא זאגט...

הלכות אישות — דין שוטה וקטן

המשך דין שוטה — דער משל פון "אין אדם דר עם נחש בכפיפה"

ר' יואל אשר: ס'מיינט נישט צו זאגן אז א שוטה איז בהכרח א שלאנג, אבער ס'מיינט צו זאגן אזוי ווי דו קענסט נישט שטיין אין לאדזשיק מיט א שלאנג. ווען א שלאנג קומט דיך בייסן, קענסטו נישט ענדער זאגן, קוק, לאמיך דיך מסביר זיין, לאמיך מאכן א דיעל. ס'איז די זאך מיט א שוטה. מיט א שוטה קען מען נישט האבן צו וועם צו רעדן. ווען ער וועט זיין הונגעריג וועט ער בייסן.

דער כלל: חכמים מאכן נישט תקנות וואס העלפן נישט

ר' יצחק: על כל פנים, דער פוינט דא איז א זייער וויכטיגע כלל: די חכמים מאכן נישט קיין תקנות וואס העלפן נישט נאך די תקנה אויכעט נישט. היינטיגע חכמים האבן א מנהג אז זיי מאכן א מחאה אדער עפעס. מחאה איז נישט קיין ענין. די תורה קען טון זאכן אפילו ס'העלפט נישט. אזוי איז די דין, וואס קען איך טון?

די גאנצע פוינט פון די חכמים, ביי די וועגן זיי האבן גערעדט פאר די שיעור אז אפשר חרש איז אנדערש היינט, זעסטו אז די חכמים אליינס האבן געהאט אנדערש, ווייל די תורה על פי דין איז א חרש גארנישט. יא אן עצה צו געבן סאמער אויס אז ס'איז דא קידושין דרבנן, אבער אויב א זאך וואס די חכמים קענען נישט העלפן, די חכמים דארפן דאס וויסן, זיי זאלן עס נישט טון. נישט מתקן אזא זאך וואס נאך די תקנה העלפט אויך נישט.

צי האט זיך דער מצב פון שוטים געביטן מיט דער צייט

ר' יואל אשר: מ'דארף וויסן, ס'קען נישט גענוג. ס'קען זיין אז זאכן זענען פשוט געווארן בעסער, אז אין צייטן פון חכמים זענען שוין חרשים, און חרשים איז געווען אביסל מער... היינט וויסן אונז אז מ'קען טיטשן חרשים. קען זיין אז פון מקרא ביז די גמרא איז שוין אויך געווען פראגרעס. סאו לפי זה קען זיין אז א שוטה וואס מ'האט אסאך געהאלפן, הייסט נישט קיין כלל פון אין אדם דר עם נחש בכפיפה.

ר' יצחק: מ'דארף וויסן די מציאות.

ר' יואל אשר: אבער ס'איז זייער אינטערעסאנט.

ר' יצחק: ס'איז דא אסאך שוטים וואס זענען אויך א נחש בכפיפה.

דיסקוסיע: צי איז דא אן איסור צו חתונה האבן מיט א שוטה

ר' יואל אשר: אז איינער, למשל, א מענטש וואס וואוינט מיט א פרוי א שוטה, קיין איסור וועט עס נישט זיין לכאורה, ווייל ס'איז נישט געשטאנען אסור. ס'איז נאר געשטאנען, א בית דין טוט עס נישט. ס'איז נישט געשטאנען אסור. סאו, ס'איז נישט אזוי ווי... מ'זאגט נישט אזוי ווי אז...

ר' יצחק: היות ס'איז נישט שייך דארטן קיין קידושין, וועט עס הייסן אזוי ווי דער רמב"ם זאגט, לא תקדש וועט עס נישט זיין, ווייל...

ר' יואל אשר: וואס רעדסטו עטס וועגן? איך זאג אז אונז האבן נישט דא געזען אז א נארמאלע מענטש וואס האט חתונה למשל מיט א פרוי א שוטה, אז ס'זאל זיין עני איסור. ס'זעט אויס ווי חכמים וואס נישט מתקן ווערן, אבער מ'רעדט דערוועגן אז א מענטש, ס'שטייט נישט אז לא יעשה כן.

פרעג איך אז ער קען דאך איר נישט געבן קדושין, ווייל קדושין איז נישט חל אויף איר. ס'שטייט נישט אז מ'טאר נישט. מ'רעכנט יא, קען זיין אז חכמים אזוי ווי מ'איז מעלה מעין, און איך זאג דיר נישט גארנישט. ווייל לא תהיה כדי שאיז דאך עס לכאורה נישט. ס'קען זיין אז ס'איז אזא מין משתיקה. יא.

ר' יצחק: איך זאג אז מ'זאל נישט. אוי, איך בין א חכם? איך זאג אז מ'זאל נישט.

ר' יואל אשר: קיינער זאל נישט כאפן מיט א שוטה. ס'וואלט וועגן געדארפט שטיין אזא זאך.

ר' יצחק: ס'דארף נישט שטיין, ס'דארף זיין א שוטה.

ר' יואל אשר: ס'דארף שטיין. אמאל, דער וואס האט חתונה מיט איר איז דאך אויך אז ס'איז דא א סיבה, ס'קען נאר קיין דין.

ר' יצחק: שוטה האט נישט יענער.

ר' יואל אשר: ס'קען זיין אז חכמים האבן נישט מתקן געווען קיין קדישן, קיין לעדזשערנענענט קדישן, אבער ס'איז אזא, אויב ער וויל וואוינען מיט א שוטה...

ר' יצחק: ניין, ניין, איך בין נישט מסכים.

ר' יואל אשר: דא עד, דער רובא'טע.

ר' יצחק: דער רובא'טע... איך בין נישט מסכים.

ר' יואל אשר: איך בין נישט מסכים. יא.

ר' יצחק: איך בין נישט מסכים. איך בין נישט מסכים. איך בין נישט מסכים. איך בין נישט קדישה. אפשר... איז יא עובר? אזוי זאגט עס זייער גוט. מ'איז עובר, מ'טאר נישט חתונה מיט א שוטה, ווייל ס'איז אין עומדות הקדושין. ס'גייט נישט קיין קדושין, מ'טאר נישט חתונה מיט א שוטה.

ר' יואל אשר: קיינער זאל עס נישט טון.

ר' יצחק: ס'איז אויך א גרויסע שטות. ניין, כחפת קהל, ער טוט עס נישט, מ'דארף נישט שרייבן קיין קורה. ס'איז אויך א גרויסע שטות.

ר' יואל אשר: א שוטה איז א שוטה.

ר' יצחק: מיר ווערט אויך שוין די... הער אויף זיין אזוי בארעמדיג. פון די בארעמדיגע מענטשן קומט ארויס שוטים. ענדליכע שוטים אויכעט. ווי ס'איז דא שוטים? ס'איז דא גענוג שוטים.

ר' יואל אשר: מ'דארף נאך מער. זעט מען פון די פאקט אז די וועלט איז פול מיט שוטים, ווייל מ'האט יא חתונה געמאכט שוטים. נישט יענער שוטים. יענער שוטים איז שושבו.

ר' יצחק: ניין, ס'זעט מען נישט. ס'איז נישט געשטאנען ערגעץ א לשון לא ישראל.

ר' יואל אשר: ווייל קדושין. אבער דער רבי חכמים, אבער זעסט דאך, מ'איז דאך מתייחד. הער אויס, הער אויס.

ר' יצחק: איין בית מעשיין אותם, מ'טוט עס נישט, מ'טאר עס נישט טון.

ר' יואל אשר: מ'טאר עס נישט טון.

ר' יצחק: מ'טאר עס נישט. מ'איז נישט דא קיין כתיבה.

ר' יואל אשר: אויב דו טוסט אליין, ער האט פלאט אים א מצוה, אן איסור איז נישט דא. איך רעד דאך א פיקח אדער א פיקח.

ר' יצחק: אדער א פיקח אחש. מ'טאר נישט. מ'טאר נישט, מ'טאר נישט, מ'זאל עס נישט טון. ס'איז א גרויסע איסור. מ'טאר נישט.

העלאו, האסטו מיט א שטות? איך שטום די צוויי. ווערן האט א שאלה למעשה, ר' יצחק זאגט אים מחמיר, אבער מ'קען אריינרופן. ניין, זיך נישט קיין כולא.

דער גדר פון שוטה — וואס מיינט "שוטה"

ר' יואל אשר: איך רעד נישט פון א שוטה.

ר' יצחק: א שוטה מיינט דאך איינער וואס איז טאקע א שוטה. איך האב געזען נישט יעצט הלכות וואס מאכט איינער פאר א שוטה. ווי רעדט דער רמב"ם? ווי איז דער רמב"ם מאריך אויף שוטה? מ'קען אליין זען ווער איז א שוטה. אין די גמרא איז דא אריכות, דו נישט שוטה. אריכות? איך ווייל אין די גמרא. איך האב געגעבן דארטן. א שוטה איז איינער וואס האט נישט קיין שכל.

ר' יואל אשר: וויפיל שכל? איינער וואס האט נישט געשיינט אויף אים די אור השכל.

ר' יצחק: איך מיין אז אם ירצה השם, ווען משיח וועט קומען און די יעניגע וועלן האבן שכל, וועלן רוב מענטשן היינט באקומען א דין שוטה. ס'איז דאך אלעס רעלאטיוו. שוטה מיינט ער האט נישט אזויפיל שכל וואס נארמאלע מענטשן האבן. היינט וואס די גאנצע וועלט איז משוגע, דו זאגסט אז היינט איז דא ווייניגער שוטים? אפשר פארקערט.

היינט איז יעדער איינער אזוי סטופיד, אז ווייסטו וואס די חילוק פון א שוטה איז אים? ער דארף זיין גאר גאר א גרויסע שוטה צו האבן א דין שוטה. אבער ווען די גאנצע וועלט וועט זיין קלוג, וועט מען אפילו א מענטש אזוי ווי אונז הייסן שוטים.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט אזוי פשוט.

ר' יצחק: דאס האט דאך רבי שמעון בר יוחאי געזאגט אז ער גייט פטר'ן די גאנצע וועלט, ווייל ער גייט זאגן אז זיי זענען שיכורים. ווייל רעלאטיוו צו אים זענען זיי אלע שיכורים, שוטים.

ר' יואל אשר: דו כאפסט? אקעי, מ'דארף זען, מ'דארף לערנען הלכות שוטה.

ר' יצחק: איך זאג דיר דאך די הלכה, וואס שטערט דיר מיין הלכה?

ר' יואל אשר: מ'דארף קוקן אין שוטה. ניין, ווייל ס'זעט מיר אויס ווי שוטה מיינט נישט אז ער האט נישט קיין שכל. שוטה מיינט ער טוט דברים משונים, ער איז א משוגענער, א ווילדער, א משוגענער, אזא זאך.

ר' יצחק: ניין, ניין, ניין, איך קוק נישט נאך. רבי יצחק, א שוטה מיינט איינער וואס איז נישט קיין דעת? יא, א מטורף קען זיין א גרויסער בעל דעת. ער זעט נאר אז מ'טוט, ווייל די אנדערע מענטשן זענען אזוי סטופיד. יא, נישט קיין חילוק. ניין, איך מיין נישט דאס.

ר' יואל אשר: יעדער שוטה האלט אז ער איז דער איינציגער חכם אין די גאנצע וועלט איז א שוטה.

ר' יצחק: נאר פראבלעם, פאר דעם זאג איך עס טאקע רעלאטיוו. ניין, אבער שוטה מיינט ער פארשטייט נישט. אקעי, לאמיר נישט אריינגיין אין דעם. אקעי, ווארט שוין.

הלכה ד' — דין קטן

ר' יואל אשר: לאמיר שוין געבן דרמא. אה, וואלט שוין געווען א קטן? קטן.

ר' יצחק: אה. דאס הייסט, יעצט קומט דרמא אויף ס'מאפעס. חרש, שוין האבן מיר נישט שוין גערעדט. וואס טוט זיך מיט א קטן?

דער רמב"ם'ס ווערטער

ר' יואל אשר: יא, איך האב דאך געלערנט אז אויף א קטן איז נישט שייך קדושין. א קטן קען נישט מקדש זיין, אנדערש ווי א קטנה וואס דער טאטע קען באקומען. קטן האט נישט קיין וועג צו מיט די טאטע, און אויך מיט דרבנן קען מען מאכן א זאך וואס הייסט מאמר, וואס אונז האבן שוין געלערנט וועגן דעם. אויב ס'איז נישט דא קיין טאטע, קען מען מיט דרבנן קדושין.

איז דער רמא טרייט צו מסביר, וואס איז דער חילוק פון א קטן און א קטן? קטן קען נישט מקדש זיין, בעצם א קטנה קען אויך נישט נעמען קדושה, האט ער נאר דער טאטע אלס בעלים. איז אזוי.

פארוואס האבן חכמים נישט מתקן געווען נישואין פאר א קטן

ר' יצחק: וכן הקטן לא תיקנו חכמים נסיעה. אבער די גשמיות פון די חכמים, אויב די חכמים קענען יא מאכן, פארוואס האט מען עס נישט געמאכט פאר א קטן?

ר' יואל אשר: זאגט די רמב"ם אזוי: קטן, וועלן די חכמים נישט מתקן געווען נסיעה, אנדערש ווי חירוש. פארוואס? סוף כל סוף, לאמיר זאגן, ווארט צו אביסל, ס'גייט דאך נאך אביסל זיין א געהעריגע נישואין מדאורייתא.

ר' יצחק: האבן די חכמים נישט געוואלט גיין מיט זאכן וואס איז נישטא קיין צורך. דאס הייסט, א חרש, אויב די חכמים האבן נישט מתקן געווען זיינע נישואין.

ר' יואל אשר: וועט ער בלייבן אויף אייביג אליין, און ס'וועט זיין אן אבסורד. א קטן וועט ווארטן אביסל, און ער וועט ווערן א גדול.

ר' יצחק: סאו, א חרש האט א מחלה וואס ווערט נישט אויסגעהיילט, א קטן האט דעמאלטס א מחלה וואס ווערט אויסגעהיילט מיט די צייט. אויב אזוי.

פארוואס א קטנה יתומה יא

ר' יואל אשר: פארוואס א קטנה יא? "תיקנו" מיינט צו זאגן ווען ס'איז נישטא א טאטע. דעמאלטס, ווען א קטנה וואס איז אליין, לאמיר זאגן א קטנה יתומה, האבן די חכמים אויך מתקן געווען דעמאלטס א נישואין. ס'איז נישט קיין נישואין מדאורייתא, ווייל זי קען נישט מקבל זיין קידושין.

ר' יצחק: אבער מדרבנן נישואין.

ר' יואל אשר: און נאכדעם קען זי ממאן זיין, זי קען ארויסגיין מיט א מיאון, אזוי ווי דער רמב"ם האט עס מסביר געווען אין פרק ב'. זאגט דער רמב"ם, לכאורה, א קטנה האט אויך די זעלבע

ארגומענט, **"אף על פי שהיא באה לידי נישואין גמורין"**, נאך אביסל גייט זי דאך קענען מאכן געהעריגע נישואין.

זאגט דער רמב"ם, די חכמים האבן דאס מתקן געווען **"כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר"**. כדי מ'זאל נישט זיך נוהג זיין מיט איר מנהג הפקר. ס'טייטשט, ווייל זי איז א יתומה און זי איז א קטנה, איז זי די מערסטע וואלנעראבל, און כאפערס קענען איר כאפן. האבן די חכמים געזאגט אז מ'קען נעמען א פראטעקטאר, א מאן וואס זאל איר.

ר' יצחק: נעמען און וואטשן אויף איר.

ר' יואל אשר: ס'האט מען נישט געטון פאר א חרשת.

ר' יצחק: ווייל א חרשת איז א גדולה.

ר' יואל אשר: זי האט אן אנדערע פראבלעם.

ר' יצחק: זי האט א מאמע, א טאטע, ס'איז נישט די פראבלעם נישט. איך מיין אז ס'זעט דאך אויס אז די קטנה איז ספעציפיש ווייל זי איז א יתומה האט זי א פראבלעם. דאס הייסט, א נארמאלע קטנה האט נישט חתונה. יא, מ'האט דאך געלערנט, א טאטע זאל נישט מקדש זיין זיין קטנה. פארוואס? זי האט א טאטע, זי האט א משפחה.

די קטנה נעבעך, ווען זי וועט זיין אן קידושין, וועט זי זיין די הפקר מיידל, און נישט קיינער וועט נעמען קעיר דערפון. סאו, ס'איז דוקא א חסרון וואס א יתומה האט וואס.

ר' יואל אשר: איז גורם פאר די תקנה.

ר' יצחק: מה שאין כן אין א קטן.

ר' יואל אשר: איז נישטא די חשש פון מנהג הפקר. זאגט דער רמב"ם, **"ואין משיאין את הנער עד שבודקין אותו ויידע שהביא סימנין"**. ממילא, ביי א קטנה, פאר די סיבה דארף מען אפשר נישט טשעקן אזוי שטארק. ס'איז נישטא קיין איסור אויף מקדש זיין, ווייל העכסטנס וועט זיין נאר א קידושין דרבנן.

אבער היות אז ביי קטן איז בכלל נישט דא קיין תקנה פון קידושין, איז ווען איינער מאכט חתונה מיט איינער וואס זעט נאך אויס יונג, און דו ווייסט נישט פארזיכערט צו ער האט שוין סימנים אדער נישט.

ר' יצחק: "ובדקוהו נשא ויודע שהביא סימנים".

ר' יואל אשר: ווייל אויב נישט וועט עס נישט זיין קיין קידושין, נישט מדאורייתא און נישט מדרבנן. איינער וואס איז א ספק קטן...

ר' יצחק: ס'איז דא א חזקה, אזוי ווי אונז האבן געלערנט אין הלכות בר מצוה.

ר' יואל אשר: אזוי ווי דער רמב"ם זאגט.

ר' יצחק: אויף יעדע זאך איז דא בודקין אותו, איז עס נאך נישטא.

ר' יואל אשר: קען, ווייל ער גייט מיט דעם מאכן אן אשת איש.

דיסקוסיע: וואס מיינט "אין משיאין את הנער"

ר' יצחק: אינטערעסאנט אז ער האט געמאכט עפעס א הלכה אז מען דארף בודק זיין. איך ווייס נישט פארוואס. נישט נוגע היינטיגע צייטן, ווייל געווענליך מענטשן האבן נישט חתונה ביי די צוועלף.

ר' יואל אשר: דרייצן. ס'קען זיין אז איין משיאין איז אן לשון ווי אזא לכתחילה. ס'מיינט אז א נער... די חתונה וועט הייסן א חתונה, אפשר ביסטו גערעכט אזוי ווי עפעס א חזקה. איין משיאין איז א נער סאונד ווי אזא רעקאמענדעישאן, אז א רב... א הלכה צו מסדר קידושין. די מסדר קידושין זאל נישט משיא זיין.

ר' יצחק: משיאין מיינט דער טאטע אפשר. איך ווייס נישט משיא.

ר' יואל אשר: וואס איז טאקע די פשט? פארוואס זאל מען נישט זאגן אז מ'זאל זיך פארלאזן אויף די... אזוי שטייט.

ר' יצחק: אין די גמרא שטייט אז בודקים לקידושין ולגרשין ולחליצין למעינים. ס'איז דא זאכן וואס מ'דארף בודק זיין. אזוי איז משמע אין א גמרא?

ר' יואל אשר: קען עובר זיין אויף למעשה פוסט ארויס אן עצמייבין, א הארבע זאך.

ר' יצחק: וואס הייסט? א גמרא. אה, אז וואס? ווער ס'איז משיא איש לבנו קטן. אבער דארט קטן מיינט קטן ממש, אדער קטן איז אביסל צו קליין?

ר' יואל אשר: פרעגט ער.

ר' יצחק: ס'זאגט דאך א מעשה סמוך לפרקה.

ר' יואל אשר: ער זאגט אז בוק תנא, אויב איז ער יונג איז עס נישט קיין עוולה, ממילא דארף מען עס נישט טשעקן. אבער א קטן זעט אויס אז ס'איז עפעס אן ענין פון זנות, עפעס לאזן א יונגל זיך שפילן מיט א מיינער.

הלכות אישות — קטן שהגדיל, גר שנתגייר, וטענת בתולים

הלכה ז' (המשך) — קטן בן תשע שנים ויום אחד שנשא אשה

ר' יואל אשר: ממילא זאל מען מאכן זיכער אז ס'איז טאקע א גאולה.

ר' יצחק: אבער ס'איז דא א חשמות אויף חזקות און אזעלכע זאכן.

ר' יואל אשר: ניין, פארוואס זאל מען חשמות אויף חזקות?

ר' יצחק: ס'זעט אויס אז ס'איז וויכטיג. קידושין איז א דבר חמור. אזוי איז דאס.

ר' יואל אשר: האסטו זיכער א דבר חמור? ס'גייט דאך ארויסקומען אשת אישן און כדומה.

ר' יצחק: ניין. יעצט אזוי, קטן... יא.

ר' יואל אשר: ווייטער. ס'קען זיין אז די ווארט איז מסיון מיינט ווען ער איז שוין געווען אינדעפענדענט, און ער גייט אליין און ער געט א קידושין, ביסטו גערעכט.

ר' יצחק: אבער ווען ער איז שוין נישטא קיין מסדר קידושין דא, יא.

ר' יואל אשר: מסיון מיינט די עלטערן.

ר' יצחק: מ'נעמט קיע, וואטעווער.

ר' יואל אשר: די טוערס, די טוערס טוען. יא. ס'שטייט אריין מיין וויטער, **קטן, אפילו בן תשעה שנים ויום אחד**, אפילו ער איז שוין בן תשעה שנים ויום אחד, ס'איז טייטש, מיר האבן פריער געלערנט אז ביאת, ער קען שוין מאכן ביאת. **שנשא אשה אין לו כתבה.** האסטו נישט קיין כתבה, אויך אז דו האסט נישט קיין קידושין דאורייתא.

ר' יצחק: ס'האט נישט קיין עשיון. די עיקר כתבה האט נאך נישט קיין עשיון.

ר' יואל אשר: ס'האט נישט קיין עשיון. ס'האט נישט קיין קידושין, יא, ס'ווערט נישט זיין ווייב.

ר' יצחק: אמת, אבער **והם הגדיל.**

ר' יואל אשר: וקי מאחר שהגדיל. ער איז גרויס געווארן און ער האט איר נאכאמאל מקדש געווען. ער האלט איר פאר א ווייב. **איז יש לו עיקר כתבה,** האט זי די עיקר כתבה. ס'טייטש יא די כתבה. אבער נישט די תנאי כתיבה. דא איז דא צוויי גרסידות אין די רמב"ם.

ר' יצחק: פארוואס נישט תנאי כתיבה?

ר' יואל אשר: אין די אנדערע געדרוקטע רמב"ם שטייט דא יש לו עיקר כתיבה מנה.

ר' יצחק: ער גייט שוין זאגן אז ס'איז א מנה.

ר' יואל אשר: ניין, ניין, ניין. ער זאגט נישט, ניין.

ר' יצחק: ער זאגט אבער וכן.

ר' יואל אשר: א מינוט. סאו ס'איז דא וואס זאגן אז יש לו עיקר כתיבה מיינט אז די רמב"ם זאגט, ניין, יש לו עיקר כתיבה, אויב איז זי א בתולה. אויב זי איז א בתולה איז דאן מאתיים, אויב זי איז א נישט קיין בתולה איז דאן מאה. אבער כתובה מיינט נישט די תוספת כתובה.

דיון: צי איז זי א בתולה אדער בעולה?

ר' יצחק: ער איז דאך שוין בועל געווען בתור קטן מסתמא, אדער אפשר נישט? טאמער נישט, אפשר נישט.

ר' יואל אשר: ער איז דאך שוין געווען בן תשע שנים, סאו דאס הייסט ער קען שוין מאכן... ער קען שוין ארויסנעמען בתולים.

ר' יצחק: ווייטער, וועגן דעם איז זי א בעולה, באקומט זי א כתובה מנה, ניין? אזוי האב איך געטראכט. אבער ס'שטייט נישט אין רמב"ם. לאמיר זאגן ס'שטייט נישט. איך זאג אליין אז ס'איז א מנה, ניין? אזוי ווי אלע מאל וואס מיר האבן געלערנט. קוק, קוק אז דער רמב"ם זאגט "וכן", פיר אויס די הלכה ביי די קודם.

הלכה ז' (המשך) — גר שנתגייר הוא ואשתו

ר' יואל אשר: "וכן גר שנתגייר הוא ואשתו כתובתה מנה שעל מנת כן קיימה". וואס הייסט? גר שנתגייר הוא ואשתו, זיי האבן זיך ביידע מגייר געווען, א קאפל פון גוים האבן זיך ביידע מגייר געווען, יא? און זי איז דאך שוין נישט קיין בתולה ווייל זי איז געווען א גוי'טע ביז יעצט, און אויך ווייל זי האט א מאן. איז כתובתה מנה. פארוואס שטייט "שעל מנת כן קיימה"?

ר' יצחק: דאס הייסט, ער קען זיך נישט מקיים זיין אן א כתובה, זייער פשוט.

ר' יואל אשר: ניין, איך מיין ער מיינט צו זאגן אז הגם ווען זיי האבן חתונה געהאט זענען זיי נאך געווען גוים, האבן זיי זיך נישט אונטערגענומען קיין שום כתובה. אבער יעצט ווען ער איז מקיים, הייסט עס אזוי ווי א נייע קידושין.

ר' יצחק: אזוי ווי מיר האבן געלערנט, אז וויאזוי הייסט עס, אז א כתובה איז א גאנצע צייט...

ר' יואל אשר: אזוי ווי דו זאגסט, א כתובה ווערט אייביג מחויב, דער חיוב קומט אייביג פריש ארויף. נו, דא קען מען זאגן אנדערש. דא קען מען זאגן אז די מקיים זיין, דאס איז די נייע קידושין.

דיון: צי דארף מען מאכן נייע קידושין?

ר' יואל אשר: די שאלה איז, ווען ס'שטייט "וקיימה", און מיר האבן נאך נישט געהאט קלארקייט, מיינט דאס אז מען דארף מאכן קידושין, מען דארף געבן א פרישע קידושין, אדער נישט? לכאורה יא, קידושין מיט ברכת... מיט אלע ברכות, מיט אלע זאכן. דער מנהג פנים דא זעט אויס די ווארט איז...

ר' יצחק: אז ווען א גר און גיורת האבן חתונה געהאט אויפ'ן חתונה, מאכט מען עס א גאנצע נייע, מ'מאכט אפילו פרישות, אזוי שטייט אין די גמרא אז מען דארף מאכן, ווייל להבחין בין זרע בקדושה און נישט בקדושה. די פוסקים אחרונים זאגן אז מען דארף מאכן א נייע חופה וקידושין. אין קיין שום ראשון שטייט נישט די הלכה וואס איך האב געטשעקט. דו קענסט זאגן אז ס'איז פשוט אז מען דארף, דו קענסט אויך זאגן אז ס'איז פשוט אז מען דארף נישט, ווייל קידושין האט דאך א משמעות. קידושין מיינט אז מען איז מייחד. אוודאי, ס'איז א קנין מיט אלעס, אבער ער איז מקיים. מ'זעט אז ס'שטייט נישט אין רמב"ם אז ער האט געמאכט א נייע קידושין, דעמאלטס הייבט זיך נישט אן די שאלה. ער זאגט "על מנת כן קיימה", פשט, אפשר הייסט עס ביאת... וויאזוי הייסט עס, קדושי ביאה, וואטעווער, איך ווייס נישט. ער זאגט פון עפעס א מפרש אז... אויב ער לעבט מיט איר, פשט איז פויל איז ער, ער מישט עס. קומט דאך אויס אז ס'איז קידושי ביאה. איי דאונט נאו.

ר' יואל אשר: איך קען נישט זאגן אז ס'איז תלמוד זנות.

ר' יצחק: אזוי ווי די חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות.

ר' יואל אשר: און בכלל, וואס ס'זעט דא אויס, די ווארט פון די הלכה ז' איז לכאורה, אז כתובה, נארמאלערהייט וואלט א מענטש געזאגט אז כתובה גייט על די נישואין ראשונים, ווען די ערשטע מאל איז ער נושא געווען. ממילא, ער האט אנגעהויבן אלס קטן איז ער פטור, ער האט אנגעהויבן אלס גוי איז ער פטור. זאגט מען אז ניין, פון ווען ענק הייבן אן ווערן אן עכטע קאפל, לאמיר נישט אריינווארפן די ווארט יא פרישע קידושין נישט, פון ווען ענק

זענען אן עכטע הלכה'דיגע קאפל, ווייל ענק זענען שוין יעצט אידן אדער גדולים, איז דא א חיוב כתובה מיט די קיום איז דאס.

ר' יצחק: דאס איז די נקודה. זייער גוט.

איבערבליק — ווער האט א מנה

ר' יצחק: עד כאן ליינט מען אונז ווער האט א מנה. לאמיר צוריקגיין. דאס איז אלעס הלכות אויף ווער האט א כתובה. ס'איז אביסל אריינגעגאנגען אין די פרטים, געוויסע מענטשן וואס די חכמים האבן מתקן געווען א מנה. בעצם קומט אויך אריין די קאנטעקסט פון די פרק, איז ווער האט א מנה און ווער האט מאתיים? די אלע מיט תקנות האבן א מנה. דאס איז עפעס אזוי ווי נאך א ליסט, אז מ'האט געלערנט א ליסט פון ווער האט א מנה, און יעצט איז דא נאך. א חרש ושוטה האט א מנה, א קטנה האט א מנה, א קטן שהגדיל האט א מנה, א גר שנתגייר האט א מנה, וכו'.

הלכה ח' — טענת בתולים

ר' יצחק: יעצט קען מען עס לערנען וועגן דאס געשעט ווען יענער טענה'ט אז זי איז די מנה וואן. הגם וואס ער האט געזאגט אז זי איז א בתולה.

ר' יואל אשר: אבער זי איז נישט. יא, שוין. יעצט גייען מיר לערנען ווען ס'איז דא א ויכוח אויף די טענת בתולים. ביז יעצט האבן מיר געלערנט ווען מ'האט געלערנט סתם די עצם הלכות. דא גייען מיר אזוי: **"כל בתולה שכתובתה מאתים"**, יעדע בתולה וואס אונז ווייסן דאך שוין די הלכה אז כתובתה מאתים, **"יש לה טענת בתולים"**. איך מיין, ווען דער רמב"ם זאגט דא "יש לה", מיינט ער די גאנצע צייט "יש עליה" אדער "כנגדה". דער מאן האט אויף איר... "יש עליה טענת בתולים". ס'איז א צייטנדיג, "יש לה" מיינט אזוי ווי זי גייט...

ר' יצחק: הלכה לענגוועדזש האט שוין אן אלטע כלל אז ס'גייט נישט מיט, ס'איז דא א זאך נחלץ בקיצור.

ר' יואל אשר: די לענגוועדזש האט דער מאן א טענת בתולים.

ר' יצחק: אז ער קען זאגן.

ר' יואל אשר: אז די סיבה פארוואס איך בין מחויב כתובתה מאתיים איז נאר ווייל דו ביסט א בתולה. אבער איך האב נישט געטראפן בתולים, ממילא וויל איך דיר נישט געבן מאתיים. **"וכל שכתובתה מנה או שלא תקנו לה חכמים כתובה"**, און יעדער איינער וואס די כתובה איז מנה, ווייל אונז האבן א סימן אז זי איז שוין נישט קיין בתולה, אדער איינע פון די פעלער וואס אונז האבן ארויסגערעכנט, א חרשת וכדומה, וואס די חכמים האבן נישט מתקן געווען א כתובה.

ר' יצחק: "אין לה טענת בתולים".

ר' יואל אשר: ווייל ס'איז נישט נוגע.

ר' יצחק: ס'איז נישט נוגע.

הלכה ח' (המשך) — המתייחד עם ארוסתו

ר' יצחק: און נאך איינער וואס האט נישט קיין טענת בתולים.

ר' יואל אשר: ברענגט דער רמב"ם נאך א הלכה, **"והמתייחד עם ארוסתו קודם נישואין"**. איך מיין אז מתייחד דא מיינט ער וואוינט מיט איר, נישט אז ער איז אין יחוד.

ר' יצחק: זיכער מיינט עס יחוד.

ר' יואל אשר: נישט אז ער גייט ארויס מיט איר.

ר' יצחק: יא, יא, אוודאי, יחוד הראוי לביאה.

ר' יואל אשר: א ניין, ניין, נישט אז ער וואוינט. האסט דאך יחוד. פארוואס עפעס?

ר' יצחק: עני יחוד? עני יחוד צווישן די אירוסין און די נישואין נעמט אוועק טענת בתולים? ניין.

ר' יואל אשר: ניין, איך מיין אז מתייחד מיינט אז ער האט שוין געוואוינט מיט איר, און נישט נאר געווען אין יחוד.

ר' יצחק: ניין, ניין, חס ושלום.

ר' יואל אשר: אז ער איז געווען מיט איר.

ר' יצחק: זי זאגט דאך עס אויך נישט.

ר' יואל אשר: זי זאגט יא. אז זי זאגט אז דו האסט מיך בועל געווען, און אונז ווייסן אז עס איז געווען יחוד, קען ער נישט טענה'ן, יא, אוודאי.

דיון: וואס מיינט "מתייחד"?

ר' יואל אשר: דאס איז אביסל מוקדם, ווייל די הלכה האט געדארפט שטיין נאכדעם וואס מ'האט שוין אנגעהויבן בכלל רעדן וועגן דעם אז ווען זי זאגט ניין, דו האסט מיך בועל געווען.

ר' יצחק: ניין, ניין, די ריעליטי איז אז דאס איז די טייטש, אז מתייחד מיינט איינער וואס האט זיך מתייחד געווען לפני הנישואין, אפשר האט ער איר בועל געווען דעמאלטס, ממילא איז ער געווען איר, האט ער שוין נישט קיין טענות.

ר' יואל אשר: אויב זי זאגט אזוי.

ר' יצחק: ניין, זי דארף נישט זאגן.

ר' יואל אשר: מ'זאגט אליינס.

ר' יצחק: ניין, דאס איז דאך די הלכה. איך קען דיר מסביר זיין.

ר' יואל אשר: אפילו אויב דו ווילסט נישט מיינען אז מתייחד מיינט וואוינען.

ר' יצחק: ס'קען נישט מיינען. מתייחד מיינט מתייחד. מתייחד מיינט קיינמאל נישט יענץ, נישט אמת, ס'קען נישט מיינען. מתייחד מיינט אז ער איז זיך מתייחד. די גמרא שטייט, "האוכל אצל חמיו ביהודה", אין יהודה איז געווען א מנהג אז ער האט זיך מתייחד געווען מיט ארוסתו. נישט אז ער האט געוואוינט מיט איר, ער איז געגאנגען, ס'איז געווען עפעס א פארטי, מ'האט געזעצן אליינס ערגעץ, אויף אן אופן וואס איז געווען שייך צו זיין ביאה, ממילא קען ער מער נישט האבן טענת בתולים, ווייל אפשר איז ער געווען.

ר' יואל אשר: מתייחד מיינט עפעס מער ווי סתם יחוד, סתם זיין אליינס אין א קאר.

ר' יצחק: ניין, ס'מיינט נישט גארנישט, ס'מיינט יחוד, אוודאי יא.

ר' יואל אשר: ס'מיינט די מצב וואס האט געהייסן אין יהודה.

ר' יצחק: אז ער איז זיך מתייחד מיט ארוסתו.

ר' יואל אשר: וואס דעמאלטס קומט אריין ביאה.

ר' יצחק: ניין, ווייל מתייחד מיינט יחוד, נישט אמת. יחוד מיינט יחוד. דו ווייסט נישט וואס דו זאגסט. יחוד מיינט יחוד, אז שיעור יחוד, וואטעווער די יחוד איז, דאס הייסט, דעמאלטס האט ער אפשר פועל געווען. איך פארשטיי נישט וואס דו ווילסט, פארוואס קען עס נישט זיין דאס? ער האט געמאכט יחוד, און די יוד איז געווען א מנהג דוקא דאס צו טון. אקעי, גיי פארשטיי, מנהג יהודה. אבער אזוי טוט ער. פון דעם זעט מען אז אפשר.

ר' יואל אשר: איז נישט קיין דרייסער. אבער דא ליגט אויך א חידוש, אז די בתולים קוקט מען נישט פון נישואין און ווייטער, נאר מען קוקט אויף די זאך. אויב דו ביסט דער וואס האט איר... דו האסט איר בועל געווען די ערשטע מאל...

ר' יצחק: אוודאי, וואס איז א טענה סותר?

ר' יואל אשר: די כתובה געשעט דאך דא ביי א נישואין. די כתובה איז דאך נאך נישט געווען.

ר' יצחק: וואס איז שייך אז לעבן טענות? ער האט אליינס בועל געווען. איך פארשטיי נישט וואס דו זאגסט.

קשיא פון שוטה שנתפקח

ר' יואל אשר: אמת, אבער... וואס אמת? פריער, ביי די פריערדיגע פעלער ווען שוטה שנתפקח, יא? איז ער געווען דער וואס האט אוועקגענומען איר בתולים. אבער דאך, פון ווען ס'הייסט א כשר'ע נשיאה'ן, איז זי א בעילה. געדענקסט די הלכה? אז וואס? שוטה שנתפקח, וואס ער אליין האט איר בועל געווען די ערשטע מאל. אבער ער האט נאר א מנה, ווייל פון ווען ס'איז א לעדזשיטעמיט נישואין הייסט זי א בעילה. וואלט איך דא אויך געקענט זאגן די זעלבע זאך.

ר' יצחק: איך פארשטיי נישט וואס דו זאגסט, עקזעקטל דאס איז א בעילה. ניין, ער האט חתונה געווען, ער האט עטס אליינס געמאכט. העלאו?

ר' יואל אשר: אויך ביי א שוטה שנתפקרין.

ר' יצחק: ער האט אליינס געמאכט אז ער איז געווען א שוטה.

ר' יואל אשר: ער האט נישט געשפעלט. אקעי, לאמיר גיין ווייטער, לאמיר זען. מיר וועלן שוין שפעטער אביסל קלארער ווערן, וועלן מיר זען מער וועגן תענית בתולים.

ר' יצחק: אין עני קעיס, ס'קען זיין אז די גאנצע זאך אז ס'איז דא א זאך ווי תענית בתולים איז נאר וועגן ספעציעל חזקה אינעם נטורה, מ'גלייבט אים זייער שטארק. אבער דער מענטש...

רמב"ם הלכות אישות — טענת בתולים: סימני בתולים, טענות המותרות, וברי ושמא

הלכה א (המשך) — ומה היא טענת בתולים? שני סימנים הן לבתולים

ר' יצחק: ניין, ער האט חתונה געהאט, ער האט אליינס געמאכט. העלאו? פארשטייסט וואס איך זאג?

ר' יואל אשר: אויך ביי א שוטה שנתפקח,

ר' יצחק: ער האט אליינס געמאכט אז ער איז געווען א שוטה.

ר' יואל אשר: ער האט נישט חתונה געהאט מיט א חרש,

ר' יצחק: א חילוק.

ר' יואל אשר: אקעי, לאמיר גיין ווייטער, לאמיר זען. מיר וועלן שוין שפעטער אביסל קלארער ווערן, מיר וועלן זען מער וועגן טענת בתולים.

ר' יצחק: אין עני קעיס, ס'קען זיין אז די גאנצע זאך אז ס'איז דא א זאך ווי טענת בתולים איז נאר ווייל ס'איז דא א ספעציעלע חזקה, אין אדם טורח, מ'גלייבט אים זייער שטארק. אבער דעם מענטש איז נישטא וואס צו גלייבן, ער האט שוין געמאכט די גאנצע זאך.

ר' יואל אשר: אקעי, זאגט דער רמב"ם, **ומה היא טענת בתולים?**

ר' יצחק: שוין, יעצט, וואס איז די טייטש? יעצט גייט דער רמב"ם זאגן זיין מהלך, אויף דעם איז דא גאנצע מחלוקת'ן, וואס איז דאס טייטש טענת בתולים, און וואס געשעט באופן כללי?

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם אזוי. **מה היא טענת בתולים? זאגט דער רמב"ם, זה שנשא בתולה, שחזקתה שהיא בתולה.** זי האט א חזקה אלס בתולה. אבער אפשר יעדע מיידל, פאר ס'האט זיך עפעס געטוישט, האט זי א חזקה אלס בתולה. **וטוען ואומר לא מצאתיה בתולה.** איך האב איר נישט געטראפן אלס בתולה. ווען די ערשטע מאל איך בין בועל געווען, האב איך געזען אז זי איז נישט קיין בתולה.

זאגט דער רמב"ם, וואס זענען די סימנים בתולה? זאגט דער רמב"ם, **שני סימנים הן לבתולים.** בתולים האבן צוויי סימנים, **האחד, דמים ששותתין ממנה בסוף ביאה ראשונה,** ביי די סוף פון די ערשטע ביאה רינט בלוט. **והשני, הדוחק שימצא בה בביאה ראשונה בשעת תשמישו,** אז בשעת תשמישו איז דא א דוחק,

ר' יצחק: ס'איז טייט. איז גייט מען יעצט זען וואס איז די אלע סארט טענות, וואס איז די דין פון יעדע איינס פון די טענות וכו'.

הלכה ב — אם אמרה מפני שנפלתי: טענת מוכת עץ

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם אזוי: **הנושא בתולה, וואס געווענליך איז כתובתה מאתים, וטען ואמר לא מצאתיה בתולה. שואלין אותה.** פרעגט מען איר, וואס גייט פאר? **אם אמרה, אויב זאגט זי אמת הוא אומר, ס'איז אמת אז איך בין נישט געווען א בתולה. לא מצאני בתולה, פארוואס? מפני שנפלתי, איך בין איין אמאל געפאלן, והכני עץ או קרקע,**

מ'איז ארויפגעפאלן אויף א עץ אדער אויף א קרקע, והלכו בתולי, דאס האט צוריסן מיינע בתולים.

איז **זי נאמן,** אז ער קען נישט זאגן אז זי איז מזנה געווען תחתיו, אדער אז זי איז שוין א בעילה, ממילא איז ער נאר מקדש געווען על דעת אז זי איז א בתולה. נאר וואס דען? פיזיש הייסט זי מער נישט קיין בתולה, ממילא די כתובה דארף זיין א מנה. שטעלט זיך יעצט ארויס אז דאס וואס מ'האט געשריבן כתובה מתאיים איז געווען על דעת אז זי איז א מיידל און זי איז נישט קיין מיידל, איך מיין זי איז נישט בתולה, אבער זי הייסט אויך נישט א בעילה אדער עפעס וואס מ'זאל קענען

ר' יצחק: מבטל זיין די זאגן מקום טעות.

דיון: פארוואס נישט מקח טעות? די חילוק צווישן סטאטוס און פיזישע בתולים

ר' יואל אשר: אויב וואלט ער ווען געזאגט אז זי איז א בתולה, און ער האט חתונה געהאט, און ער שטעלט זיך ארויס אז זי איז אן אלמנה, דעמאלטס וואלט ער געקענט זאגן מקח טעות. דאס קען ער נישט דא זאגן. מקח טעות זאגט מען נישט אויף די פיזישע בתולים, נאר אויף די סטאטוס.

ר' יצחק: אף על פי...

ר' יואל אשר: אף על פי שהוא טוען ואומר שמא האיש בא אליך. ממילא **ואין לך כלום,** ס'קומט זיך דיר נישט קיין שום סיבה, ווייל איך קען טענה'ן טענות מקח טעות.

ר' יצחק: אין משגיחים בתענתו,

ר' יואל אשר: און ער איז ווייטער מחיב צו געבן אן אמונה. און ער קען אים נישט גט'ן אדער זאגן אז די קדושה איז בטל.

דיון: ברי ושמא — פארוואס גלייבט מען איר?

ר' יצחק: ער טענה'ט שמא. יא, ער ווייסט דאך נישט. ער איז נישט געווען דארט. פארוואס? פארוואס זאגט אפשר?

ר' יואל אשר: פארוואס אויף דעם זאגט די גמרא? ווייל זי זאגט דאך ברי. זי זאגט, איך ווייס וואס איז געווען. איך בין א מקסעץ, און ער זאגט שמא. און ברי ושמא, אזוי זאגט עס די גמרא, ווייל זי זאגט זיכער און ער זאגט אפשר. דער וואס ווייסט זיכער איז מער אמת.

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם אבער א חידוש,

חרם סתם — תקנת הגאונים

ר' יואל אשר: אבער ער קען יא מאכן עפעס אזא סטראשע וואס הייסט א חרם. ער קען מאכן א חרם, אנדערש ווי חרם וואס מיר האבן געלערנט אין הלכות תלמוד תורה, אז מ'קען מאכן א נידוי אדער א חרם פאר כבוד תלמוד חכם, איז דענטש איז א חרם, נישט חרם סתם, נאר א חרם מיט די נאמען פון דעם מענטש. אבער דא קען ער מאכן א חרם סתם, א מין חרם, וואס הייסט חרם סתם, א קללה, שבו לא באה עליה איש. דאס איז געווענליך עפעס וואס מענטשן פארשרעקן זיך פון איר, אז אויב איז טאקע איר בריא, איר טענה'ט וואס זי טענה'ט פונקט אזוי און אזוי איז געשען, קען ער איר אנשרעקן אז אויב זי זאגט צוליגן זאל זי שנעל צוריקציען.

ר' יצחק: ער זאגט עפעס אזא לשון: מי ששיכור ונבהל ולא אומרת מכת את שתה בחרם.

ר' יואל אשר: עפעס אזוי. פארוואס האט ער די רעכט? **שאין הדבר ודאי לו.**

ר' יצחק: דאס איז די ווארט? שאין הדבר ודאי? וויבאלד... דאס איז די ריזען לכאורה פארוואס ער קען נאר מאכן א חרם.

ר' יואל אשר: ער קען נישט מאכן מער, ער קען נישט מאכן קיין חרם אויף איר מיט איר נאמען,

ר' יצחק: אדער ער קען נישט משפיע ווערן.

ר' יואל אשר: אין אנדערע פעלער וואלט מען ווען געקענט זאגן, דו ביסט דאך מוציא פון מיר, יא? דא איז דאך דא אן אנדערע זאך. זי וויל דאך מוציא זיין פון אים געלט, זאל ער זאגן דו דארפסט שווערן. אבער מען זאגט נישט אזוי, ווייל היות אז זי זאגט פאר זיכער און ער זאגט שמא, דארף ער איר גלייבן. אבער דאך האט מען אים געגעבן די

ר' יצחק: רעכט אז זי קען מאכן די חרם. די חרם איז נישט קיין זאך וואס שטייט אין די גמרא, די גאונים האבן מחדש געווען א חידוש אז אפילו איינער וואס מצד הדין פארלירט ער אין די דין תורה, ער קען נישט משביע זיין יענעם, ער קען נישט מחייב זיין, ער קען נישט גארנישט טון, האבן די גאונים געמאכט א תקנתא, כלה רופט עס אין די הלכות שותפים, ס'איז א כלה אז ער זאל מחייב זיין. דאס הייסט, די גאונים האבן געטרייט נאך אלץ, אפשר קען מען דורך דעם אויסגעפינען די אמת? און ס'קאסט נישט קיין געלט די חרם, ווייל ס'טוט נישט גארנישט. די חרם, קודם כל א חרם איז נישט קיין שבועה, ס'איז נישט קיין זאך אין די רייזע. און צוויטנס, זי זאגט נאר אז יענער, ס'איז א וועג צו דערשרעקן, צו מאכן זיכער אז אויב ס'איז דא א שקר דא זאלן זיי עס אויסזאגן. אקעי. איז דאס איז אויב זי זאגט, "מקח טעות", רייט?

הלכה ג — אם אמרה איש בא עלי באונס אחר שנתארסתי לו

ר' יואל אשר: אבער וואס איז טאמער זי זאגט נישט דאס? נאר זי זאגט צו עפעס אנדערש.

אבער אויב זי זאגט, **"הן אמת אמר שלא מצאני בתולה",** ס'איז אמת אז איך בין נישט געווען א בתולה, נאר די סיבה פארוואס איך בין נישט קיין בתולה איז ווייל **"איש בא עלי באונס אחר שנתארסתי לו",** נאכדעם וואס איך בין שוין געווען מקודשת צו אים, האט מיך איינער מאנס געווען.

ר' יצחק: אויכעט,

ר' יואל אשר: "הרי זו נאמנת", מ'גלייבט איר. און וואס געשעט ווייל מ'גלייבט איר? דא גייט זי נאך מער פארדינען, **"כתובתה מאתים כמו שהיתה",** איר כתובה איז ווייטער מאתים. פארוואס? ווייל דא קען זי טענה'ן אנדערש. דא קען זי טענה'ן אז נאכדעם וואס דו האסט מיך שוין מקדש געווען, האט זיך מיין סטאטוס

געטשעינדזשט, איז ביסטו ווייטער מחויב, ווייל ווען דו האסט מיך מקדש געווען האסטו מקדש געווען א בתולה.

דיון: נסתחפה שדהו — "דיין פעלד איז געווארן דיינס"

ר' יואל אשר: פארוואס זאגט מען איר? פארוואס טשעקט מען נישט די בתולה אויף ענגליש?

ר' יצחק: "נסתחפה שדהו", רייט? וואס די בתולה איז בשעת האירוסין, אזוי ווי מיר האבן שוין געזען פריער, רייט? מ'זעט אז אויב ער האט אליינס געטון, אז עס איז נישט קיין שום זאך. אפילו א צווייטער האט געטון,

ר' יואל אשר: אויב ס'איז געווען באונס, ווייל ער האט געהאט, סוף כל סוף האט ער געהאט די הנאה פון מאכן א בתולה א בעולה, אדער די בעולה.

ר' יצחק: ס'איז שוין זיין פרוי, ער האט מארס געווען א בתולה, און וואס זאל מען טון אז ס'איז געשען אן אונס שפעטער? ס'איז נישט איר פאלט, און ס'איז אויף אים. ס'איז זיין, כאילו זיין, אזויווי די גמרא זאגט, דיין פעלד איז געווארן, ס'איז געווען דיינס.

דיון: בתולה-סטאטוס vs. פיזישע בתולים — די כתובה איז וועגן סטאטוס

ר' יואל אשר: סאו דו ווילסט נישט קיין מקח טעות. דו זאגסט דא מיט דעם אויכעט, אז דאס אז א בתולה איז ווערט מאתיים איז נישט וועגן די ערשטע ביאה גייט זיין א בעסערע ביאה אדער עפעס.

ר' יצחק: ס'איז אוודאי וועגן דעם טעקניקלי, אבער למעשה, ס'איז שוין געווען זיינס. איך קויף א זאך, און איך גיי אין געשעפט. יא,

ר' יואל אשר: פארגעסט פון... נעם ארויס פון די כתובה הייבט זיך אן פון קידושין, די כתובה הייבט זיך אן פון נישואין.

ר' יצחק: יא, באט די חתונה הייבט זיך אן פון דיין. און איך גיי אין די שעף, און איך קויף א קאר, און איך קום אהיים, די קאר איז צובראכן. אויב ווען ס'איז נאך געווען אין געשעפט איז עס זיך צובראכן געווארן, דארף ער מיר געבן א נייע. טאמער איך בין אהיים גענומען נאכדעם און בין א קאר, וואס קומט דאך, ביסטו שוין מיין, ס'איז א גוטע טאג, איך קען נישט האבן קיין טענות.

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די כתובה איז חל די עצם פון נשיאות.

ר' יצחק: דאס איז אמת, אבער אשת איש איז אינגאנצן הונדערט פראצענט פקודשנט.

ר' יואל אשר: אוודאי איז ער אשת איש. סאו ס'איז נאר עפעס אזא... דאס וואס כתובה הייבט זיך אן פון נשיאות איז נאר א זמן, א זמן קצר פון ווען ס'הייבט זיך אן. ער קען ארויף אויף די...

ר' יצחק: אויב ער וויל קען ער מאכן כתובה בשעת.

ר' יואל אשר: אויב האט ער געשריבן, אזוי האבן עס געלערנט, אויב האט ער געשריבן ווערט ער נישט חיל בזמן אייז.

ר' יצחק: אבער וואס טוט ער אזוי? מ'קען אזוי טון אויב ער וויל. יא.

הלכה ד — ווען ער טענה'ט שמא אנקעגן איר ברי (אונס נאך אירוסין)

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, וואס טוט זיך ביי די פאל, ווען די פרוי זאגט

ר' יצחק: אז זי נהנתו נאכדעם

ר' יואל אשר: וואס איך בין שוין געווען דיין ווייב?

ר' יצחק: די מפרשים פרעגן כאילו די שאלה, ס'זעט אויס אז חיוב כתובות בשעת איירעסטן, אבער ס'וועט נישט טון. דער רמב"ם זאגט קלאר אז נישט, ס'זעט אויס אזוי ווי מ'זאגט. אנדערע מפרשים ווילן זאגן סברות אויף דעם פארוואס ס'זאל אנהייבן. אזוי איז די הלכה פון דער רמב"ם. יא.

ר' יואל אשר: און טאמער זאגט ער, ניין, אפשר, אויך ער ווייזט א תענית שמה. פארוואס זאל איך דיר גליייבן? אפשר אט שלא ארעסתיך נאהנתיך. און מקחה מרחטאות. אפשר האב איך בכלל גענומען א בעילה, נישט קיין בתולה,

ר' יצחק: ווייל איך בין געהעריג פארדעם.

ר' יואל אשר: אדער... ביסיקלי, ס'קען דא זיין דריי טענות: עד שלא רשתיך נאנתת, ממילא זאל איך נאר צאלן מנה אויב וויל איר האלטן. אדער מקחה מרחטאות אויב איך וויל איר פארשיקן. אדער נאך ערגער, אפשר איז זי גאר א רצון און א זוינער, איך טאר נישט וואוינען מיט איר בכלל. בקיצור,

ר' יצחק: ער ווייסט נישט קיין ענין פון די זאכן. ער זאגט, ווער זאגט? דו זאגסט? איך זאג נישט.

ר' יואל אשר: אפשר נישט. קיין שבירת נפש חתיכה דאיסורא געשעטן נישט,

ר' יצחק: ווייל ער האט נישט געוואלט. ער זאגט נאר, איך ווייס נישט. פארוואס דאס איז דאך דיר? ער גלייבט איר נישט כאילו.

ר' יואל אשר: איז וואס ער קען טון איז נאר **ער קען מחריב זיין סתם על מי שטוען שקר כדי לכבנו ממון שאני חייב.** ער קען מאכן די קללה, ער קען נישט אנשרעקן מיט די קללה. און אויב איז איר מודה, דעמאלטס טאקע זאל זיין אנדערש די הלכה, די הודאה.

ר' יצחק: דאס זעסטו אויך אז

ר' יואל אשר: דו האסט עפעס א וועג ארויס.

ר' יצחק: יא, חרם סתם, יא, ס'איז שטאנען פריער. מי שכן שקר,

ר' יואל אשר: ער דא... יא, איך מיין צו זאגן... דאס איז די זעלבע לשון נאכן פריער.

ר' יצחק: יא, אבער... דאס איז טייטש חרם סתם. עניוואן וואס זאגט שקר כדי אז איך זאל דארפן צאלן געלט, זאל זיין בחרם. ער איז נאר מסביר דא די לשון. איך מיין אז פריער מיינט אויך די זעלבע לשון.

ר' יואל אשר: רייט. און דאס איז די איינציגע זאך וואס ער האט. אבער אויסער דעם וועט ער ווייטער דארפן צאלן כתובה.

נאכאמאל, ווייל זי זאגט פאר זיכער, ממילא זיין טענה שמא אנדערש האט נישט קיין תוקף אנקעגן איר זיכער.

הלכה ה — טען ואמר לא מצאתיה בתולה, והיא אמרה לא בא עלי ובתולה אני

ר' יצחק: אקעי, יעצט קען ער אן אנדערע סארט טענה וואס זי קען האבן.

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך ווען זייער טענה איז נאך מער אנדערש, און ס'איז אזוי, **טען ואמר לא מצותה בתולה,** איך האב בעל געווען אז זי זענען נישט קיין בתולה, **ווי מ'אמרט לא באה עלי,** ער קען נישט בעל געווען, **ודאינו בתולה אני,** איך האב נאך יא בתולה. דאס האט א סאלושן. קען עס אויסטרייען, **בדקין אותה, אוי חוזר ובולה בפני איידעם,** איינע פון די צוויי. אדער בדקין אותה, מ'שיקט צו אן עקספערט זאל בודק זיין, אדער חוזר ובולה בפני איידעם מיינט אפשר אין פאל ווען... אקעי, לאמיר נישט אריינגיין.

ר' יצחק: בפני איידעם מיינט בפני איידעם. ס'מיינט נישט אז דער בולה בפני איידעם, דער רמב"ם גייט שפעטער לערנען. ס'מיינט אז מ'זעט בפני איידעם און מ'זאגט.

רמב"ם הלכות נערה בתולה – טענת בתולים (המשך)

הלכה ב (המשך) – ווען זי זאגט "בא עלי ובתולה מצאני"

ר' יואל אשר: דאס האט א סאלושן, מ'קען עס אויסטרייען, "בודקין אותה או חוזר ובועל בפני עדים", איינע פון די צוויי. אדער בודקין אותה, מ'שיקט צו אן עקספערט זאל בודק זיין, אדער חוזר ובועל בפני עדים מיינט אפשר אין פאל ווען... אקעי, לאמיר נישט אריינגיין.

ר' יצחק: בפני עדים מיינט בפני עדים. ס'מיינט נישט אז ער איז בועל בפני עדים, ווי דער רמב"ם גייט שפעטער לערנען. ס'מיינט אז מ'איז בודק בפני עדים, און ער זאגט "אקעי, אין די מנוחה", רייט? אויב ער זאגט אז ס'קען זיין אז ער קען טשעקן די עדים שפעטער. אבער איך האב געמיינט סתם אזוי, דאס פראווט אז... אז... אז ער זאגט אז ער איז יא געווען בועל. סאו יעצט איז ער זיכער געווען בועל זיין, און מ'וועט זען יעצט וואס איז די מעשה. רייט?

אמרה, טאמער זי זאגט אזוי,

ר' יואל אשר: אמרה, וואס זאגט זי אין אזא פאל? **"בא עלי", ער האט מיר טאקע בועל געווען, "ובתולה מצאני ככל הבתולות",** און איך בין געווען א געהעריגע בתולה.

ר' יצחק: ביז יעצט האט מען גערעדט אז זי זאגט אז איך בין טאקע נישט קיין בתולה און אז זי האט אן עקסקיוז,

ר' יואל אשר: יא? אדער לא בא עלי. יעצט זאגט זי, יא, ער איז בועל געווען, און איך בין טאקע יא א בתולה, און ער איז סתם א ליגנער. **"שואלין אותו",** באמנם לו, פרעגט מען אים, גייט מען אריין, **"מה היה הדבר עד שאמרת שאינה בתולה?"** וואס מיינט דאס "לא מצאתיה בתולה"? **"אם אמר מפני שלא מצאתי דם",**

איז נאך פאר'ן מחליט זיין אז ער איז א ליגנער, ווילן מיר אויספיגערן אפשר איז

ר' יצחק: דא א פשוט'ע טעות. ס'איז דא אופנים וואס ווייטער זאגט זי אים אן צו טענה'ן דאס, אדער עפעס אזוי.

דיסקוסיע: פארוואס פרעגט דער בית דין אים אליינס?

ר' יואל אשר: איז אזוי, **"אם אמר מפני שלא מצאתי דם",** איז זאלסטו וויסן אזוי, ס'איז דא פרויען וואס הייסן נאך אלץ בתולות.

ר' יצחק: אבער ס'איז אינטערעסאנט טאקע, דאס פרעגט מען אליינס, מ'ווארט נישט אז זי זאל דאס זאגן, אפשר ווייסט זי אויך נישט דערפון.

ר' יואל אשר: אפשר ווייסט זי נישט פון... אקעי, יא.

ר' יצחק: איך ווייס נישט. בקיצור,

ר' יואל אשר: ער זאגט אז...

ר' יצחק: טענת דמים, יא? וואס האב איך געלערנט פריער אז ס'איז דא צוויי סארט טענות. אויב ס'איז טענת דמים,

הלכה ג – טענת דמים: בדיקה אין די משפחה

ר' יואל אשר: אויב איז דער וואס זאגט זי איז נישט קיין בתולה ווייל זי האט נישט געזען קיין בלוט, זאגט די הלכה אזוי: ס'איז דא משפחות וואס איז נישט דא קיין בלוט, **"בודקין במשפחתה שמא אין להן דם כלל",** אפשר איז זי פון די משפחות וואס האבן נישט קיין בלוט. ס'איז דא אזעלכע מיני משפחות, זאגט ער, וואס האט נישט קיין דם, נישט דם נידה און נישט דם בתולים,

ר' יצחק: זיי האבן ווייניג בלוט. די צוויי זאכן גיי ווייס.

ר' יואל אשר: אקעי, ס'איז טאקע אינטערעסאנט. דארפן צוויי מיני זאכן. אקעי, אבער ס'איז דא פרויען וואס לויפן אויף אזא קליינע בלוט קאונט, אז זיי זאלן עסן אביסל מער וויאזוי הייסט עס, אייראן אדער וואס. **"אם נמצאו כולן כך".**

דיסקוסיע: וואס מיינט "כולן"?

ר' יצחק: אויב מ'זעט טאקע אז די...

ר' יואל אשר: "כולן" איז אינטערעסאנט. אויב זעט מען... לכאורה וואלט געדארפט זיין גענוג אויב ס'איז דא אין די פאמיליע אזא זאך. וואס איז דאס וואס ער זאגט אריין ביים "כולן"? וואס איז "כולן כך"?

ר' יצחק: איך ווייס נישט אויב "כולן" מיינט די משפחה.

ר' יואל אשר: בכלל, מ'דארף אויספרעגן די גאנצע משפחה. מ'מאכט א פאון קאל, מ'הערט, אה, יענע משפחה מאכט זיך.

ר' יצחק: יא, יא. אקעי, איך ווייס נישט. דו פרעגסט הלכות פון דזשענעטיקס, וויאזוי ס'ארבעט?

ר' יואל אשר: איך פרעג אויף די ווארט "כולן". וואס מיינט די ווארט "כולן"?

ר' יצחק: איך ווייס נישט וואס דאס איז "כולן". איך וואלט נישט מדייק געווען. מ'דארף וויסן די ריאליטי. אויב די ריאליטי איז אז

אויב ס'איז "כולן", אויב ס'איז דא די פראבלעם איז עס ביי "כולן", דעמאלטס איז "כולן" דווקא. טאמער איז די ריאליטי, איך ווייס נישט, תלוי אויף די ריאליטי,

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט וואס די ריאליטי איז. אקעי.

הלכה ד — ווען די משפחה האט נישט דעם מצב: בדיקה פאר חולי אדער רעב

ר' יואל אשר: אבער וואס טוט

ר' יצחק: זיך אויב "לא נמצאו בני משפחתה כן"?

ר' יואל אשר: וואס וואלט געווען עס? **"שמא חולי גדול יש בה שיבש לחלוחית האיברים"**, אפשר איז זי קראנק, און ממילא עס פעלט איר נאסקייט, זי האט נישט גענוג, זי איז די-היידרעיטעד. **"או שמא היתה מתענה ברעב"**, אפשר האט זי אסאך געפאסט. **"מרטבין אותה"**, מ'מאכט איר נאס.

ר' יצחק: מ'מיינט צו זאגן מ'געבט איר נישט מער שפריצען וואסער,

ר' יואל אשר: רייט? מ'שמירט איר מיט אויל, איך ווייס נישט וואס. **"ומאכילין אותה ומשקין אותה עד שתבריא ותיבעל"**, ביז זי ווערט געזונט, **"ותיבעל שניה"**, און דעמאלטס איז זי ריבארן ווען זי איז שוין מער געזונט. **"ונראה אם תוציא דם אם לאו. ואם אין שם חולי ולא רעב"**, איז **"הרי זו טענת בתולים"**, האט ער א גערעכטע טענת בתולים.

חידוש: טענת דמים אליין איז א גילטיגע טענת בתולים

ר' יצחק: זייער גוט. "ואף על פי", דאס איז טענת בתולים. אויב ער זאגט נאר אז איך האב נישט געטראפן קיין בלוט, אפילו אז ס'איז יא דא א דוחק, ס'איז נישט קיין פתח פתוח. וואס הייסט נגמר? פארוואס?

ר' יואל אשר: פארוואס זאגט ער "הואיל ולא יצא דם"? זי טענה'ט זי יא יוצא דם. יא, מ'רעדט דאך דא א גאנצע

ר' יצחק: צייט ווען ער זאגט און זי זאגט. ער שטייט שיסער. יא,

ר' יואל אשר: יא.

ר' יצחק: מ'רעדט דאך יעצט פון טענת בתולים וואס ער זאגט. יא. אין די ענדע,

ר' יואל אשר: אין די ענדע, ווען ער שטייט שיסער איז ער נאמן. אקעי. פארוואס? ווייל... ניין, ווייל ער איז מוציא פון איר געלט, רייט? באלד וועט מען זען פארוואס.

דיסקוסיע: פארוואס גלייבט מען אים?

ר' יצחק: אבער קודם יעצט, וואס הייסט טענות? אה, ס'איז א חזקה אזא. אקעי. אויב...

ר' יואל אשר: ניין, איך זאג ווייל ביז יעצט האבן מיר שוין אויך פארשטאנען אז מ'גלייבט אים, ווייל אויב נישט וואלט מען נישט געמאכט די אלע בדיקות. אקעי. מ'גלייבט אים. ממילא זוכט מען יעצט וואס איז פשט. ס'איז דא א עליה און א עצות. אויב מ'זאגט נאכנישט, זי איז א ליגנט. קודם כל טרייט מען אפשר איז ער גערעכט און זי איז אויך גערעכט, נאר ס'איז פשוט א מיסטעיק, עפעס א מחלה.

ר' יצחק: וואס מיינט איר אז ס'איז דאך דא תירוצים פאר די קשיא?

ר' יואל אשר: ס'איז דאך דא אמת'דיגע תירוצים פאר די קשיא.

ר' יצחק: דעמאלטס האט ער א

ר' יואל אשר: שטארקע טענה'ס אקעגן איר, און ער האט אים נאר דארטן געבן אמונה וכדומה. אונז גייען באלד זען וואס די הלכה פון טענה'ס און דער רמב"ם, אפילו אויב די צווייטע סימן, דער רמב"ם האט געזאגט אז ס'איז דא צווי סימנים פון אמונה. די אנדערע סימן פון בתולים, דער דוחק, איז יא געווען. אבער הואיל ולא יצא דם, היות ס'איז נישט געווען קיין בלוט, אין קיין בתולים. פארוואס שכל בתולה יש לו דם? יעדע בתולה דארף האבן דם, בין קטנים, בין נער, בין בוגרות. אלא בין חולי, נאר חולי. סאו ממילא, אויב... אויב מ'זאגט אלא מצאתי דם,

ר' יצחק: אונז איז נישטא קיין תירוץ,

ר' יואל אשר: אונז גלייבן מיר דאך אים.

ר' יצחק: באלד וועט מען זען צו מען גלייבט אויב ס'שטייט נאך נישט, רייט?

ר' יואל אשר: אבער ער האט שוין געזאגט, הרי זה תענית בסולים. יא.

ר' יצחק: גלייבט מען אז ס'איז דא א תענית בסולים. וועל פיינד אויס.

טענת פתח פתוח — ביי בוגרת vs. נערה

ר' יואל אשר: אקעי, שוין. זאגט דער רמב"ם ווייטער.

ר' יצחק: איז דאס ווען ער זאגט לא מצאתי דם, אבער טאמער האט ער אן אנדערע טענה.

ר' יואל אשר: ווען ער זאגט לא מצאתי דוחק, ווען ער זאגט לא מצאתי דוחק מיינט ער צו זאגן לא מצאתי דוחק אלא פתח פתוחים מצאתי. איז אין טייטש בלוט איז יא געווען. איז שוין אלעמאל שנותיה. פרעגט מען זיך נאך אויף איר עידזש, שמא בגרת איר? אפשר איז זי שוין א בגרת? מיינט פשוט פון פערצן און העכער? עלטער, יא. שרוב הבוגרות אין להם דוחק שמגישן בו הרבה. בוגרות האבן שוין נישט די דוחק. פארוואס? שהרי גדלה ונתרפאו עבריה, מ'סטרעטשט זיך שוין, די איברים ווערן שוין מער לוסט, וכלו בתוליה. ממילא, די סימן...

ר' יצחק: כלו מיינט נישט ליטערעלי, ווייל בלוט איז נאך דא, אבער ס'ווערט ווייניגער.

ר' יואל אשר: די דוחק גייט אוועק. אבער אם לא בגרה הדעה, אבער אויב זי איז נאך א נארה...

ר' יצחק: דאס איז די ערשטע סטעפ. סאו ווייטער מ'זוכט עצות כאילו. ס'איז דא, אויב זי איז עלטער, איין גוטע תירוץ.

ר' יואל אשר: טאמער נישט, אפשר די סיבה פארוואס ער האט נישט געטראפן די דוחק איז געווען? שמא עוטית, די וועג וויאזוי ער איז באיל געווען איז געווען זייטוועגס, אויב בעלת בנחת הרבה, ער האט עס געטון זייער שטייט, רפוחך לא הרגשת בדוחק. אם אמר, ווייטער, ניין, אלא ודא פתח פתוחו, ס'איז נישט געווען איינע פון די פעלער, האט ער א טענת בתולים. און פאר וועם האט ער די טענת בתולים? איז ער מסביר, לכל בתולה שלא בגרה, בין קטנה בין נערה, בין בריאה בין חולה, שכל בתולה נערה פתחה ששון. ואף על פי שיצא הדם, הולך מצא פתח פתוח, אין כאן בתולים.

ר' יצחק: דוקא א נערה. אויב ס'איז א נערה, און ס'איז נישט דא די תירוצים פון בוגרת איז נישט קיין נערה, אדער אנדערע תירוצים פון... בעיסיקלי, מ'טראסט אים אויב די תירוצים זענען אמת, ביה הטיה אדער נחת, וואטעווער, הייסט עס א גוטע טענה. דאס איז די דעת הרמב"ם. ס'איז דא אנדערע וואס זאגן אנדערש,

ר' יואל אשר: אז מ'קען נישט אזוי זאגן.

ר' יצחק: יש גאונים. אה, אביסל אנדערש. ווייל זיי זאגן בכלל אז ס'איז נישטא אזא זאך פתח פתוח אן דמים. אבער דער רמב"ם זאגט אז ס'איז יא דא אזא טענה, נאר ביי א נערה.

הלכה ה — מחלוקת מיט די גאונים וועגן בוגרת

ר' יואל אשר: און דער רמב"ם, **יש גאונים שהורו**, ס'איז דא פון די גאונים וואס האבן געלערנט, פארקערט, **שהבוגרת אין לה טענת דמים**. נישט אזוי ווי איך האב געזאגט הבוגרת אין לה טענת פתח פתוח, אבער יא טענת דמים. פונקט פארקערט, א בוגרת האט נישט קיין טענת דמים, אייביג מוז א בוגרת האבן א בלוט, אבער פתח פתוח האט זי...

ר' יצחק: האט זי יא.

ר' יואל אשר: האט זי יא מיינט אז מ'האט מען אקעגן איר.

ר' יצחק: רייט, אלעמאל. יש להם מיינט ס'איז נוגע דארט די דין. זאגט דער הייליגער רמב"ם אויף די גאונים, וואס האסט אויסגעפונען ווער זיי זענען געווען?

ר' יואל אשר: סאו, נאכאמאל, די גאונים האבן געזאגט אז וואס? אויב ער זאגט...

ר' יצחק: ס'איז פלעין א שאלה פארקערט. דער רמב"ם זאגט אז איינער פון... ווען ער טענה'ט א בוגרת, דער רמב"ם זאגט אז אויב ער טענה'ט דמים איז ער נאמן, אבער טאמער ער טענה'ט פתח פתוח נישט, זיי זאגן פונקט פארקערט. ווייל טאמער טענה'ט דמים איז ער נישט נאמן, טאמער טענה'ט פתח פתוח איז ער יא. דאס הייסט, נאמן מיינט אז ס'איז נוגע, ווייל ס'איז כאילו מחלוקת איז אין די מציאות כאילו.

ר' יואל אשר: זיי זאגן אז די מציאות איז פארקערט. זיי זאגן אז בוגרת האט נישט קיין דמים,

ר' יצחק: אבער ער האט יא א... וואס דער רמב"ם רופט דוחק, וואס איז די אפעסיט פון פתח פתוח.

דער רמב"ם'ס תשובה: טעות אין די נוסחאות פון די גאונים

ר' יואל אשר: אבער זאגט דער רמב"ם, **ואין דרך התלמוד מראה דבר זה.** דער דרך התלמוד ווייזט נישט, ווען מ'לערנט די גמרא זעט מען נישט ווי די גאונים.

ר' יצחק: אינטערעסאנט.

ר' יואל אשר: דער דרך התלמוד מיינט ער צו זאגן אז ס'שטייט נישט מפורש נישט אזוי ווי זיי, אבער פון אפלערנען די סוגיא זעט אים אויס נישט ווי זיי.

ר' יצחק: איך מיין אז ס'שטייט יא. דער רמב"ם זאגט יא. ווער?

ר' יואל אשר: נאכדעם פירט ער ארויס... **וטעות בנוסחאות שלהם.** זיי האבן געמוזט האבן א טעות אין די נוסחאות פון

ר' יצחק: די גמרא וואס זיי האבן געהאט.

ר' יואל אשר: **כבר בדקתי על ספרים רבים וקדמונים.** דער רמב"ם איז געווען א שטארקער ריסורטשער וואס האט געטשעקט כתבי ידות, און ער האט נישט געלערנט די ליטווישע דרך הלימוד אז מ'טאר

ר' יצחק: נישט טשעקן כתבי ידות. דו ווייסט אז בזמן הקדמונים פלעגט מען נאר לערנען פון ספרים רבים וקדמונים?

ר' יואל אשר: אבער רבים מיינט צו זאגן אז ער האט געטשעקט מערערע גירסאות.

דיגרעסיע: דער חזון איש'ס שיטה וועגן כתבי יד

ר' יצחק: יא, יא. אבער דו דארפסט געדענקען היינט, די גאנצע שיטה פון די חזון אישור, וואס מ'איז נישט כסף יד, איז נאר מעגליך נאכדעם וואס ס'איז דא א דרוק. אמאל האט מען נאר געלערנט פון כסף יד. סאו שטעל דיר פאר די גמרא, ס'איז דא צוויי גמרא'סט, אוודאי טשעקסטו. ס'איז דאך נאר געווען כסף יד.

ר' יואל אשר: איך מיין צו זאגן דרך... אקעי, לאמיר נישט...

ר' יצחק: ניין, ניין, איך מיין ערנסט.

ר' יואל אשר: די כסף רבים וקדמונים מיינט איך האב גוט נאכגעקוקט די נוסחאות.

ר' יצחק: יא. יא, אבער דאס איז... דער חזון איש האט אויך געקוקט מער ווי איין דרוק. דאס הייסט, אפשר איז נאר דא איין דרוק. אבער וואס דער חזון איש האט געזאגט אז א כתב יד איז נישט בעסער פאר יד דרוק, ס'איז זייער א פאני שיטה. ווייל שטעל דערפאר איז נישט דא קיין דרוק, וואלט מען לכתחילה געלערנט פון כתב יד, און מ'וואלט געדארפט מברר זיין וועלכע איז א גוטע שיטה.

ר' יואל אשר: איך האב נישט געמיינט אינגאנצן עפעס אנדערש. איך האב נישט געוואלט אז מ'זאל אוועקנעמען תוספות קשיא, ווייל איך האב געוואלט אז מ'זאל גיין ווייטער פון אלע... אבער די ריאליטי,

ר' יצחק: מ'לייבט ריאליטי.

דער רמב"ם'ס מסקנא: אין לבוגרת אלא טענת דמים בלבד

ר' יואל אשר: אקעי, כבר אבער דארף מען זאגן רבינו, די חזון איז א פוסט-טריק שיטה. איך האב געטראפן אז דאס וואס די גאונים האבן געקענט אנדערש אפלערנען אין די סוגיות איז געווען ווייל זיי האבן געהאט אנדערע גירסעס. אבער די ריכטיגע גירסעס איז אזוי ווי איך האב געזאגט, **שאין לבגרת אלא תענית דמה בלבד.**

ר' יצחק: ער ברענגט אז ס'איז ליטעראלי א שיעורי גמרא וואס מ'דארף זיין גורס פארקערט. דאס הייסט, דרך התענית מיין איך אין די לשון וואס דער רמב"ם נוצט אויכעט אין... אויב איך געדענקט אין די הקדמה צו... דו געדענקסט אזא לשון שדרך התלמוד דרך עמוקה הוא עד מאד, ואין דרך עמוקה צו פירוש המשנה מיינעך?

רמב"ם הלכות אישות פרק יא — טענת בתולים (המשך)

הלכה יא (המשך) — יסוד הנאמנות: חזקת "אין אדם טורח בסעודה ומפסידה"

ר' יצחק: ער ברענגט אז ס'איז ליטעראלי א שיעור אין גמרא וואס מ'דארף זיין גורס פארקערט. דאס הייסט, דרך התלמוד מיין איך איז די לשון וואס דער רמב"ם נוצט אויך, איך געדענק אין די הקדמה צו... דו געדענקסט אזא לשון שדרך התלמוד דרך עמוקה היא עד מאד? צו פירוש המשניות מיין איך. דרך התלמוד איז כאילו לערנען גמרא, איך ווייס נישט פונקטליך וואס איז די טייטש, מ'דארף טראכטן.

ר' יואל אשר: פארוואס האט דער רמב"ם למשל אריינגעלייגט די זאך? ווייל מענטשן האבן געוואוסט פון די גאונים?

ר' יצחק: ער זאגט אז רבנו חננאל האט אזוי גע'גורס'ט. ניין, ס'איז אינטערעסאנט. איך האב בערך געמאכט א ליסט פון אלע פלעצער וואס דער רמב"ם ברענגט יא,

ר' יואל אשר: ער קריגט מיט די גאונים.

ר' יצחק: מסתמא די ריזען איז פראקטיש. ס'איז א קשיא, ווייל דער רמב"ם דארף דאך שרייבן נאר אין הלכה. איך שטעל דיר פאר אז ס'איז פראקטיש, ווייל דאס איז געווען,

ר' יואל אשר: יעדער איינער האט געוואוסט אז ער

ר' יצחק: האט געזאגט אז ער דארף עס שולט זיין. לכאורה.

דער רמב"ם'ס הסבר: די חכמים האבן מתקן געווען די כתובה און די נאמנות

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער.

ר' יצחק: עד כאן איז, האבן מיר געלערנט די כללים פון טענת בתולים. יעצט קומט דער רמב"ם מסביר זיין פארוואס. פארוואס ארבעט די טענה?

ר' יואל אשר: ער זאגט אז מ'גלייבט דעם מאן. פארוואס? נאר אויב די פרוי איז ברי און דער מאן איז שמא, דעמאלטס גלייבט מען דעם מאן. אבער וועןביידע איז ברי, ביידע זאגן מיט א זיכערקייט, גלייבט מען דעם מאן. פארוואס טאקע?

ר' יצחק: און אויך, דער מאן ברי ושמא, ס'איז אביסל מער פון דעם, ביידע ברי ושמא. זי טענה'ט, פארענטפערט אויך וואס ער האט געזען, רייט? זי זאגט "איני בתולה, נאר איך האב א גוטע תירוץ." סאו כאילו ביידע קענען בלייבן גערעכט. ער זאגט נאר "אפשר ביסטו נבעלת." אקעי, אפשר נישט.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, די סיבה פארוואס מ'גלייבט אים איז ווייל **"חכמים הם שתיקנו עיקר כתובה לאשה".** די חכמים האבן מתקן געווען די עיקר כתובה לאשה, די מנה מאתיים. **"והם תקנו ואמרו שכל הטוען טענת בתולים והאשה מכחשת אותו"**, אז יעדער מאן וואס טענה'ט טענת בתולים און טענה'ט אז זי איז נישט געווען בתולה, און די פרוי לייקנט אים אפ.

דאס הייסט נישט לייקנט אים אפ אויף א וועג אז... ווען ער טענה'ט טענת בתולים בוודאי, און די פרוי לייקנט אים אפ, און ס'איז יעצט די שאלה וועם גלייבט מען, איר אדער אים? און דאס איז די ווארט דא "מכחשת", אז ס'איז אדער איר אדער אים. ס'איז נישט ווען... ווען איר גרסה בארויגט זיין פראבלעם, איז דעמאלטס איז ער נאמן, ועליה להביא ראיה, זי דארף ברענגען א ראיה, נישט ער, ולא עליו.

פארוואס? **שחזקה היא שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה והופך שמחתו לאבל.** א מענטש מאכט א נשואין על דעת אז ער נעמט א בתולה, ער מאכט די מין חתונה, יא? א בתולה איז מיט שבע

ר' יצחק: ברכות און א פולע זאך.

ר' יואל אשר: און ער פרייט זיך דאך, ער מאכט א שמחה, אזוויוי מיר האבן געלערנט אז מ'דארף האבן אפאר טעג אנצוגרייטן א חתונה, ס'איז א גרויסע שמחה. און יעצט איז א גרויסע בושה, יעדער איינער איז געווען נעכטן און געטאנצן, און יעצט זיין טאטע, יעדער איינער הייבט אן וויינען, אוי, ער איז נבעבך אריינגעפאלן. א מענטש טוט דאס נישט, א מענטש וואלט דאס נישט געטון ווען ס'וואלט נישט געווען עכט. ער איז דאך בשמחה, ער וויל זיין בשמחה.

דיון: איז "אין אדם טורח בסעודה" א פיזישע אדער עמאציאנעלע חזקה?

ר' יצחק: אין אדם טורח בסעודה ומפסידה והופך שמחתו לאבל. איך וואלט געטראכט,

ר' יואל אשר: אבער דער רמב"ם מיינט צו זאגן אז אין אדם טורח בסעודה ומפסידה איז נישט א פראקטישע זאך ווייל ער האט געספענדט געלט, ווייל דעמאלטס וועט איינער אריינקומען און זאגן, וואס טוט זיך אויב איינער האט אים אינגאנצן אויסגעצאלט די חתונה? זאגט דער רמב"ם, אבער די ווארט איז נישט די פיזישע סעודה, ס'איז די מצב רוח, ס'איז דאס אז ער האט געמאכט א שמחה.

ר' יצחק: אבער למעשה, אונז האבן מיר געזען אז ס'איז דא אזעלכע הלכות אז מ'דארף טורח זיין שלשה ימים.

ר' יואל אשר: גוט, גוט, גוט. אבער וואס טוט זיך, דו ווייסט, ס'איז א רייך קינד וואס דער טאטע האט אים אראפגעשיקט מיט אן עראפלאן, און ער האט אים אראפגעשיקט א גאנצע סעודה. אבער די ווארט איז, די אין אדם טורח בסעודה איז נישט עפעס א פיזישע, ווייל ער האט זיך אנגעשטרענגט, נאר ווייל ס'איז א שמחה, ער וויל זיין א נארמאלע חתן.

ר' יצחק: ס'איז נישט קלאר, אבער ס'איז יא דא אזא שאלה. איך זע אז איינער האט שוין געזאגט די תירוץ, אז דער רמב"ם איז משמע אז ס'איז לאו דווקא די סעודה און די צאלן. אה, די מאירי. די מאירי? ניין, חושן משפט א' אבן העזר. יא.

ביי די ווער, איך קען, לאמיר זאגן זיין טאטע האט אים געמאכט די שידוך, ער איז נישט בעצם העפי, ער זוכט זיין וועג ארויס. איך קען דיר פארשטעלן א קעיס וואס איז דווקא א גוטע ריזן פארוואס ער זאל מאכן א הופך שמחתו לאבל.

ראיה פון ברכות — טרדת בתולים

ר' יצחק: נאכאמאל,

ר' יואל אשר: זי איז די וואס טענה'ט אז זי וויל די געלט. קודם כל, לאמיר טראכטן, אן די אין אדם טורח בסעודה ומפסידה, וואלט מען דאך געקענט זאגן אז זי וויל באקומען מער געלט, יא? סתם אזוי אז זי וואלט געוועז עפעס אזא מין מוציא מחבירו.

ר' יצחק: איך בין נישט עקזעקטלי, ווייל ס'איז א חזקה. ער האט דאך שוין צוגעזאגט. ער האט צוגעזאגט שטייט נישט סתם אזוי,

ר' יואל אשר: סיי מנה. על די חלק וואלט ער געזאגט אז ס'הייסט שוין ווי... א כתובה הייסט שוין ווי געגעבן. נו, די אנדערע האבן געלערנט אז ס'איז א שטר,

ר' יצחק: ס'איז א התחייבות. איך ווייס נישט אויב ס'העלפט.

ר' יואל אשר: איך זאג אז א מאן זוכט נישט קיין בושות, א מאן וויל עס נישט טון.

ר' יצחק: איך טראכט אז דאס איז א געוויסע טשעקס און באלאנסעס. די גאנצע כתובה איז אזוי ווי לטובת האישה, שלא תהא קלה בעיניו. פון די אנדערע זייט, מענער האבן נאך די חששות פון בתולים. אפשר דאס איז די ווארט. אמאל איז געווען דאס א גרויסע דאגה.

די גמרא זאגט אז... אה, דארט איז די ראיה. זיי האבן גערעדט אנהייב שיעור, אבער יעצט האבן זיי זיך דערמאנט. ס'איז דא א מפורש'ע גמרא אין ברכות אז א חתן איז פטור מקריאת שמע אם לא עשה מעשה. פארוואס? ווייל ער איז טרוד בטרדת בתולים. אזוי שטייט, טרדת בעילת מצוה, שמא לא ימצאנה בתולה. אזוי שטייט אין רש"י. יא, יא.

ר' יואל אשר: איז די עצם טרדה פון די ערשטע ביאה.

ר' יצחק: איינע פון די זאכן, אוודאי. אזוי זאגט רש"י, אויב איך געדענק, אז ס'איז א טרדה פון די... טרדת בעילת מצוה,

ר' יואל אשר: די ערשטע בעילה. יא,

ר' יצחק: אויב איך געדענק, שטייט אין רש"י אזוי. אזוי זאגט רש"י, חושש שמא לא ימצאנה בתולה. סאו, כדי צו בארואיגן די כלה, וועט מען געבן א כתובה. און כדי צו בארואיגן די חתן, זאגט מען אים, "נא פראבלעם, ער וועט זאגן אז זי איז נישט קיין בתולה, מען גלייבט דיר, קענסט פטור ווערן."

אזוי זאגט דער רמב"ם, "שמא לא ימצאנה בתולה" דא אין פירוש המשניות. איך געדענק רש"י זאגט אויך אזוי דארט. ס'איז דא אנדערע פשטים. ס'איז טאקע אביסל... פאר אונז פארשטייען מיר עס נישט, אבער ס'זעט אויס אז ס'איז געווען אמאל די מעשה, ס'איז געווען א גרויסע זאך. איז...

קלארשטעלונג: מקח טעות אויף די כתובה

ר' יואל אשר: שוין. אקעי. אבער א מינוט, לאמיר דאך טרייען צו דערמאנען. די גאנצע ווארט דא איז צו ער זאל באצאלן מנה, אדער ער וויל קענען זאגן מקח טעות?

ר' יצחק: מקח טעות מיינט, און ממילא דארף ער נאר צאלן א מנה.

ר' יואל אשר: ניין, נישט מקח טעות. ממילא איז די קידושין נישט קיין קידושין? ניין. דאס טייטשט דאס ווארט מקח טעות, ניין?

ר' יצחק: מקח טעות אויף די כתובה.

ר' יואל אשר: כתובה. אה, איך ווייס נישט. ער האט געשריבן די כתובה,

ר' יצחק: דו האסט געגעבן א גט יעצט. אפשר, אויב ס'איז... איך מיין, ער קען נישט זאגן אז ער מוז געבן א גט, ווייל ער האט נישט קיין ראיה אז זי איז נבעלה.

ר' יואל אשר: ער האט אויך נישט קיין ראיה אז זי איז נבעלה. נאר ער איז בועל געווען על דעת אז זי איז אן אלמנה, אדער... איך ווייס נישט וואס איז א קידושין,

ר' יצחק: א קידושין, א קידושין. ס'איז כאילו א כתובה. ער איז פטור פון זיין מסיים זיס, ער באקומט נאר אלמנה. דאס איז דאך די גאנצע שמועס, מיין איך. מ'דארף טאקע פארשטיין, מ'דארף לערנען בעסער. אבער די רמב"ם איז נישט געשטאנען, ס'איז נאר געשטאנען וועגן מפסיד זיין די כתובה. קוק ווייטער, ער וועט זען, אבער די ענד פון די פארק וועט מען זען. די עיקר שמועס איז דאס. זאגט דער רמב"ם נאך

הלכה יב — ביז ווען קען ער טענה'ן טענת בתולים

ר' יואל אשר: א פאר פרטים וועגן דעם. **"ועד מתי יש לו לטעון טענת בתולים?"** ביז ווי לאנג קען א מאן זיך דערמאנען און קומען צו בית דין און זאגן אז איך וויל אז ווען איך גיי מיך גט'ן זאל זי נאר באקומען א מנה,

ר' יצחק: יא? **"אם נסתרה מיד"**. וואס הייסט נסתרה? אז שפעטער האט ער זיך מתייחד געווען מיט איר, רייט?

ר' יואל אשר: אויב האט ער געלעבט מיט איר נאכדעם,

ר' יצחק: נאך די ביאה ראשונה איז געווארן א נסתרה, אזוי מיין איך,

ר' יואל אשר: איז די טייטש שטימט? ווייל אויב ער וואוינט מיט איר ווייטער,

ר' יצחק: איז מיד, ער גלייבט אים נאר גלייך. פארקערט, נאר גלייך מעג ער. "מיד" מיינט "עד מיד". דאס הייסט, די רגע, אין אנדערע ווערטער, אויב שפעטער האט ער זיך מתייחד געווען מיט איר, איז פשט אז ער האלט יא פון איר. ער מוז גלייך גיין אין בית דין, אזוי ווי די בית דין זיצט דאנערשטאג כדי צו סאלוון די פראבלעם. דאס הייסט, די חתונה איז מיטוואך כדי צו סאלוון די פראבלעם.

שטעל דיך פאר, ווען איז די חתונה? מיטוואך. פארוואס מיטוואך? יא, אונז האבן זיך געטראכט, פארוואס זאל מען האבן א פראבלעם, זאל מען קענען גלייך גיין אין בית דין.

ר' יואל אשר: א מאדנע, פאר די ירושה, פאר ווען ס'גייט זיין הונדערט און פערציק.

ר' יצחק: אקעי. **"ואם לא נסתרו אפילו לאחר שלשים יום".**

ר' יואל אשר: דאס הייסט, זיי האבן נישט געלעבט צוזאמען, אפילו לאחר שלשים יום.

ר' יצחק: דאס הייסט, ער קען אויף אייביג בעיסיקלי זאגן דאס. ווי לאנג ער איז נאך נישט צוריק מיט איר, קען ער זאגן די טענות.

ר' יואל אשר: אפילו לאחר שלשים יום זאגט מען נאך נישט פאר אייביג. מ'דארף וויסן,

ר' יצחק: ס'שטייט נישט קיין לימיט, ס'שטייט נישט "עד שלשים יום".

ר' יואל אשר: דאס הייסט, ווייל אויב ער איז נסתר מיט איר, קען ער מער נישט זאגן אייביג, ווייל איך זע דאך אז ער לעבט מיט איר זייער שיין,

ר' יצחק: און דו האסט נישט קיין טענות. יא, עפעס אזוי.

הלכה יג — פסק הגאונים: תוספת כתובה

ר' יצחק: זייער אינטערעסאנט. יעצט קען מען לערנען א פסק פון די גאונים. **"הורו כל הגאונים"**, יא, אלע פון זיי.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **"הורו כל הגאונים שזה שאמרו חכמים שהוא נאמן אם הכחישתו"**, אז ווען ביידע זאגן, ער זאגט "לא מצאתי בתולים", זי זאגט "כן יא בתולים", און דעמאלטס זאגט מען אז מ'גלייבט אים וועגן דעם "אינו מטריח בסעודה", דאס אלעס איז **"להפסידה עיקר כתובה"**, ס'איז מפסיד זיין די עיקר כתובה, די עצם מצוה פון כתובה, די מאתים. **"אבל התוספת יש לה"**. אבער אויב זיי האבן געשריבן ביי די כתובה, האבן זיי געשריבן אנדערע סכומים וואס דער מאן נעמט זיך אונטער, דער מאן האט צוגעלייגט תוספת כתובה, יא? דאס איז "יש לה", דאס דארף ער יא געבן.

ר' יצחק: פארוואס? "אלא אם כן", כביכול ווייל די נאמנות איז נאר פאר די תקנת חכמים. די תוספת כתובה האט ער דאך אליינס צוגעזאגט.

דיון: פארוואס איז די חזקה נאר אויף עיקר כתובה?

ר' יואל אשר: ס'איז זייער אינטערעסאנט. ווען זיי האבן געלערנט "חכמים הם שתקנו והם הסכינו", איז עס אליין א מאדנע זאך, ווייל פארוואס איז נישט געגוג פלעין חזקה? פארוואס זאגן חכמים? ווייל די חכמים זאגן אז ס'איז דא א חזקה. איבעראל חזקה איז גענוג. דא זעט אויס אז ס'איז דא עפעס א מער.

דאס הייסט, די חזקה איז עפעס אזא קוועסטשענעבל חזקה, ס'איז נישט אזא גוטע חזקה. איך ווייס, מ'קען טרעפן ריזענס. אפשר קען מען זאגן אז יעדע פרוי האט אויך א חזקה אז זי איז א בתולה ביז אונז ווייסן אנדערש, יא, למשל. נאר ס'איז עפעס אזא היי מורי והיי מורי, אז אין אזא פאל, ווייל ס'איז דא די חזקה, האבן זיי נישט מתקן געווען קיין כתובה.

סאו ממילא, דאס איז נאר אויף די כתובה וואס די חכמים האבן צוגעלייגט, האבן די חכמים אויך געמאכט די שוואכערע חזקה. אבער תוספת וואס ער האט צוגענומען געלט, האט ער זיך ענדגילטיק גענומען געלט. און אויף דעם זאגט מען נישט אז איינער טרח בסעודה וואס סעודה זאל עס אוועקנעמען, **אלא אם כן נודע בראיה ברורה שהיתה בעולה, או שהודתה לו שהיא בעולה קודם שנתארסה והטעתו.** זי האט מודה געווען, אדער ער האט א ראיה ברורה,

ר' יצחק: אבער סתם פאר'ן נישט האבן בתולים איז נאכנישט

ר' יואל אשר: קיין סיבה אז א מענטש וואס איז נעכטן געווען עקסייטעד און געשריבן א גרויסע כתובה, זאל זיך יעצט ארויסדרייען פון דעם.

ר' יצחק: איז די דעת הגאונים, און דער רמב"ם פסק'נט עס, ער דינגט זיך נישט מיט דעם. דער רא"ש פסק'נט עס. אבער דער רא"ש זאגט אז טרח בסעודה קען גיין אויף די תוספת כתובה, ווייל תוספת געבט ער דאך אויך ווייל ער איז אזוי העפי מיט זיין כלה און אזוי ווייטער. אבער דער רמב"ם זעט אויס פסק'נט ווי די גאונים, און ממילא זאגט דער רמב"ם, אויב אזוי, וואס געשעט? אויב ס'איז נישטא קיין נאמנות.

ר' יואל אשר: נאכאמאל, אבער דאס איז א למדנ'ישע נושא, סיי די היי מורי והיי מורי, ממילא איז עס א שוואכע חזקה.

טענת בתולים: הלכות תוספת כתובה, שבועות, ומקח טעות

הלכה: דין תוספת כתובה ביי טענת בתולים

ר' יצחק: דער רמב"ם פסק'נט עס, ער דינגט זיך נישט מיט דעם. דער רמב"ם זאגט אז "טורח בסעודה" קען גיין אויף תוספת כתובה אויך, ווייל תוספת געבט ער דאך אויך ווייל ער איז אזוי העפי מיט זיין כלה און אזוי ווייטער. אבער דער רמב"ם זעט אויס פסק'נט עס איבער די גאונים. ממילא זאגט דער רמב"ם, אויב אזוי וואס געשעט? אויב ס'איז נישטא קיין נאמנות...

ר' יואל אשר: אמאל, נאכאמאל, דאס איז א לומדישע נושא. סיי די "הן הן עדי" און "הן הן עדי", מיינס איז א שוואכע חזקה.

ר' יצחק: נישט שוואכע חזקה, ס'איז א חזקה, ס'איז א באלאנס. מ'געבט אים די נאמנות. ביי די וועי, יעדע סינגל זאך וואס די רבנים זאגן, זאגן זיי. גארנישט איז עכט. ס'איז נישטא אזא זאך א חזקה וואס איז עכט.

ר' יואל אשר: חזקה איז אז די חכמים זעען אזוי אויס. איבעראל ווען מ'זאגט חזקה, זאגט מען נישט "הן הן עדי" און "הן הן עדי".

ר' יצחק: ס'איז דא חזקה אויך, ס'איז דא ראיות אויך. אבער אוודאי, דאס האבן די חכמים געזאגט, האבן די חכמים געזאגט אז ס'איז א דין. דאס האט ער אליינס געטון, איז נישטא די חזקה. אזוי האט דער ראשון גאון גע'טענה'ט. מ'קען זיך דינגען אויף דעם גאון אז מ'וויל, אבער דער רמב"ם האט דאך נישט געהאלטן ביים דעם.

איז יעצט, מיר דארפן וויסן אויב אזוי וואס געשעט להלכה? די הלכה איז וואס? אזוי ווי יעדער איינער וואס איז א כופר הכל, יא? יעדע מאל וואס ס'קומט איינער און ער זאגט "דו ביסט מיר שולדיג געלט", און יענער זאגט "ס'הייבט זיך נישט אן".

ר' יואל אשר: און וואס געשעט? ער איז פטור.

ר' יצחק: אבער אויב ער איז מודה במקצת, א חלק איז ער מודה, איז ער חייב א שבועה.

דער רמב"ם'ס פסק: שבועה אויף תוספת, חרם אויף עיקר

ר' יואל אשר: סאו אזא מאן וואס האט געמאכט תוספת כתובה, און נאכדעם טענה'ט ער בתולים, און זי טענה'ט צוריק, וואס וועט זיין די הלכה? נאך די פסק פון די גאונים וועט זיין אזוי, אז די טענה, ער גייט נישט זיין אויטאמאטיש גערעכט וועגן די חזקה. נאר וואס דען? וויאזוי דען קען ער זיך ארויסדרייען פון געבן די תוספת?

"לפיכך יש לו להשביעה בנקיטת חפץ". דא קען דער מאן איר משביע זיין. ער קען זאגן, "דו ווילסט נעמען די תוספת כתובה? שווער מיט א נקיטת חפץ, מאך א געהעריגע שבועה, און נאר דעמאלטס וועסטו קענען נעמען." **"כדין כל הנשבעין ונוטלין"**, אזוי ווי דער דין איז דאך אייביג אז דער וואס נעמט... דא זעען מיר אונז אנדערש, אז דער וואס שטייט אין כתובה הייסט נאך נישט ווי ס'איז שוין גבוי אדער וואס. **"כדין כל הנשבעין"**, אזוי ווי די דין פון מענטשן וואס זענען "נשבע ונוטל", אז אסאך מאל קען דער מוחזק אין די געלט יענעם מחייב זיין מיט א שבועה, "אויב דו ווילסט יא נעמען, דארפסטו געבן א שבועה". **ואחר כך תגבה תוספת**, נאר נאכדעם וואס זי קען ברענגען א באווייז אויף די תוספת.

ר' יצחק: דאס הייסט, מ'גייט צוריק צו די נארמאלע געוועונליכע הלכות.

ר' יואל אשר: ס'פאלט אוועק די חזקה פון אין אדם טורח בסעודה. איז אז ער...

ר' יצחק: וויאזוי הייסט עס, וואו בין איך דא? סאו בעיסיקלי...

דיסקוסיע: פארוואס קען זי אים נישט משביע זיין אויף תוספת?

ר' יואל אשר: איך וואלט עס געזאגט אזוי: לויט ווי דער רשב"א לערנט, איז די חזקה אין אדם טורח בסעודה א געהעריגע חזקה. ס'איז נישט עפעס א הי אמר והי אמר, נאר ס'איז א געהעריגע חזקה. ממילא האט ער די חזקה אויך אין אזא פאל, אויך אויף די תוספת כתובה. וועלכע רשב"א? דער רשב"א מיין איך.

אבער דער רמב"ן מיט די אלע גאונים האבן עס אנגעקוקט ווי די חזקה אין אדם טורח בסעודה איז נישט קיין אמת'דיגע חזקה, נאר ס'איז עפעס אן ענין פון ווייל ס'איז נאר א דין דרבנן, ווייל כתובה איז נאר א דין דרבנן, האבן זיי אין אזא פאל אים נישט מחייב געווען צו געבן א כתובה ווען ס'איז דא עפעס אזא שטיקל חזקה פון אין אדם טורח בסעודה.

ממילא, וואס ווערט די דין? ווערט די דין אזוויוי אנדערע מוחזק וואס טענה'ט אנטקעגן די וואס ווילן מוציא זיין, וואס כל הנשבעים, אויב מאכט זי א שבועה צו קענען אים מוציא זיין. אבער לויט די חשבון וואלט דאך א מענטש געקענט זאגן פונקט פארקערט, אז אויב ער וויל נישט געבן די תוספת כתובה, זאל ער שווערן.

אבער **ואין לה היא להשביעו, שלא מצאה בתולה, ואחר כך תפסיד עיקר כתובה, שהחזקה היא שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה.**

ר' יצחק: אויף די חזקה האט זי נישט...

ר' יואל אשר: באקומען די רעכט פון אים משביע זיין, ווייל ס'איז נאך אלץ דא די חזקה אין אדם טורח בסעודה.

ר' יצחק: אבער ווייטער, די חרם וואס מ'האט געלערנט פריער, קען מען טון. **ויש לה להחרים סתם**, ווייל מ'מישט אן לשקר. אבער נאכאמאל, זיי האבן געזאגט פשוט דערציילט. אויף עיקר כתובה איז ער באגלייבט. ס'קען נישט זאגן, שווער מיר, שבועת היסת...

ר' יואל אשר: ווייל איך האב געזאגט איינעם איז טריח בשעת. ס'איז גענוג מחיב צו זיין צו באצאלן די חכמים.

ר' יצחק: ס'איז גענוג געבן צו פטר'ן...

ר' יואל אשר: יא, פון די מסייע.

ר' יצחק: ס'איז גענוג געבן צו פטר'ן פון צאלן. עס קען נישט מאכן א שבועה קעגן דעם. עס קען מאכן א חרם. חרם קען מען אלעמאל מאכן.

ר' יואל אשר: איך פארשטיי נאך אלץ נישט פארוואס זי קען נישט זאגן אויף די תוספות כתובה אז נישט איך זאל שווערן, נאר דו זאלסט שווערן זיך צו פטר'ן פון צאלן תוספות כתובה.

ר' יצחק: נאכאמאל.

ר' יואל אשר: פארוואס זאגט ער ואין לה להשביעו אויף די עיקר כתובה? פארוואס זאגט מען נישט אז א פאל זי וויל נישט שווערן? קען זי זאגן, אויב דו ווילסט מיר נישט צאלן תוספות כתובה, זאלסטו שווערן.

ר' יצחק: וואס איז די שאלה? ווען?

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך אויב זי זאגט, אויב דו ווילסטו נישט באצאלן תוספת כתובה, יא? אונז האבן דאך געלערנט אז תוספת כתובה קען זי באקומען בשבועה. נאר בשבועה.

דיסקוסיע: די מעכאניזם פון נשבע ונוטל

ר' יצחק: ס'איז דא א שטר, יא? וואס איז די מעשה? וואס איז די מעשה? ס'איז דא א שטר וואס זאגט, איך בין דיר חייב אזויפיל און אזויפיל געלט, יא? ער טענה'ט אז ער האט א ריזן פארוואס ער איז נישט שולדיג, יא? וואס איז די הלכה? מ'האט א הלכות טוען ונטען וועגן דעם. וואס איז די הלכה?

ר' יואל אשר: אייביג קען זיין פאל אז ישבע ויטול.

ר' יצחק: אזוי האלטן די גאונים. דו קענסט זיך דינגען אויף די הלכות, ס'איז דא מענטשן וואס דינגען זיך אויף די עיקר הלכה, אויף די נשבע ונוטל. אבער די גאונים האלטן אז די נארמאלע קעיס, אן קיין שום ספעציעל הלכות חזקה, וואלט געווען אזוי, ממילא איז זי נשבע ונוטל.

ר' יואל אשר: לויט דעם, פארוואס ברענגט ער אריין דעם "ואין לה להשביעו"? ווייל איינמאל האט ער אריינגעברענגט די נושא פון השבעות זיין...

ר' יצחק: ער האט שוין איבערגעזאגט נאכאמאל וואס ער האט געזאגט פריער. ער זאגט נאכאמאל וואס ער האט געזאגט פריער. "ואין לה להשביעו" איז נאר צו איבערצוזאגן אז די... יא, דא די חזקה. דאס איז דאך די גאנצע זאך וואס די גאונים האבן זאגן.

ר' יואל אשר: פארוואס דארף עס דא שטיין? זאגט ער אזוי, איינמאל די גאונים האבן געזאגט אז די חזקה איז א שוואכע חזקה און ס'ארבעט נישט אויף תוספת, נאר עפעס איז א הם אמרו והם אמרו, וואלסטו אפשר געקענט טראכטן אז זי קען אים משביע זיין אויכעט? זאגט ער, ניין, די חזקה ארבעט אויכעט אויף אים נישט צו קענען משביע זיין, נאר מחרים זיין.

ר' יצחק: דאס האט ער שוין געזאגט פריער, אבער חרם קען זי אים יא מאכן.

ר' יואל אשר: אזוי ווי זיי האבן געלערנט אויף דעם פאל, האבן זיי עס נאכנישט געלערנט, זיי האבן געלערנט וואס ער קען אים מאכן.

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם, אז לויט די זעלבע מהלך פון די גאונים, אז מ'קען מאכן חרמות סתם עניטאים וואס איך האב א טענה אויף יענעם, און יענער איז גערעכט אין בית דין, קען איך מיר צולייגן א חרם, ווייל די גאונים האבן געטראכט אפשר גייט דאס העלפן, קען זי אויך מאכן די חרם סתם אז ווער ס'טענה'ט שקר, דאס הייסט, ער טענה'ט אז זי איז נישט קיין בתולה, און זי האלט אז ס'איז שקר, זאל זיין א חרם, אפשר וועט עס העלפן, וועט ער מודה זיין.

ר' יואל אשר: איך ווייס. סאו, יא, דו האלטסט די וואך טאג נאך די חתונה, מ'האט שוין געמאכט חרמות מיט השבעות. יא. יעצט...

הלכה: "חוזר וכותב לה מאה" — ווען ער וויל בלייבן מיט איר

ר' יצחק: יעצט איז אזוי. סאו, איך מיין אז די ווארט איז אזוי: נארמאל ווען איינער זאגט אז זי איז נישט קיין בתולה, אפשר נארמאל גייט ער איר געטן יעצט, אבער ער גייט איר געטן פאר פרי, פאר טשיפער. פאר פרי אדער פאר טשיפער ווענדט זיך, יא? אויב ס'איז א מקח טעות, איז עס אינגאנצן פאר פרי. אויב ס'איז טשיפער, דארף עס טשיפער.

ר' יואל אשר: האט זי די רעכט צו מאכן די חרם.

ר' יצחק: סאו, אלע טענות בתולים איז וואס? וויפיל דארף ער איר צאלן אויב ער איז גערעכט און ער געט איר א גט?

ר' יואל אשר: אויב איז ער נאמן, נאר אמונה, יא? גארנישט. אויב איז ער נאמן נאר אמונה. אדער אויב זאגט ער מקח טעות, ממילא בין איך קיינמאל נישט געווארן מחויב בכלל אין כתובה.

ר' יצחק: דער רמב"ם האט נישט געזאגט, אמת? זאגט דער רמב"ם, וואס איז טאמער ער וויל בלייבן מיט איר נאכדעם וואס מ'האט אים געגלייבט מיט זיין טענת בתולים און זי האט פארלוירן עיקר כתובה?

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם איז די הלכה אז ער דארף מאכן א נייע כתובה, **"חוזר וכותב לה מאה"**. ער דארף איר מאכן א כתובה פון מאה. פארוואס? ווייל די עיקר כתובה האט זי שוין פארלוירן מיט זיין נאמנות, און יעצט אז ער וויל וואוינען מיט איר, דארף ער איר דאך געבן א כתובה, אזוויווי מיר האבן געלערנט, **"שאסור לאדם לשהות עם אשתו שעה אחת בלא כתובה כמו שביארנו"**. היות אז ער טאר נישט וואוינען מיט איר אן א כתובה, אויב וויל ער יא ווייטער וואוינען מיט איר, דארף ער איר געבן א נייע כתובה פון בעולה.

דיסקוסיע: וואס מיינט מקח טעות ביי קידושין?

ר' יצחק: יעצט, ס'איז זייער פאני, ווייל די בעיסיק שאלה וואס אונז פרעגן, איך פיל אלעמאל אז דאס איז די בעיסיק תירוץ, אז דער רמב"ם האט נישט געזאגט וואס געשעט ווען ס'איז טענת בתולים וואס ארבעט, און ער האט נישט געזאגט וואס ער וויל טון, דער מענטש, וואס איז די נארמאלע קעיס. און ממילא, געווענליך ווען מ'זאגט לשון מקח טעות, מקח טעות מיינט נישט אז איך דארף געבן אמונה, מקח טעות מיינט די גאנצע זאך אז... און לכאורה דארף עס מיינען אז ער דארף נישט געבן קיין גט אויך נישט.

אבער דא זעסטו אין די הלכה אז ס'איז נישט אמת, ווייל דו זעסט אז זיי קענען מקיים זיין. וואס הייסט מקיים זיין? געבן איר? האבן מיר שוין געלערנט פריער, מקיים זיין מיינט געבן א נייע קידושין? ס'איז נישט משמע אזוי. זייער פאני.

סאו, ס'איז זייער נישט קלאר. ס'איז דא אחרונים, פארשידענע אחרונים וואס רעדן וועגן דעם, וואס איז די הלכה, וואס ער מיינט. ס'איז דא וואס טענה'ן אז א טוען טענת בתולים דארף טאקע נישט אפילו קיין גט. אבער ס'קען זיין אז די נושא איז נישט אזוי שטארק די גט, ווייל דאס איז שוין טעכניקל, די בית דין וועט נעמען קעיר פון דעם. די עיקר מחלוקת איז וועגן די הונדערט דאלער, דאס איז

וויכטיג. ער וויל... צוויי הונדערט, עקטשועלי. ער וויל געבן א גט פאר פרי.

ר' יואל אשר: אבער צו מיינען נישט אז א מקח טעות מיינט אז ווען איך וואלט געוואוסט וואלט איך קיינמאל נישט געוואלט מקדש זיין? ווער זאגט אז מענטשן ווילן נאר מקדש זיין? איך וויל נישט צאלן קיין חמש מאות פאר איינער וואס איז נישט קיין...

ר' יצחק: איין מינוט, דאס איז זיכער אז מקח טעות מיינט אז ער איז אינגאנצן פטור. דער רמב"ם לייגט נאר דא צו א בעיסיק זאך. ער איז געדערכט, אז אויב ער וויל ווייטער לעבן מיט איר דארף ער איר ווייטער צאלן א מאה, ווייל ער טאר נישט לעבן מיט א פרוי אן א כתובה.

ר' יואל אשר: אבער אויב זאגן מיר אז מקח טעות איז נישט מבטל די קידושין, פארוואס זאל מען נישט זאגן אז ס'איז נאר מבטל די מאה?

ר' יצחק: ניין, ס'איז נישטא אזא זאך. א מקח טעות גייט אזוי.

ר' יואל אשר: אבער אויב מקח טעות איז נישט מבטל די קידושין, אויב דו זאגסט אז ס'איז נאך אלץ א קידושין, ווייל די זאך אז מענטשן ווילן נישט מקדש זיין...

ר' יצחק: קידושין איז געווען צוויי יאר צוריק. נו. דו זעסט דאך אז דער רמב"ם זאגט קלאר אז "חוזר וכותב לה מאה". ער זאגט נישט אזוי ווי דיר.

ר' יואל אשר: ער זאגט נישט אז די כתובה בלייבט מיט די פריערדיגע.

ר' יצחק: איך זאג, מקח טעות קען מיינען דריי זאכן: מקח טעות קען מיינען אז ס'איז מבטל די קידושין, ס'קען מיינען אז ס'איז א מקח טעות וואס איך האב געמיינט אז זי איז א בתולה, ממילא דארף איך נאר געבן א מאה. דא זעט אויס אז מקח טעות איז אינגאנצן מבטל די כתובה.

ר' יצחק: איך מיין אז וואס געשעט ביי יעדע מקח טעות? אויב דו פארקויפסט מיר א קאר פאר טויזנט דאלאר, און איך ווייס דיר אז ס'איז נאר ווערד פינף דאלאר, די גאנצע מקח גייט צוריק. איך זאג נישט דו זאלסט מיר צוריקגעבן די לעצטע פינף דאלאר. דאס איז דאך די הנאה, יא? בטל מקח מיינט אלעמאל די גאנצע זאך איז בטל, נישט אז ער גיבט צוריק די חילוק פון געלט.

ר' יואל אשר: איך מיין ביי קידושין איז געווען יוניק הלכות, אויף דעם איז געווען די אלע הלכות, אז קיין איין מאן וויל נישט וואוינען מיט א פרוי... ס'איז א חזקה אז ווען א מאן איז איינעם מקדש, וואס איז די און די אישו וועט ער נישט מיינען.

ר' יצחק: יא, גוט, דעמאלטס. אבער דא, ניין, יעצט האט ער געגעסן אזוי ווי הלכות תנאי, נישט הלכות מקח טעות.

בטל מקח, מקח טעות, און דער חילוק צווישן קידושין און מקח וממכר

בטל מקח מיינט א גאנצע ביטול פון דעם מקח

ר' יצחק: די גאנצע מקח גייט צוריק. איך זאג נישט אז דו בלייבסט אין די פינף דאלאר. דאס איז דאך אן אונאה, יא? בטל מקח מיינט אלעמאל די גאנצע זאך איז בטל, נישט אז ער גיבט צוריק די חילוק פון געלט.

דער חילוק צווישן קידושין און מקח וממכר

ר' יואל אשר: איך מיין ביי קידושין איז געווען יוניק הלכות, אויף דעם איז געווען די אלע הלכות, אז מען קען זאגן אז קיין איין מאן וויל נישט וואוינען מיט א פרוי. ס'איז א חזקה אז ווען א מאן איז איינער מקדש, ווען ער וואלט געוואוסט אז זי האט די און די אישו, וואלט ער נישט געמיינט. מיין—

ר' יצחק: אבער דו זעסט דאך קלאר, גיי גוט דעמאלטס. אבער דא, ניין, יעצט האט ער געגעסן אזוי פיל הילף. תנאי, נישט הלכות מקח טעות. דו קענסט עס רופן מקח טעות אויכעט.